

हिन्दुस्तानी एकेडेमी पुस्तकालय

इलाहाबाद

वर्ग संख्या.....

पुस्तक संख्या.....

क्रम संख्या..... ६३३

أَنَّ الْبَيِّنَاتِ وَأَنَّ الْعَمَلِ وَأَنَّ الشَّعْرَاءَ وَأَنَّ الْفَوَاحِشَ

تذکرہ اشعار

مؤلف

عالی جناب مولانا محمد عبدالغنی خان صاحب غنی مؤرخ آبادی مدظلہ

مؤلف ارغوان صفی و حوار العرب

ہستام محمد مقدس خان شہرانی

در مطبع نئی ٹیوٹ گزٹ علی گڑھ چاہے دید

ارمغانِ اصفیٰ

مؤلف صاحب تذکرہ ہذا کی مشہور تالیف موسوم بہ ارمغانِ اصفیٰ میں فارسی وراثت
یعنی لغتوں کا طریق استعمال مصادر کے ساتھ نہایت واضح طور پر بتایا گیا ہے۔ ہر محاورہ کا
ثبوت ان ہستندہ مسلم کے کلام سے دیا گیا ہے جن کا اس کتاب (یعنی تذکرہ اشعار) میں تذکرہ
ہے۔ تقریباً ساٹھ ہزار اشعار (غیر مکرر) شواہد کے سلسلہ میں لکھے گئے ہیں۔ مشکل محاورات کو
معنی فٹ نوٹ میں درج ہیں۔ اعلیٰ حضرت حضور نظام انوار اللہ برہانہ کے خزانہ فیض سے پانچہزار
روپے اس کتاب کے صدیہ میں مرحمت ہوئے تھے۔ جلد آٹھ حصص کی تعداد صفحات ۱۳۱۷ اور قیمت
صرف چار روپے للہ جو محصول علاوہ۔

علمای سلف

ہماری قومی زبان اردو کے مشہور مصنف جناب مولانا مولوی محمد حبیب الرحمن خان صاحب
شرانی کی نہایت مقبول تصنیف (جو عربی کی مستند ترین تاریخی کتابوں کے تقریباً چھ ہزار
صفحات کے عمیق مطالعہ کا نتیجہ ہے) بغرض فروخت موجود ہے۔ اس کتاب ایک نظر میں معلوم
ہو سکتا ہے کہ اپنے عروج کے زمانہ میں مسلمانوں کے اندر علم کا کتنا ذوق تھا۔ اور مسلمان علما کی
پسند اور پیرایہ زندگی کی کیا کیفیت تھی۔ مختصر یہ ہے کہ ایسی کتاب دنیا کی کسی زبان میں
آج تک نہیں لکھی گئی۔ کتاب کی خوبی صرف دیکھنے سے تعلق رکھتی ہے۔ بیان اور زبان کی پاکیزگی
وشگلی کے ساتھ کھانی چھپائی بھی نہایت دیدہ زیب ہے۔ قیمت بارہ گنے (۱۲ روپے)
ملنے کا پتہ:- مینجر صاحب انسٹی ٹیوٹ علی گڑھ

انتساب

جب کتاب ہذا کے چھپنے کی رائے قرار پا گئی تو فاضل و محترم مولف صاحب نے مجھ سے اس کے ڈیزائنیشن کے متعلق مشورہ کیا۔ میرا ذہن صاحب و الانواب حاجی محمد اسحق خاں صاحب بہادری ایس کی جانب منتقل ہوا جو اشارتہ نہ صرف خود بہت بڑے سخن فہم و نکتہ سیخ اور اسلمی لٹریچر کے بقا اور اسکی ترقی و اشاعت سے خاص دلچسپی رکھنے والے ہیں بلکہ انیسویں صدی کے فارسی و اردو کے بہت بلند پایہ اور مستند شاعر نواب حاجی محمد مصطفیٰ خاں صاحب شیفتہ و حسرتی مرحوم کے غلت صدق ہونے کی حیثیت سے اَلْوَلَدُ مَسْرُورٌ لَکَاجِیۃ کے پورے طور پر مصداق ہیں۔ حسن اتفاق سے یہی نام نامی پیشتر سے خود جناب مولف صاحب کے خیال میں بھی تھا۔ چنانچہ نواب صاحب کی خدمت میں نیا بتہ میں نے درخواست پیش کی جس کو مولف نے ازراہ غایت عنایت منظور فرمایا۔

نہایت افسوس ہے کہ آپکل مولانا بوجہ ضعف پیری و عدالت صاحب فریش میں اور دنیا و مافیہا کو فراموش کئے ہوئے ہیں ورنہ اس وقت ان کو حقیقی مسرت حاصل ہوتی اور وہی نواب صاحب بہادر کا شکریہ بھی ادا کرتے۔ مگر اب اس خدمت کو بھی میں ہی ادا کرتا ہوں اور یقین کرتا ہوں کہ عالی جناب مثلاً الیہ بنجوائے "مَا لَا يَذْكُكُ لَا يَذْكُكُ لَا يَذْكُكُ" اس کو بہتہ شکریہ کو بھی رجو بہ سبب میرے توسط کے لفظ کے اصلی معنی میں حقیر جو گیا ہے اسی فراخ دلی کے ساتھ قبول فرمائیں گے۔

درپس آئینہ طوطی صفت مشائستہ اند

آپنے استاد ازل گفت بہاں می گویم

محمد مقتدی خاں شہرانی

یکم اکتوبر ۱۹۱۶ء

بسم اللہ الرحمن الرحیم

عرض حال

خلت الدیار فسدت غیر مسودد

ومن البلاء تفردی بالسودد

حضرت والد ماجد مرحوم و مغفور (مؤلف تذکرہ ہذا) علم کا صحیح ذوق لیکر دنیا میں آئے تھے اور خدا نے انھیں محض تحصیل و ترویج علم کے لئے پیدا کیا تھا چنانچہ ساٹھ سال کی محنت شاقہ کے بعد جس وقت نظر اور جامعیت کے ساتھ آرمغانِ صفائی اور حوالہ العرب کا سلسلہ انھوں نے مکمل کیا وہ اس بیان کا ایک حسی ثبوت ہی۔

آرمغان کے عین دورانِ تالیف میں انھیں اس تذکرہ کی تیاری کا خیال پیدا ہوا تھا۔ لیکن آرمغانِ صفائی کے زمانہ انطباع میں مطابع کی جن صعوبتوں سے دوچار ہونا پڑا اس نے آئندہ تالیفات کے سلسلہ کے جاری رہنے کی طرف سے گوندہ دیوس کر دیا۔ گرد و شائبہ نجیب انسٹی ٹیوٹ پریس کا تجربہ ہونے سے اُمید کی جھلک نظر آئی اور العرب کے پتہ حقیقی کی تیاری نے اس اُمید کو مبدلِ بیہمتین کر دیا اور قرار پایا کہ قبل اس کے کہ حوالہ العرب کے باقی مقبول

خسہ و دہلوسی و سعدی شیرازی وغیرہم جیسے ہزاروں ذوقفون ایسے پیدا کئے تھے جنکے تذکروں سے تاریخ کے اوراق ہمیشہ فرین رہیں گے۔ اور بلاشبہ جن میں سے ہزاروں ہی دوسرے ایسے ہونگے جن کے نام تک خود تاریخ نگویا دینیں رہے۔

واقعہ یہ ہے کہ علامہ محمد بن حمد موصوف خوب سلاہت و امن و تفریح و سلام کے پُر فخر
عزت و شہرت تھے جب ان کا اپنی نسبت یہ خیال تھا تو ان پر یہ کہ میں فیض موصوف کی ہرجا
مجبوری کا منتہی کر رہا ہوں یہ نسبت جو کچھ خیر نہ کروں کہ اور بت ہی کہ یہ مکر کیا یہ جانے
قاضی اللہ امر از جف القلم

مجھے نہیں معلوم کہ محرم اس کتاب کا دیباچہ کس طور پر لکھتے اور اس میں کیا لکھتے لیکن میرے اس
سواے اسکے کوئی اور چارہ کا نہیں جو کہ میں قیامت کتاب کی نسبت چند واقعات عرض کر سکے
تھو پر پیش کردوں وہ انہی میں سے محرم کے سے زور پہنتے بے صواب و بے نتیجہ کیوں۔

[illegible]

تذکرہ دولت شاہ سمرقندی، فانوس خیال، تذکرہ حسین دوست آتش کدہ، خزانہ عامرہ، ریاض الشعر
 پھر بھی بہت سے شعرا کے حالات غیر مکمل رہ گئے ہیں شاعروں کا ہندوستان آنا ثابت
 ہو ہے مگر ان کے سامنے عہد حکومت کے خاتمہ میں اسی بادشاہ کا نام لکھا گیا ہے جو اس وقت ہندوستان
 میں حکمران تھا کسی واقعہ کے متعلق اختلاف کی صورت میں اس پہلو کو ترجیح دی گئی جس پر کتب
 مدار علیہ کا اتفاق یکثرت آیا گیا۔ ششما میں اس کی تائید و تقابہ سے فراغت حاصل ہو گئی اور
 قصہ تو یہ تھا کہ آرمین کی اشاعت کے بعد ہی اس تذکرہ کو بھی چھپوا دیا جائے مگر والد قبلہ کی
 اتم تر توجہ تکمیل جو راجہ میں مصروف تھی دوسرے کے چھپنے کی نوبت غالباً اب بھی نہ آئی اگر بعض
 جو پریشان کرم فرماؤں کا مخلص نہ اصرار غالب نہ آتا۔ بہر حال اب کتاب ناظرین کے سامنے ہے
 اور اس کے حسن و قبح کا اندازہ کرنا ان کے اختیار میں۔ اپنی جانب سے ۵

من انجہ شہر ادب بود با تو می گویم تو خواہ معذرت از من پذیر یا مپذیر

خاکسار

عبد الحمید خاں

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدٌ وَآلِهِ عَلَى سُبُلِ الدَّرَجَةِ

باب الف

تخلص	نام	شہادت	وطن	مک	عمر
آدری	حاجی لطف بیگ	سنہ ۱۰۰۰	تہذیبان	خوافی	درشت راقمہ ثریا
آدری	شیخ نور الدین جلال	سنہ ۱۰۰۰	افغان	خراسان	شاہ رخ مرزا والی ہرات

سے حاجی لطف بیگ، دو سال بعد کثرت تخلص می برد و خرابی آدری گرفت بافقہای زمان قدسے شوخ مع ول پر دو واقع شدہ، در سنہ تذکرہ موسوم بہ آتش کردہ تالیف کردہ ۱۲

سنہ شیخ نور الدین جلال حمزہ، انفسدی حسہ و بناسے دہر بود، مرید شیخ محمد بن جو مصاحبہ نور الدین کہ فی ست کتاب جو امر نامہ و حجاب ندیا و سنی عطا و ہمن نام از یادگار است در زمان احمد شہ جہنی چند آتش چہ چندے جمعیت ہوی خراسان نمودہ، وقتے احمد شہ صدر ہزار درم، روانہ مکردہ شیخ بکس بت نیازی قہوں انفرمودہ، دیویش سی شہر بہشت بحر مشہد دو دوساس رنجور سان فوت کردہ ۱۳

تخلص	نام	تلفات	وطن	ملک	مد
آصفی	خواجه صفی	۵۹۲۶	شیراز	فارس	شاه طهماسب صفوی والی ایران
افزین	شیخ فقیر الله	۱۱۵۴	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
آگهی	مولانا جلال الدین	۸۰	یزد	عراق عجم	سلطان حسین مرزا والی بربرت
آبی	سلطان قلی بیگ	۵۹۲۴	ترشیز	خراسان	"
ابدال	مولانا ابدال	۸۰	صنهان	عراق عجم	سام مرزا صفوی والی ایران
ابراهیم	میرزا ابراهیم	۸۰	"	"	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
ابن حمام	شمس الدین محمد	۵۹۲۸	هرجند	خراسان	سلطان حسین مرزا والی بربرت
<p>۱- خواجه صفی خلف خواجه تقیم رضوی برپوه دیوانش تاجل در عرصه وزنگ باقی است ۲</p> <p>۲- شیخ فقیر الله شاعر خوش خیال صاحب دیوان است و مصنف میر و انجما ۱۲</p> <p>۳- مولانا جمال الدین شاعر محلی خندان نبوت می کرد ۱۲</p> <p>۴- سلطان قلی بیگ از امرای موسی قاسم است شاعر شایسته بود در هر زنگ داشت صاحب دیوان است در نهایت شری و فراکت ۱۲</p> <p>۵- مولانا ابدال شاعر مرزا صفوی است در جنگ خنده ربه شهوت پیدا</p> <p>۶- میرزا ابراهیم جانی که است بوده فرنگی و در لغت فارسی مشهور است در آخر عمر شاه طهماسب در گذشت ۱۲</p> <p>۷- شمس الدین محمد پسر جمال الدین ابن حمام است خا و نامه در سیر خباب صفوی بکمال فصاحت نوشته از فضیلتی عاقله دار بود ۱۲</p>					

تخلص	نام	دین و وطن	ملک	عهد
ابن جرجی	مولانا ابن جرجی	۰	اصفهان عراق عجم	سلطان ابوسعید خاندانی فارس
جلال	ابن جلال	۰	عراق	"
بن شعوب	ابن شعوب	۰	شیراز فارس	سلطان ابوسعید خاندانی فارس
بن مین	خواجه بن میر محمود	۴۳۰	فرزنده خراسان	سلطان محمد خدابنده الی هرات
بدر	خواجه ابوالبرک	۰	سمرقند	سلطان حسین زراوالی هرات
ابو حسن	ابو حسن	۰	بخارا	"
ابو حسن	مولانا ابوالحسن	۰	مهنه	شاه اسماعیل صفوی والی ایران

۱۱۰ ابان جرجی، پسر میرزا جرجی است در مرثیه سلطان ابوسعید خاندانی اصفهان قصیده

گفته است ۱۲۰

۱۱۱ ابان جلال، از ارباب کمال است، ۱۲۰

۱۱۲ ابان شعوب، تراح سلطان ابوسعید شرح اویس بود، معاصر خواجه سلمان ساوجب است، ده نامه

بنام خواجه علی بن حسین بن خواجه رشید وزیر در نظم نوشته است ۱۲۰

۱۱۳ ابان مین، ضمت ملک الفضل، امیر مین است از عارفان کمال است، در نظم قدسیه بکمال

داشت، دیوانش در جنگ سه باران در ۳۵۰ از دست رفت ۱۲

۱۱۴ خواجه ابوالبرک، اثر خواجه بزمندی بود، و ابوالیوب ابوالبرک خلف صدق اوست،

معاصر شیخ مین القضاة بهمانی است، ۱۲۰

۱۱۵ مولانا ابوالحسن، ابن مولانا احمد بنده است در کاشانی بود، در شعر فضیله عالمگیر

را در سبک، خواجه افضل ترک از غلامان اوست، ۱۲۰

مخلص	نام	نقبات	وطن	کتاب	عهد
ابو الحسن	ابو حسن	۵۲۲ هـ	خرقان	آذربایجان	علاءالدوله دیلمی و دیلمی
ابو البقا	میر ابو البقا	.	تفرش	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
ابو العباس	خواجه ابو العباس	۵۲۰ هـ	مرو	خراسان	مامون الرشید و الی بغداد و خراسان
ابو العلاء	نظام الدین	۵۵۲ هـ	گنجه	آذربایجان	منوچهرشروانشاه و الی شروان
ابو الفتح	نظام الدین	۵۴۳ هـ	بست	خراسان	امیر ناصر الدین سبکتگین الی غزنی
ابو الفتح	حکیم ابو الفتح	۹۹۹ هـ	گیلان	طبرستان	جلال الدین کبیر الی هند
ابو الفرج	ابو الفرج بن مسعود	۵۸۲ هـ	ردند	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود الی غزنی

۱ ابو الحسن علی بن جعفر از دانش دیست بمیل کلمات معنوی از روح شیخ بنزیر سبقت می گیرد
 موده شیخ ابوعلی بن سینا در دانش سیده است از فیض صحبتش سر از فلسفه به طریقت کشیده ۱۲
 ۲ میر ابو البقا از فرقه علماء و جگره شعر است تذکره شعرا در پیش داشته توفیق اتمام نیافته ۱۲
 ۳ نظام الدین ابو العلاء استاد فکلی شروانی و اعز الدین شروانی و خاقانی شروانی است ۱۲
 ۴ نظام الدین ابو الفتح از اهل بغداد است وزیر محمود غزنوی بوده ۱۲
 ۵ حکیم ابو الفتح ابن عبدالرزاق گیلانی است عربی بشیر از وی مداحی می بسیار کرده هر دو در یک سال (۹۹۹ هـ) رحلت کردند ۱۲

۶ ابو الفرج بن مسعود دانش از قصبه ردند است (از مضافات دشت خادراں)
 در خدمت سلطان بلبل الدین ابراهیم بن مسعود و محمود بن ابراهیم غزنوی راه نمادست یافته است و شعر است
 بغزنی و لاهور افتاده مداح ابوعلی خجور است مسعود سلطان سبقت ددی محمود گردید دیوانه
 قریب دو هزار بیت متداول است باقی تمف گردیده ۱۲

شخص	نام	وفات	وطن	ملک	عمد
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	۱۱۰۵	اکبر آباد	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	.	منهنه	خراسان	.
ابو القاسم	شیخ ابو القاسم	.	گازرو	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
ابو القاسم	میرزا ابو القاسم	.	استرآباد	طبرستان	"
ابو القاسم	ابو القاسم بشری	.	منهنه	خراسان	سلطان مسعود غزنوی الی غزنی
ابو القاسم	نوحه ابو القاسم	.	خواف	"	شاه طهماسب ماضی صفوی الی ایران
ابو القاسم	میر ابو القاسم	.	صنمیان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۱ شیخ ابو الفضل، از اولاد شیخ ابو سعید ابو انجیر است، در کمال چهره پرستی و کاری و در کار برتری بود.

۱۲ شیخ ابو القاسم، از افاضل عصر بود، معاصر تقی اوحدی مصوفی مازندرانی است، ۱۲

۱۳ میرزا ابو القاسم، در جمیع علوم قدرت کامل داشت، خصوص در حکمت و جفر و آداب کیمیا،

و در سخنوری دستگاه عال داشت ۱۲۰

۱۴ ابو القاسم بشری، از مشاییر علماء و مشایخ عصر است، مولدش منهنه، شیخ ابو سعید ابو انجیر

زستفیدان است ۱۲۰

۱۵ خواجه ابو القاسم، پسر خواجه شهابی است، به صلاح می زیست و تعلیق را خوب می زیست ۱۲

۱۶ میر ابو القاسم، در سخن و طبع عالی داشت، از ارباب تسلیم و مشرف به طبع شاه عباس

فاضل بوده ۱۲

عصر	نام	تلفات	وطن	ملک	عہد
ابوالمعالی	شیخ ابوالمعالی	۵۴۲ھ	رے	عراق عجم	مسعود بن محمد بن ملکشاہ سلجوقی
ابوالمعالی	میر ابوالمعالی	.	.	.	والی خوارزم
ابوالمعالی	ابوالمعالی نخاس	۵۱۲ھ	صفہان	"	تادر شاہ قہرمان ایران
ابو الوفا	خواجه ابو الوفا	۵۳۵ھ	خوارزم	"	ملکشاہ سلجوقی والی خوارزم
ابوالمہادی	میر ابوالمہادی	.	.	.	شاہرخ مرزا والی خراسان
ابو جابر	شیخ ابو جابر	.	غزنی	خراسان	بہرام شاہ ابن مسعود والی غزنی
ابو حنیفہ	ابو حنیفہ	۳۸۶ھ	"	"	سلطان مسعود غزنوی والی غزنی
ابو حیان	ابو حیان	.	شیراز	فارس	.
ابو رجا	شہاب الدین شاہ	۵۹۵ھ	غزنی	خراسان	بہرام شاہ ابن مسعود شاہ والی غزنی

۱۲ ۱۔ میرزا ابوالمعالی، شعرش خالی از بلاغت حالتے نیست
۲۔ خواجه ابو الوفا، از کبار مشائخ خوارزم و مشہور بفہرشتہ روی زمین بود، مرید
شیخ ابو الفتوح و خلیفہ نجم الدین گبری ست، کتاب کثر الجوامہ از وی یادگار ست ۱۳۰
۳۔ میر ابوالمہادی، از موزنان شیریں خیالان بود، ۱۲۰
۴۔ شیخ ابو جابر، از جمہ فصاحت، قصائد غزلیہ در مح بہرام شاہ گفتہ، ۱۲۰

مخلص	نام	مؤلفات	وطن	مک	عهد
ابوسعید	ابوسعید فضل الله	۳۰۰	منه	خراسان	سلطان مسعود غزنوی الی غزنی
ابوشکور	ابوشکور	۳۳۳	بلخ	"	امیر نصر بن احمد والی بخارا
بوعلی	ابوعلی بن سینا	۳۲۴	"	"	خلیفه الدوله دیلمی والی دیلم
بوعلی	بوعلی بن مسلم	.	نیشاپور	"	"
بوعلی	شیخ ابونصر	.	منه	"	سلطان حسین مرزا والی هرات
ابوشکور	ابوشکور	۱۱۳	شیراز	فارس	سلطان حسین صفوی الی ایران

ابوسعید فضل الله، بن ابوالخیر، میر طریقتش شیخ ابوالفضل همدانی است از فیض حدش اکثر
 ادبیات کی با بیجا رسیدند، رباعیات می مشهور و خواص فوائدش بیشتر از آنها تا نورست
 در منته مدفون شد، ۱۲۰

ابوسعید ابوشکور، از شهید و رودکی پیشتر بوده، کتابی در ۳۳۳ تمام کرده شعر او
 اگر چه بسیار بوده اما کیاب است، ۱۲۱

ابوعلی بن سینا، مولدش بلخ است در سن هفت سالگی جامع جمیع مراتب حکمت شد
 و در خرقان به صحبت شیخ ابوالحسن خرقانی رسیده و شیخ ابوسعید ابوالخیر قدس سره ابا و ملاقات سؤالات
 اتفاق افتاده، در بزم آن معروض اسهال در گذشت، ۱۲۰

خواجه ابونصر، برادر خواجه ابوسعید دوله خواجه حمید است، ۱۲۱
 ابونصر شفیعا، اعمی، در نه سالگی از عارضه آبله بصر گردید، با اینهمه تحصیل مراتب علمی نموده
 و شعر و تبه خوبی بهم رسانید، کافه سخن سرایان و ادبای ساداتی مسلم داشتند کلیاتش که مشتمل بر جمیع صنایع
 شعر است بده هزار بیت میرسد در جمله آثار فوت گردید، ۱۲۱

تخلص	نام	وفات	وطن	ملک	عمد
اشیر ^{له}	اشیرالدین	۵۵۶۲	خیکت	فرغانه	آتابک قزل ارسلان الی شیراز
اشیر ^{له}	اشیرالدین عبدالله	۵۶۵۶	ادیان	عراق عجم	بلاکو خان والی خوارزم
اجری ^{له}	میراجری جفری	.	یزد	"	.
احسان ^{له}	ملا مقیمافروش	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
حسن ^{له}	میرزا احسن الله	۵۵۸۴	تربت	"	شاهجهان الی هند
حسنی ^{له}	میرزا حسنی	.	خوانسار	عراق عجم	.
احمد ^{له}	سید احمد	.	.	.	.
<p>له اشیرالدین، معاصر مجیر سلطانی و خاقانی شروانی است، حریف مقابل او، مرید شیخ نجم الدین کبری بوده، در دیار خمال فوت کرد، ۱۲</p> <p>له اشیرالدین عبدالله، معاصر کمال اصفهانی و شاگرد نصیر طوسی است، دیوانش مشتمل بر اشعار فارسی، عربی است، ۱۲</p> <p>له میراجری جفری، در نهایت لیاقت و نازت طبع بوده، ۱۲</p> <p>له ملا مقیم، از شعرای مشهد مقدس است، بلطف طبع و شیرین بانی مشهور است در زمان شاه سلیمان صفوی باصفهان بوده، ۱۲</p> <p>له میرزا احسن الله ظفرخان، باصائب و کلیم و قدسی و سلیم و دانش و صیدی طهرانی هم صحبت بوده، در زمان شاهجهان صوبه دار کشیر بوده، ممدوح صاحب است، ۱۲</p> <p>له میرزا حسنی، به پیشه خیاطی مجوه معاش اندوخته، ۱۲</p> <p>له سید احمد، مشهور به آقا احمد کاسه گر است، ۱۲</p>					

تخلص	نام	شرفات	وطن	تک	عمد
حم	فرید الدین احمد کافی	.	.	.	سلطان غیاث الدین بن ساء و ناصر الدین الله والی بغداد
حش	ابو نصر شیخ احمد	۷۳۵	جام	خراسان	سلطان شجر سلجوقی والی خوارزم
حش	م. محمد غزالی	۷۳۵	قزوین	عراق عجم	"
حش	احمد بیگ	۷۳۵	صفهان	"	شاه جهان الی هند
احمدی	خان احمد خاں	۹۲۰	گیلان	طبرستان	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
اختری	مولانا اختری	.	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران

شیخ الاسلام ابو نصر احمد، زنده پیل، امی بود، درست دوسالگی توفیق توبه یافت
 همیشه سال در کوه نشست، مقتدای زمان گردید، در معرفت توحید و حکمت تصانیف کامله دارا
 از آن جمله کتاب سراج السالکین است، احمد جامی قدس سره، ماده سال فوت او است، ۱۲
 ته امام احمد، برادر حجة الاسلام امام محمد غزالی است، شیخ عراقی مدلعات تتبع طردوی
 کرده است، وفاتش در سنه پانصد و هشت هفت بوده، و صاحب مجمع نفیحات و وفات او در سن
 پانصد و هفده نوشته، تصانیف تألیفات بسیار دارد، ۱۲

ته احمد بیگ لنگ، از وطن هند آمده، و بدولت صاحبقران ثانی کارش کما به رسیده
 و بدیوانی پخته سر بلند شده، مجلس از ته است، سیاق را خوب میدانست، ۱۲
 ته خان احمد خاں، پسر زاده قاسم خاں افشار است، حاکم گیلان بود، و نظم صاحب نگاه است، ۱۲
 ته مولانا اختری، هندوستان آمده، در خدمت میر محمد شهرستانی می بود، بعد از فوت وی
 بایران فرستاده زمر اجبت فرمود، ۱۲

تخلص	نام	نسبت	وطن	ملک	عهد
ادانی	میر محمد مومن	۱۰۳۰ هـ	یزد	عراق عجم	جهاگیر شاه دالی بند
ادیم	میرزا ادیم	۰	بغداد	عراق عجم	سلطان سلیمان الی ترکی
ادیم	میرزا ابراهیم	۱۰۶۰ هـ	ارمنان	عراق عجم	شاه جهان دالی بند
ادیم	میرزا ابراهیم	۹۹۹ هـ	کاشان	..	..
ادیب	شهاب الدین صابر	۵۳۶ هـ	ترمذ	خراسان	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم
ارسلان	محمد قاسم	۹۹۵ هـ	مشهد	..	جلال الدین کبر والی هند
ارشدی	استاد ابو محمد	۰	سمرقند	..	مغزالدین ملک شاه الی خوارزم
<p>۱- میر محمد مومن متهم با محاکمه شده به بندر سورت درآمد و در نهایت قریع لبرری برد.</p> <p>پیوسته صائم بود و افطار بقدر توان جوین می نمود. در سن ۱۲۰۰</p> <p>۲- میرزا ابراهیم، خلف مرزا رضی اریتمالی است در بنر مندی کمال از نواد در دیوبند بود.</p> <p>در زمان شاه جهان بهند آمده احترام یافت ۱۲۰</p> <p>۳- میرزا ابراهیم، اکثر در تبریز بسر کرده ۱۲۰</p> <p>۴- شهاب الدین صابر، صلش از بنجار است معاصر رشید طوابع و حکیم آنوری است.</p> <p>در فنون شعر استاد مسلم است عبدالواسع حبیبی آنوری سوزنی سمرقندی و رباعی دیکر نیز.</p> <p>سلطان التردالی خوارزم او را در حیون غرق کرده ۱۲۰</p> <p>۵- محمد قاسم، در عهد اکبر شاه بهند آمده در احمد آباد در گذشت ۱۲۰</p> <p>۶- استاد ابو محمد، معاصر عشق بخاری و مسعود سلیمان میر معری است قصه مهر و وفا از منظومات اوست در هرات فوت کرد ۱۲۰</p>					

تخلص	نام	وفات	وطن	ملک	عمد
انار	میرزا محمد امین	.	صفهان	عراق عجم	.
ازرقی	حکیم فضل الدین	۵۵۲۶	هرات	خراسان	سلطان بنجر سلجوقی و الی خوارزم
اسحق	حکیم اسحق	.	شیراز	فارس	.
اسحق	میرزا اسحق	.	یزد	عراق عجم	.
اسد	میرزا اسد بیگ	۱۰۲۵	قزوین	"	.
اسدی	حکیم ابونصر	۳۲۵	طوس	خراسان	.
امینعلی	میرزا امینعلی	۱۱۳۲	طهران	عراق عجم	سلطان حسین صفوی و الی ایران
امینعلی	حاجی امینعلی	.	قزوین	"	شاه طهماسب صفوی و الی ایران

۱۰ میرزا محمد امین در سن پنجمی قدرت تمام داشت برادر میرزا احمدی مستوفی موقوفات
بمصره صفهان فوت شد ۱۲

۱۱ حکیم فضل الدین معاصر احمد بدی و نسبی نظامی عروسی و عبدالله قرشی است مداح
انشاء سلجوقی ابن مؤید است ۱۲۰

۱۲ میرزا اسد بیگ در هندی بود ۱۲۰

۱۳ حکیم ابونصر استاد فردوسی طوسی است بعد فردوسی فوت کرد کتاب گنجشاپ نامه
نایادگار است در زمان سلطان محمود غزنوی علم سحر یابی برافروخته ۱۲

۱۴ میرزا امینعلی از طهرجان شیخ شیرازی است ۱۲

۱۵ حاجی امینعلی از سنجان قزوین است ۱۲

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عمد
۱۰۰ اسیر	میراجلال الدین	۱۰۰۴۹	شهرستان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی دلی ایران
۱۰۱ اسیری	امیر قاضی	۱۰۰۹۲	قزوین	"	جلال الدین اکبر دلی مہند
۱۰۲ اسیری	شیخ محمد نور بخشی	.	الایجان	طبرستان	.
۱۰۳ اسیری	میر قاسم	۱۰۱۰۸	قائن	خراسان	شاه عباس ماضی صفوی دلی ایران
۱۰۴ اسیری	فخار بیگ	.	اصفہان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی دلی ایران
۱۰۵ اسیری	ملا اسیری	.	فارس	.	شاه عباس ماضی صفوی دلی ایران
۱۰۶ اسیری	ملا اسیری	.	مشہد	خراسان	"

۱۰۰ میراجلال الدین بمصاہرت شاه عباس ماضی ممتاز بوده در انشا شعر نہایت بخت
و شہری بکار برده است از ستی بادہ بعض اشعارش بمعنی بوده ۱۲۰

۱۰۱ امیر قاضی، پسر قاضی مسودستی (قاضی طہران) است سی سال قاضی رہے بوده
برفن بلاغت فصاحت مشہور است دستورالانشا از دست ۱۲۰

۱۰۲ شیخ محمد نور بخشی، از کبار صوفیہ صافیہ ست بہر مثنوی گلشن از محمود شبستری
نرحے موسوم بہ مفتاح الاعجاز نوشتہ کہ احسن شروع ست خوابگا ہش خاک پاک شیراز ست
بنیخ زادہ فدائی تخلص خلف الصدق است ۱۲۰

۱۰۳ فخار بیگ، در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد ۱۲۰

۱۰۴ ملا اسیری، پسر صفی شیرازی است ۱۲۰

۱۰۵ ملا اسیری، از شعرائی عہد شاه عباس ماضی بوده ۱۲۰

تخص	نام	صفات	وطن	انگ	عمد
اشتیاق	شاه ولی الله	۱۱۵۰	دہلی	ہندستان	فرخ سیر بادشاہ ہند
اشراق	میر محمد باقر داماد	۹۲۹	صفہان	عراق عجم	شاہ عباس ماضی صفوی الی ایران
اشراق	میر حسین				
اشرف	محمد سعید	۱۱۱۶	مازندران	طبرستان	اورنگ زیب عالمگیر والی ہند
شرف	معین الدین حسن	۵۹۵	سمرقند	خراسان	ملک پیغوشاہ والی ہرات

۱۔ شاہ ولی اللہ قدس العزیز، از احادیث شیخ محمد الفانی شیخ احمد سرہندی رحمۃ اللہ است
در شعر شاعر و میرزا عبدغنی قبول بود، در علوم عقلیہ و نقلیہ بہرہ کامل داشت، تفسیر فتح القرآن و دیگر
تصانیف کثیرہ از وی یادگار است ۱۲

۲۔ میر محمد باقر داماد پسر شمس الدین داماد میر عبدالحالی عالمی است، داماد شاہ عباس
صفوی بودہ، در انشاء شعر کمال قدرت داشتہ، تصانیف عالیہ اشعار علیہ فضلک نامدار است
مشہور مشرق الانوار از دست ۱۳

۳۔ محمد سعید پسر محمد صالح مازندرانی است، در شعر طرازی دستہ تمام داشتہ
استاد دریب النساء صبیحہ عالمگیر و معاصر صاحب وجد بود، در مولیہ و فہات یافت، یک دیوان
و چند مثنوی گذشتہ ۱۴

۴۔ معین الدین حسن، اعلم علماء و صاحب کلمات انسانی بودہ، دیوانش متداول است
در سمرقند فوت شد ۱۵

تخلص	نام	منهات	وطن	ملک	عمد
اشکی	میر شکی	۹۴۲	قم	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
اشهری	حکیم جمال الدین	.	نیشاپور	خراسان	اتابک ذوال اسلان الی شیراز
اصدق	ملا محمد اصدق	۹۸۲	همدان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی الی ایران
اعجاز	ملا محمد سعید	۱۱۱۴	دهلی	هندوستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
اعجازی	ملا اعجازی	.	مازندران	طبرستان	
اعظم	علی قلی خاں	.	هرات	عراق عجم	

۱۰ میر شکی برادر حضوری قی و معاصر غزالی مشهدی ست، در حین منتهات دیوان خود را به میر همدانی داد که اشارتشن امر بوط سازد. وی آنچه بکار می آمد بنام خود می کرد و بآبی را بآب شست، چنانچه غزالی در بحواله میر همدانی مذکور این طعن کرده است ۱۲

۱۱ حکیم جمال الدین، در علوم معقول و منقول و شعر و نظم شگرد همیر قاریابی ست، در تبریز فوت شد و در مقبره اشعرا سرخاب دفن شد. ۱۲

۱۲ ملا محمد اصدق، خلف اصدق شاه اسماعیل صفوی است. ۱۳۰

۱۳ ملا محمد سعید، معاصر تبدیل و نظرت و سرخوش ست، بجمع کمالات بوده و اعجاز بزرگ رفت. ۱۳۰

۱۴ ملا اعجازی، از معاصرین سلاجقه ست. ۱۳۰

۱۵ علی قلی خاں، خلف حسن خان شاملوست، دیوانش قریب به هزار بیت. ۱۳۰

تخصص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
اشراق شاه ولی الله	شاه	دینی	هند	فرخ سیر بادشاه	هند
اشراق میر محمد باقر داماد	۹۲۹	صفهان	عراق	عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
اشراق میر حسین					
اشراق محمد سعید	۱۱۱۴	مازندران	طبرستان	اورنگ زیب عالمگیر	الی هند
اشراق معین الدین حسن	۵۵۹۵	سم قند	خراسان	ملک پیغوشاه	والی هرات
<p>شاه ولی الله قدس العزیز از احادیث مجذبات فی شیخ احمد سرهنی حمد الله است در شعرت بر دیر بر بدیع قبول بود در علوم عقلیه و نقلیه هر کمال داشت تفسیر فتح القرآن و دیگر تصانیف کثیر و زوی یادگار است ۱۲</p> <p>شاه میر محمد باقر داماد پسر شمس الدین داماد میر عبد العالی عالی است داماد شاه عباس ماضی صفوی بوده در انشا شعر کمال قدرت داشته تصانیف عالی هشتاد و علی فطاک نامدار است مشنوی مشرق انوار از دست ۱۳</p> <p>شاه محمد سعید پسر محمد صالح مازندرانی است در شعر طرازی دست تمام داشته استاد و زیب النساء و صبیح عالمگیر و معاصر صائب و حید بود در مکتوب و فوات یافت یک یون و چند مشنوی گذشته ۱۴</p> <p>شاه معین الدین حسن اعلم علماء صاحب کلمات انسانی بوده دیوانش اول است در سم قند فوت شد ۱۵</p>					

تخلص	نام	وفات و وطن	ملک	عمد
اشکی	میر شکی	۹۴۲ هـ	قم	عراق عجم
اشهری	حکیم جمال الدین	۰	نیشاپور	خراسان
اصدق	ملا محمد اصدق	۹۸۴ هـ	همدان	عراق عجم
اعجاز	ملا محمد سعید	۱۱۱۶ هـ	دهلی	هندوستان
اعجازی	ملا اعجازی	۰	مازندران	طبرستان
اعظم	علی قلی خاں	۰	هرات	عراق عجم

۱۰ هـ میر شکی برادر حضوری قتی و معاصر غزالی شهیدی است، در حین وفات دیوانه بود
 به میر جدائی داد که اشارش را مربوط سازد، وی آنچه بکاری آمد بنام خودی کرد و بانی را باب
 شست، چنانچه غزالی در حجو میر جدائی مذکور این طعنه کرده است ۱۲
 ۱۱ هـ حکیم جمال الدین، در علوم معقول و منقول و نشر و نظم است، گردهم قاریابی است در
 تریز فوت شد و در مقبره شهر اسرافاب دفن شد ۱۲
 ۱۳ هـ ملا محمد اصدق، خلف صدق شاه اسماعیل صفوی است ۱۲۰
 ۱۴ هـ ملا محمد سعید، معاصر تبیل و نظرت و سرخوش است مستجمع کمالات بوده و اعجاز بنام
 داده سال فوت دست ۱۲۰

۱۵ هـ ملا اعجازی، از معاصرین سلاجقه است ۱۲۰
 ۱۶ هـ علی قلی خاں، نصف حسن و ثلث موسی و لولاش قریب و هزار بیت ۱۲۰

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
افسری	میرزا محمد علی	.	کاشان	عراق عجم	جلال الدین کبرشاه الی هند
افسر	ملا افسر	.	صنمان	"	فرخ سیراب عظیم الشان الی هند
افسری	ملا افسری	.	مشهد	خراسان	سلطان بابر میرزا والی هند
افضل	جلال الدین	.	صنمان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
افضل	خواجه فضل الدین	سلطان	"	"	شاه اسماعیل ثانی صفوی الی ایران
افضل	فضل الدین	.	"	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
افضل	بابا فضل الدین	.	کاشان	"	بلاکو خاں والی خوارزم
افضل	خواجه فضل الدین	.	کرمان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
افندی	ملا محمد آقاس	مستند	مشهد	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۲ میرزا محمد علی دلدیر سبزان میر حیدر معالی است
 ۱۲ ملا افسری، از شعرای مشهور عهد سلطان بابر میرزا است
 ۱۲۰ جلال الدین، معاصر تقی اوحدی است
 ۱۲۰ خواجه فضل الدین ترک، فاضلی عالی مقدار بوده، بخشی نور الدین صنمانی و علما ی حلپی
 از شاگردان او و بنده تقی اوحدی گوید من او را در صغر سن دیده ام
 ۱۲۰ بابا فضل الدین، او را رسائل بسیارست مملو از نکات حکمت و معرفت و در شیوه بیان پارسی
 به نظیر بوده خواجه نصیر طوسی و کمال اخلاص داشت او خال خواجه است
 ۱۲۰ خواجه فضل الدین، ابن ضیاء الدین کرمانی است از دربار سلطان حسین میرزا باقیار بوده
 ۱۲ ملا محمد آقاس، بی نهایت هنر از شوخ طبع بوده در قزوین درگذشت ۱۲

مخلص	نام	مقامات	وطن	ملک	عهد
قدسی	میر شمس الدین	.	شوشتر	فارس	محمد شاه والی مبد.
اکبر	میرزا محمد اکبر	.	دولت آباد	هندستان	.
اکبر	میرزا محمد اکبر	.	قزوین	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
اکبر	جلال الدین اکبر شا	سلطه	آگره	هندستان	خود بادشاه مهند
اکبر	استاد علی اکبر	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
اکبر	میر نورالدین	.	قم	"	.
الشریف	سلطان علاء الدین	.	خوارزم	"	خود بادشاه خوارزم
الهام	میرزا شریف	.	صفهان	"	جهانگیر شاه والی مبد.
الله قلی	خواجہ اسد قلی	.	"	"	شاه طهماسب ماضی صفوی والی ایران

۱۰ میر رضی علم معقول و منقول ز پدربزرگوار خود از بر ساخت مهند آمد بلازمت ذواب
شجاع الدوله ناظم نگار بسر برد و یک چند با ذواب آصف با نظام الملک بود ۱۲
۱۱ میرزا محمد اکبر از اکابر شهر قزوین است ۱۲
۱۲ استاد علی اکبر مسجد جامع جدید سی معماری و تمام یافت ۱۲
۱۳ میر نورالدین از کمند شاعران بوده در فتنه افغانه فوت کرد ۱۲
۱۴ سلطان علاء الدین بادشاه عادل و فہیم بود. رشید و طواہ و طہر فارابی و
ادیب صابر از تاجران ویند ۱۲

۱۵ میرزا شریف از اقوام میر حسبری صفہانی است مبد و تاجان و دشت کینتار
و بست و شش سحری بازمراجعت با صفہان نمود ۲

تخلص	نام	وفات	وطن	ملک	عبد
الفتی	میر حسین	۰	یزد	عراق عجم	همایون شاه والی هند
الهی	سید الدین محمد	۰	-	-	-
الهی	میر عماد الدین محمود	۱۰۶۳	بهمنان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
الهی	حکیم محمد الدین	۱۰۳۳	قم	"	"
امام	میرزا امام قلی	۰	شیراز	فارس	-
امامی	ابو عبد الله	۹۶۶	هرات	خراسان	ابا قاسم خان بن ملک کوخانی خراسان

۱- میر حسین مرند نیکو خصال نجیب الافعال بود، در عهد جمایون شاه بهمن آمده ۱۲
 ۲- سید الدین محمد گاهی الهی و گاهی سید تخلص میکرد، صاحب دیوان است
 ۳- میر عماد الدین محمود شمس از بهادران من توابع بهمنان است، بیشتر اوقات در هند
 بسر می برد، معاصر شغالی و قدسی است و بافتی اوصدی به صحبت بوده ۱۲
 ۴- حکیم صدر الدین مخاطب بیسج الزمان بهمن آمده و براتب مناصب عالیہ
 سر فراز گردید در ۳۳۳ ام زیارت کعبه معظمه رفته باز بهمن آمده ۱۲
 ۵- میرزا امام قلی، برادر عالیجاه خلیل خان نجیب است ۱۲
 ۶- ابو عبد الله، از امرای و علمای نامدار خراسان است، در کرمان نشو و نما
 یافته در علوم عربیه و روش سخن کمال مهارت داشت، صاحب دیوان است
 ۷- تاج التاجان فارس معاصر سعدی شیرازی و عماد کرمانی است، در اصفهان
 فوت شد ۱۲

کخلص	نام	تہذبات	وطن	ملک	عہد
رائے	میرزا امان اللہ	۱۱۵۹ھ	کابل	خراسان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
میر	میرزا محمد رضا	۱۱۵۹ھ	ہمدان	عراق عجم	جہانگیر شاہ والی ہند
امیدی	خواجہ ارجاسپ	۹۲۵ھ	رے	"	شاہ اسماعیل صفوی الی ایران
امیر	خواجہ امیر بیگ	"	نطنز	"	شاہ طہماسپ باغی صفوی الی ایران
امیری	میرزا قاسم	۹۹۹ھ	شیراز	فارس	"

۱۱۵۹ھ امینی، از مشرخی ہند مست اشار سادہ و بے تکل می گفت ۱۲
 ۱۱۵۹ھ میرزا امان اللہ، مخاطب خان زمان صوبہ دار بنگالہ در سخن سنجی گانہ دہر بود
 طبع عالی داشت صاحب دیوان مست ۱۲

۱۱۵۹ھ میرزا محمد رضا، شاگرد میرزا طاهر و حید مست و معاصر میر نجات و فائض آہری
 از صفہان ہند آمدہ بانواب صاف جاہ در دکن بسر بردہ ہمراہ او بہ شاہجہاں باد رفت
 و جانباخت کرد ۱۲

۱۱۵۹ھ خواجہ ارجاسپ شاگرد ملا جلال قزاقی مست مدح کج تہائی طرانی وزیر شاہ اسماعیل صفوی
 مست ہجرت شاہ قاسم نور بخشی در رے شہید شد شاہ نعمت اللہ پادشاہ قاسم نور بخشی در رے قتل سائید
 ۱۱۵۹ھ خواجہ امیر بیگ از تراوشی غیاث الدین تبریزی مست و نطنز من توابع صفہان
 متولد شد صاحب کمال نبایت فہیم بود ۱۲

۱۱۵۹ھ میرزا قاسم، در صوم ہند و سرزمین ہند خیر بود اہل علم و اہل تقوی
 کردہ اند کج ہد شاہ در شہر در چہرست مسک شہید شد و در ۹۹۹ھ در شیراز شہید شس کردہ ۱۲

تخلص	نام	وفات	وطن	ملک	عهد
مین	خواجه امین الدین	۶۷۴	صفهان	عراق عجم	شاه شجاع والی شیراز
ایمن	.	.	یزد	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
ایمن	خواجه امین	.	نخج	خراسان	.
ایمن	میر محمد امین	.	سنزوار	"	.
ایمنی	امیر ابراهیم	۶۹۳	بلخ	"	سلطان حسین زراوالی هرات
نسی	محمد شاه	.	قندهار	"	همایون شاه والی هند
نسی	سمیع بیگ	۱۰۲۶	.	.	جلال الدین اکبر شاه الی هند
نسی	قطب الدین	۸۲۵	جنازد	خراسان	سلطان حسین زراوالی هرات
نسی	حسن بیگ القدر	.	صفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند

۱۲ له خواجه امین الدین مع صر خواجه حافظ شیرازی است

۱۲ له خواجه امین پسر ملا محمود کلید دارستان شاه اولیا است

۱۲ له امیر ابراهیم از اعیان هرات است بغایت فہم و شیرین با لب و در رکاب با شایر
سام میرزا در جنگ از یک شهید شد

۱۲ له سمیع بیگ در خدمت خانخانان عمر خود را بسر کرده در عین جوانی درگذشت

۱۲ له قطب الدین تخلص میر در قصائد میر حاج و در غزلیات نسی بود و در طریق خوری بدیہ گئی

اکمال قدرت داشته و قتی چهل غزل امیر خسرو را در یک مجلس جواب گفته امیر علی شیر خجندیہ
آمده مدد گزارانده مقبول نشد

۱۲ له حسن بیگ و القدر در ایران و لیری تخلص میکرد و در ہند نسی قرار داد

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عہد
انوری ^{۱۱}	اوحہ الدین	۵۸۰ھ	ایبورد	خراسان	سلطان بنجر بلجوتی والی خوارزم
انصاف ^{۱۲}	میرزا ابراہیم	۱۰۲۲ھ	لاہور	ہندوستان	اوزنگ شیب ٹانگیر والی ہند
انسی ^{۱۳}	حسن بنجر	.	مشہد	خراسان	.
انسی ^{۱۴}	بہتی بیگ	۱۰۱۳ھ	ہمنان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
اوجی ^{۱۵}	ملا اوجی	۱۰۳۲ھ	کشمیر	ہندستان	جہانگیر شاہ والی ہند
اوجی ^{۱۶}	ملا اوجی		نطنز	عراق عجم	شاہ عباسی ماضی صہنوی الی ایران
اوحدی ^{۱۷}	خواجہ فخر الدین مستوفی	۸۶۶ھ	سبزوار	خراسان	.

۱۱۔ اوحہ الدین اول خادری تخلص میکرد: قبل از شاعری مدتہا در مدرسہ منصوبہ کتب علوم عقلی و نقلی نمودہ در شریعات و حکمیات خصوصاً ریاضیات سرآمد روزگار گردید: ادائل مشیہ و سہ شاعری نمود چون راہ شاعری نمود از بنگن گوی رہود، در پنج وقعات یافتہ ۱۲

۱۲۔ میرزا ابراہیم . شاعر خیال بود ۱۲

۱۳۔ تقی اوحدی در تذکرہ خویش ذکر او کردہ است ۱۲

۱۴۔ بقصی بیگ از اعیان طائفہ شاعریست بہند آمد در خدمت خانان سہرورد،

مشہور محمود یازدی مشہور است ۱۲

۱۵۔ ملا اوجی از شعرائ زبردست بودہ دیوانہاں بہ ہزار بیت می رسد ۱۲

۱۶۔ خواجہ فخر الدین مستوفی از فضیلت کامل است و اکثر موم خصوص ریاضی و

شعر و انشا گاہ آفاق بہت مجلس دے مجمع فضلا بود . در شیراز رحمت کرد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
شیخ ابو حامد وصالیدین	۵۶۲۵	کرمان	خراسان	ہلاکو خان والی خراسان	۱۰
شیخ اوحدی غنی	۵۶۳۸	صفہان	عراق عجم	سلطان ابوسعید خاہد والی فارس	۱۱
مولانا ابلی	۵۹۳۴	ترشیز	خراسان	سلطان حسین میرزا والی ہرات	۱۲
مولانا ابلی	۵۹۴۲	شیراز	فارس	شاہ اسماعیل صفوی والی ایران	۱۳
ایاز منجم	.	صفہان	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران	۱۴
میر محمد حسن	۱۱۳۳	سامانہ	خراسان	شاہ عالم بادشاہ والی ہند	۱۵

۱۰ ابو حامد اوحید الدین مرید خواجہ معین الدین چشتی رحمۃ اللہ ہے متعاصر ابن عربی
(تاریخ فرشتہ) از مریدان شیخ شہاب الدین سہروردی است، شیخ عراقی و سید حسینی ہم صحبت ہم چلہ بود
شیخ محی الدین بن عربی را دریافتہ ہے ۱۲

۱۱ شیخ اوحدی مراغی، مرید شیخ اوحید الدین کرمانی ہے، مثنوی جام جم از دیبگار
اکثر در صفایان بسری کرد، ظهورش در زمان لغوی خان است در صفہان فوت شدہ ۱۲

۱۲ مولانا ابلی ترشیزی مشہور بخراسانی از علمای مشہور و ندماے سلطان حسین مرزا بودہ
در عالم سخنوری اگرچہ باہمی شیرازی میرسد اما از استادان است ۱۲

۱۳ مثنوی ذہب بحرین موسوم بسحر حلال اوست ۱۲

۱۴ ایاز منجم غلام زینت بیگم (عہد شاہ عباس ماضی) ہے، بر تیغ قرآن بادشاہ ہلاک شدہ ۱۲

۱۵ میر محمد احسن چندے با آصف جاہ نظام الملک بسر مرد، وزیر شہشاہ عالم
بنفیش صدی ممتاز گردید، و در بعد فرخ سیر بہ بحر تہا ہنامہ مہر شد و تا آخر عہد سلطنت
رسانید سزا نعمت عالی اورا بسیار می ستود، مرقدش در آگرہ ہے ۱۳

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
ایزدی	محمد شریف	۱۱۳۰	قزوین	عراق عجم	جہانگیر شاہ والی ہند
ایما	میرزا بادی	۱۱۳۰	صفہان	"	"
ایما	میرزا اسماعیل	۱۱۳۲	"	"	سلطان حسین صفوی والی ایران

باب بار موحده

بابر	ظہیر الدین بربشہ	۱۱۳۰	ہرات	خراسان	خود پادشاہ بود
بازل	میرزا رفیع خان	۱۱۳۳	مشہد	"	اوزنگ نیب والی ہند
باقر	میر باقر	۱۱۳۲	کاشان	عراق عجم	ابراہیم عادل شاہ والی جہانپور

۱۱ محمد شریف از شعراي عہد جہانگیری است در مثنوی گوئی مهارت داشت ۱۲
 ۱۱ میرزا بادی از شہد با صفہاں آمدہ مشغول فادہ بود، در اوائل سانحہ انقلاب ایران
 فوت شد ۱۲

۱۱ میرزا اسماعیل بہت با میرنجابت و شفیقا و غیرہ بہ طرح بود ۱۲
 ۱۱ ظہیر الدین بربشہ از سلاطین عالیجاہ بود، کمال فہم و ذہانت داشت قاضی
 بحکامات ظاہری آراستہ بود، در کابل بسرے پاوید رفت و جہانجاہ فون شد ۱۲
 ۱۱ میرزا رفیع خان سپہر از مہتممندی است کتاب جمعی ری زہمت و سکت زبان لیکر کتب
 سرکار با نسیبی متزبو بہا خاں خود محمد طاہر شہیدی معروف بوزیر خاں از شہد وارد ہست ۱۲
 ۱۱ میرزا باقر جہش از کاشان است از نجیب ہست و تن فتنہ خود کا رخانہ ہاندگی
 داشتہ ۱۲
 ۱۱ نجمہ میرزا بدیر شعرا و ارباب کمال صرف می نمود ۱۲

تخلص	نام	سند و تاج	وطن	ملک	عم
باقی	میرزا باقر	سند	نظرس	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
باقی	باقر خورده فروش	سند	کاشان	"	ابراهیم عادل شاه والی دکن
باقی	عبدالباقی	.	نائن	"	جهانگیر شاه والی هند
باقی	میر عبدالباقی صدایران	.	کاشان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
باقی	عبدالباقی	سند	قزوین	"	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
باقی	عبدالباقی	.	گونا باد	خراسان	

۱۲ میرزا باقر در زمان شاه سلیمان صفوی در سبک فزودان شاهی بود بعد از آن وزارت خوار
 سر فرموده شد. سپس رسدات نظرسرست و در اصفهان نشو و نما یافت ۱۲
 ۱۲ باقر خورده فروش از ایران بدکن آمده در بیجا پور اقامت دهشت ۱۲
 ۱۲ عبدالباقی در زمان شاه عباس ثانی هند آمده مدت ها در بنارس توطن اختیار نمود، قصه
 در معصاجه ان ثانی بسامع بادشاهی رسانید بفرمان خاقان هنر پرور و در ابر بنیجده مبلغ هشتاد
 که پنجاه روپیة بود دادند، در زمان شاه سلیمان صفوی باز گشته در صفهان ساکن گردید ۱۲
 ۱۲ میر عبدالباقی از اولاد شاه نعمت الله ولی قدس سره الغریبست در عهد شاه اسماعیل صفی
 بصدارت ایران اختصاص داشت دیوان شعر نیز ترتیب داده است در انشا مهارت تمام داشت ۱۲
 ۱۲ ایں قاضی جهان ست ۱۲
 ۱۲ عبدالباقی از سخنوران زمان مصاحبان سلطان ابراهیم میرزا جاهی بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عهد
بدر	بدرالدین	۶۹۰ هـ	جاجرم	خراسان	سلطان یغوی خان والی غاک
بدر	بدرالدین	۰	کرمان	"	سلطان جلال الدین خوارزم شاه والی خوارزم
بدر	بدرالدین فخر الزمان	۷۲۵ هـ	چاج	"	محمد شاه بن تغلق شاه والی هند
بدر	مولانا علی بدر	۰	بهرات	"	امیر تیمور گورگان والی سمرقند
بدر	میرزا بدیع الزمان	۱۱۲۱ هـ	نصیر آباد	عراق عجم	سلطان حسین راضوی والی ایران
بدر	میرزا بدیع	۰	سبزوار	خراسان	شاه سلیمان صفوی والی ایران
<p>شاه بدرالدین شاگرد محمدالدین بگرت اکثر در صفهان می بود مداح خواجه بهارالدین صاحب دیوان بود از خواجه شمس الدین صاحب دیوان ابن خواجه بهارالدین صاحب دیوان محبت یادیده است ۱۲</p> <p>شاه بدرالدین معاصر خواجه شمس الدین صاحب دیوان است ۱۲</p> <p>شاه بدرالدین فخر الزمان از اجداد امان سلطان محمد تغلق و از شعرای مشهور است به خطاب فخر الزمان متنازع بود چاج و شاش مشهور باشند از قول مع فرغانه خراسان است ۱۲</p> <p>شاه مولانا علی بدر معاصر صاحب تلخیص لبالب است از جمله فاضل عهد بود ۱۲</p> <p>شاه میرزا بدیع الزمان خلف محمد طاهر صاحب تذکره مشهور است سلطان حسین صفوی او را به ملک الشعرائی امتیاز بخشیده در تمام عمارت چهل ستون دولت خانه مبارک صفهان قصیده گفته که از صدمیت تجاوز بود و مبرص تلخیص بود معراج اول تلخیص آغاز عمارت و مبرص دوم تلخیص اتمام مولود مکشش قریه نصیر آباد متصل به صفهان است ۱۲</p> <p>شاه میرزا بدیع از سادات نسل و از دست دوزمان شاه سلیمان صفوی فوت شد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة و متی	وطن	ملک	عهد
میرزا بیگ	میرزا بیگ	۰	اهمان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی
میرزا بیگ	میرزا بیگ الزمان	۰	همدان	"	"
میرزا بیگ	بیگ الدین تائبک	۰	انجمن	"	سلطان خورشید قلی والی خوارزم
میرزا بیگ	میرزا محمد یوسف	۸۹۰	خراس	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
میرزا بیگ	آقا صالح	۹۱۰	مازندران	طبرستان	میرزا شاه والی هند
میرزا بیگ	میرزا بهان	۰	ابرقوه	فارس	"
میرزا بیگ	میرزا بندق	۰	سمرقند	خراسان	شاه فرخ مرزا والی هرات
میرزا بیگ	میرزا غیاث الدین	۹۵۰	استرآباد	طبرستان	شاه طهماسب ماضی صفوی والی ایران

۱۰ میرزا بیگ، ابن قاضی شمس الدین اردستانی است در صفتها می بود ۱۲

۱۱ میرزا بیگ الزمان استاد منطق رازی است، قبل از اکبر بوده ۱۲

۱۲ بیگ الدین تائبک از وزرای نامدار و سخوران روزگار بود، صاحب تصانیف است

رشید و طوطا را از غضب سلطان سنجار و برهانید ۱۲

۱۳ ملا محمد یوسف، امیر علی شیر در مجالس احوال او ذکر کرده است، در

معارف سال نوشته ۱۲

۱۴ آقا صالح، از مهابهندستان متوکلانه نشسته اوقات بسر می برد، در روز قتل عام

شاه جهان آباد از دست لشکریان ذلالتش زخم خورد و بهمان جراحت مُرد ۱۲

۱۵ میرزا بهان، از مریدان قاضی اسد موحوم بود، در سخوری کمال قدرت داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
بزمی	عبدشکور	۰	بهمن		صاحبقران فی شاهی الی هند
بساطی	ملاباطی	۰	سمرقند	خراسان	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
بسل	حاجی محمد تقی	۰	تبریز	عراق عجم	۰
بسحاق	جمال الدین	۸۲۴	شیراز	فارس	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
بقالی	میر ابو البقا	۹۴۸	ابرقوه	فارس	سلطان حسین میرزا الی بهرت
ببل	ملابیل	۰	یزد	عراق عجم	۰
ببزار	خواجه کمال الدین	۱۰۸۴	رے	۰	سلطان محمد الدوله والی دیلم
بهار	بهار الدین	۰	خوارزم	۰	سلطان نکش خوارزم شاه الی خوارزم

عبد الشکور اکثر در اردوی شاه عباس رضی می بود. بطابت اشتغال داشت ششوی
 ذیاد شیریں در سلک نظم کشیده ۱۲

ملاباطی اول حصیری تخلص میکرد آخر نموده خواجه عصمت تجاری بساطی تخلص نمود. یا شیخ
 کمال خجندی مباحثات داشت سلطان خلیل امین میرانشاه ادرابیک بیت هزار دینار صلہ داد ۱۲
 جمال الدین بسحاق الطعمه مدعی فاضل کامل و معاصر شاه نعمت الله کرمانی است بیشتر
 مصایرغ خواجه حافظ و گاهی مصارع شاه نعمت الله در تعریف الطعمه تفسیم کرده است ۱۲

میر ابو البقا از اخضر و دشمنان روزگار و از صحرین سلطان میرزا باقی است ۱۲
 خواجه کمال الدین صاحب بن عباد و معاصر او بود و مدح محمد الدوله دیمی است
 از اجله روزگار بود، به لغت عربی و فارسی و دیمی اشعار دارد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عمد
بها	بهارالدین محمد	۳۵۲۴	مرغیان	خراسان	قطب الدین ازرم شاه الی غوازم
بها	شیخ بهارالدین کریم	۳۶۶۱	مکان	هندوستان	سلطان علاء الدین بلبن الی هند
بها	شیخ بهارالدین	۳۷۳۰	آمل	طبرستان	شاه طهماسب صفوی الی ایران
بها	بهارالدین	.	یزد	عراق عجم	.
بها	میرزا جان	.	صفهان	"	شاه عباس ماضی الی ایران
بجی	مولانا بجی	.	.	.	.
بهرام	حاجی بهرام	۳۷۹۹	بخارا	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
بهرام	استاد ابو الحسن علی	۳۵۵۰	سرخس	"	امیر ناصرالدین سبکتگین الی غنی

۱. بهارالدین محمد اوشی از فضلاء روزگار و شعرائ نامدار بود ۱۲
 ۲. شیخ بهارالدین کریم، معاصر شیخ عاتق و مرید شیخ شهاب الدین سهروردی
 ۳. شیخ بهارالدین معاصر بقره داماد و شاگرد عبد الله یزدی است، رساله صطلاب و
 تفریح الافلاک و خلاصه الحساب و اربعین و مشرق الشمس و مفتاح الفلاح و مشکول و مثنوی
 نان مولود و مثنوی تیر و شکر و غیره از تصنیفات شریفه است، ملا محمد تقی مجلسی مرید و شاگرد او بود ۱۲

۴. از سعدان زمان خویش بود ۱۲

۵. برادر میرزا و اہلب صفائی است، در کوی از طوس مدفون شد ۱۲

۶. بجی، در ہند سیاحت نموده ۱۲

۷. حاجی بہرام، از افاضل بخارا بود ۱۲

۸. ابو الحسن علی در فتن سخن کمال ہمارت قدرت داشت، بانا ناصرالدین سبکتگین

معاصر بوده و مع ۷۰ میگرد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمد
بهشتی	ملا محمود	سنه ۹۰۸	گیلان	طبرستان	شاهجهان الی بند
بیان	میرزا احمدی	سنه ۹۰۹	همدان	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر والی بند
بنائی	بنائی قلندر	سنه ۹۲۵	برات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی برات
بیانی	خواجه شهاب الدین	سنه ۹۲۲	کرمان	"	"
بیخود	ملا نادر جامی	سنه ۱۰۸۵	جام	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی بند
بیخودی	ملا بیخودی	.	سمنان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
بیدل	میرزا عبدالقادر	سنه ۱۱۳۳	غیظم آباد	هندستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی بند

له ملا محمود در فن نخودی مهارت داشته در او اهل صوبه شاهجهان بند آمده و سبک زماشی بی
 بیستم شاهزاده مراد بخش نامور گردید، و فاش در شهر آگره واقع شد ۱۲

له میرزا احمدی همیش زاده ابوطالب حکیم ست در زمان عالمگیر بادشاه هند آمد و مدتی در کفایت شد ۱۲
 له بنائی قلندر در بین تربیت باب میرزا در مادر از الهند بر تبه صدارت رسیده ۱۲
 له خواجه شهاب الدین عبدالقادر وارید در فن انشا بزبان خاتمه معجزان یرضا شاد
 ششوی مولس الاحباب و خسرو شیرین از دوست، قریب دوهزار بیت از غزلیات قصائد و رباعیات
 و قطعات دارد، در برات وفات یافته ۱۲

له سرخوش دهبی تیغ وفات او گفته سه حاجی از جام جمیع خود شد ۱۲
 له میرزا عبدالقادر از عارفان محقق بوده، کلیاتش از صد هزار بیت متجاوز است هر چند
 اکثر اشعارش وافی محاوره فصیحی بعمق نیست اما شعرهای بلند دارد - میرزا بیدل از عالم رفت.

ماده تیغ فوت او ست ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عبد
بیدی	ملابیدی	۰	صفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل باقری صفوی والی ایران
بکیسی	ملابکیسی	۹۴۳ هـ	غزنی	خراسان	جلال الدین کبک الی هند
بیگانه	میرزا ابوالحسن کلانتر	۰	نیشاپور	"	شاه جهان الی هند
بنیش	میر بیچ	۰	مشهد	"	"
بنیش	ملا محمد جعفر بیگ	۱۰۱۱ هـ	کشمیر	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر الی هند
مینوا	شاه خلیل الله	۰	دهلی	"	محمد شاه والی هند
پلور	پور بهار جامی	۰	جام	خراسان	ابا قباخا والی فارس

۱۲ هـ ملا بیدی نزد سر محمد درویش پهلوان مولوی جامی است؛ شاعر و خندان بوده.

۱۲ هـ ملا بکیسی از ملازمان محمد حکیم میرزا بوده است.

۱۳ هـ میرزا ابوالحسن از خویشان میرزا ابوالعالی نیشاپوری در زمان سلیمان صفوی فوت شده.

۱۴ هـ ملا محمد جعفر بیگ در زمان اورنگ زیب در هندوستان بوده دیوان شعر ترتیب داده.

۱۲ ابیات خوب از وی به نظر رسید.

۱۵ هـ شاه خلیل الله خلف الصمد خلیفه ابراهیم است؛ مطالب عالی تصوف را در ریاضات

موزون کرده است.

۱۶ هـ پور بهار از معاصرین بدرالدین جاجری بدرالدین کرمانی است؛ شاگرد میرزا کنالدین قبا

جانبی است از خواجہ شمس الدین صاحب دیوان نواز شهید دیده در هجو و نثر قوت تمام داشت.

پیامی	شیخ عبدالسلام	لار	فارس	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران	عمد
-------	---------------	-----	------	------------------------------	-----

باب تا فوقانی

تأثیر	میرزا محسن	.	صفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
تاج	رئیس تاج الدین	.	سرخس	خراسان	.
تاج	میرزا تاج	.	تبریز	عراق عجم	.
تجلی	ملا علی رضا	سنة	یزد	..	شاهجهان والی هند
تجلی	محمد محسن	.	صفهان	عراق عجم	.

۱۱ شیخ عبدالسلام از شگردان صائمه دانی بوده مدت وزارت شاه عبدالملک بن
 نورالدین لاری کرده عاقبت معزول شد و از وطن بدکن شتافته بمخدمت نظام شاه در حیات یافت
 ۱۲ شه میرزا محسن شاعر شیرین مثال است دیوانش به هزار بیت است مرتبه وزارت یزد
 با موقوف بود مقدارن فتنه صفهان فوت کرد ۱۲

۱۳ شه تاج الدین رئیس سرخس بوده در نظم و شر صاحب قدرت است ۱۲
 ۱۴ شه ملا علی رضا در فضیلت کمالات یگانه دوران بود از ملانده آغا حسین خوانساری است
 اکثر در صفهان با فاده مشغول می بود در او اهل شیب بندگان در گجرات با ملا نظیری رفقت
 داشت ۱۲

۱۵ شه محمد محسن اعمی مادر زاد بود در علم و ادب نظیر نه داشت و در شعر شناسی منفرد
 زمان بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عند
تختیر	شرف غاں	.	.	.	.
تراش	میرزا ابوتراب	۱۱۴۳	اصفهان	عراق عجم	فرخ سیر بادشاه والی ہند
ترابی	ملا ترابی	.	بلخ	خراسان	امام قلی خان الی بلخ
تشیلی	حاجی محمد ابراہیم	.	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی ہند
تشیسی	میر علی اکبر	.	کاشان	عراق عجم	"
تصفی	حاجی محمد طالب	.	اصفهان	"	شاہ سلیمان صفوی الی ایران
تغظیم	ملا محمد تقی	۱۱۴۴	مازندران	طبرستان	اورنگ زیب عالمگیر والی ہند
تغظیم	شاہ تغظیم	.	قم	عراق عجم	.

۱۲ ابن محمد طاہر است

۱۲ ملا ترابی شاعر سنجیدہ بود امام قلی خان الی بلخ دیر ابراز کشید

۱۲ حاجی محمد ابراہیم ہندوستان آمدہ با سحر الزمان الہی می بود مرید مولانا قاسم گاہی شاگرد فہمی ست بابا افضل محبت ہادشت ۱۲

۱۲ میر علی اکبر چہل سال در مملکت ہند بسر کردہ صاحب دیوان ست بابا افضل ہم صحبت بود

۱۲ حاجی محمد طالب بہت دان ۱۲

۱۲ ملا محمد تقی در غزلہای طرخی شریک موزونان می بود و در ہیئت نجوم خالی از

ہمارت نبود ۱۲

۱۲ شاگرد میرزا صاحب ست و ہند آمدہ ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	نک	عهد
تقی ^{۱۱}	میر تقی اوحدی	۵۸۰	صفهان	عراق عجم	شاه جهان والی ہند
تقی ^{۱۲}	حکیم تقی الدین	.	قم	"	.
تقی ^{۱۳}	ملا تقی	.	نیشاپور	خراسان	جلال الدین اکبر والی ہند
تقی ^{۱۴}	آقا تقی معروف	.	صفهان	عراق عجم	جہانگیر شاہ والی ہند
تکمیل ^{۱۵}	سید ضاخان	.	کرمان	خراسان	محمد شاہ والی ہند
تمنا ^{۱۶}	میرزا محمد علی	۶۸۰	کابل	خراسان	فرخ سیر بادشاہ والی ہند

۱۱ میر تقی اوحدی از اولاد تقی اوحدی بلانی ہست در اصفهان متے در اردو سے شاہ عباس صفا صفوی ملازم رکاب بودہ بہند ہم آمد۔ تذکرہ مسیحی بر عرفات کہ فرخزاد بسیار دارد تالیف نمودہ مشتمل بر شہنشاہ ہزار بیت و باز ازاں انتخاب کردہ ہست و آن را کتبہ عرفان نام ہنادہ ۱۲

۱۲ حکیم تقی الدین از شاہ ہیر عراق مت ۱۲

۱۳ ملا تقی از اقوام ملا نظیری مت در ہند نیز ہمراہ او بس میگرد ۱۳

۱۴ آقا تقی معروف در ہند جہانگیر بادشاہ ہندستان متے ملازمت شاہزادہ کردہ

خطا شکستہ خوب درست می نوشت معاصر مرشد یزدی ہست ۱۴

۱۵ سید ضاخان از اولاد شہ نعمت اللہ و بی کرمانی مت مطالب علیہ تعصوف را در کمال

نتیجہ تحقیق فہیدہ ہست امراء سلاطین ہند غرت احرام او مرغی دہشتہ اند بادشاہ عالم پناہ محمد شاہ

کمال توجہ در حق او مبذول میفرمود ۱۵

۱۶ میرزا محمد علی در کابل متولد شدہ نسبتے با علی مردان خان مجوم داشت ۱۶

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عمد
تنها	میرزا عبداللطیف	۱۱۱۵	شهرستان عراق عجم	اورنگ نوب عالمگیر والی هند	
تنها	میرزا محمد سعید	۰	قم	شاه عباس ثانی والی ایران	
باب ثانی					
شاه	میر محمد فضل	۱۱۵۰	آباد بندستان	محمد شاه والی هند	
شاه	میر محمد حسن	۱۱۶۰	مشهد خراسان	صاحبقران ثانی شاه جهان والی هند	
شاه	میرزا حسین	۱۱۹۶	مشهد	جلال الدین اکبر شاه والی هند	
<p>۱۰ میرزا عبداللطیف خان شاه کامل خواهرزاده میرزا جلال السیرست ۱۲</p> <p>۱۱ میرزا محمد سعید خلف حکیم باقر از ابناء شاه عباس ثانی بوده دیوانش متداولست و قریب به هزار بیت دارد. گاهی سعید هم تخلص میکرد. ابن عم میرزا جلال السیرست ۱۲</p> <p>۱۲ میرزا محمد فضل بنشانی اصلست مولدش در آله آباد بود، بنیره سلامت خان تخلص و آلا و برادرزاده نواب محبت خان است که در هند عالمگیری بنصب امیرالامرای می پرداخت امرای دارالخلافه احترام می کردند و پنجاه شهر در جمع فنون شعر مشغول میشدند و اغنای گوید که تولدش در دارالخلافه دلی واقع شده. دیوانش تقریباً پنج هزار بیت بوده باشد ۱۳</p> <p>۱۳ ملا محمد حسن پسرشانی مشهورست در عین جوانی فوت کرده، بهند آمد بود ۱۲</p> <p>۱۴ خواجه حسین در غفوان جوانی در مشهد مقدس بنحیبت سلطان ابراهیم جایی صفوی بود. آثارش در هند و دیوانی مشاعرات و مباحثات و کتب در هند و دیوانی و فیضی و عرفی هم صحبت بود.</p> <p>۱۵ در کلام شیخ فیضی است از فیض صحبت خواجه حسین است مرقدش در آله است ۱۲</p>					

باب حجم

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
جابر	ملا ابوجابر	۰	غزنی	خراسان	۰
جامی	مولانا عبدالرحمن	۸۹۹ھ	جام	"	سلطان حسین میرزا والی ہرات
جامی	ملا جامی	۰	نہاوند	عراق عجم	۰
جاوید	ملا علی	۸۰۰ھ	مازندران	طبرستان	۰
جایی	ابراہیم میرزا	۹۱۵ھ	صفهان	عراق عجم	شاہ اسماعیل فی صفوی والی ایران
جلی	سید عبدالواسع	۵۵۵ھ	غوجستان	خراسان	سلطان سنجر سجوقی والی خوارزم

۱۱ مولانا عبدالرحمن صاحب تصانیف عالیہ است کہ عند آئنا موفق شد ہمیشہ سچہ و چہارمی نمود
 در فن مخموری قدرت بکمال ارزا میر علی شیر تانچہ و فاقش گفتہ کہ کاشف سرالہی بود بیشک زان سبب
 گشت تانچہ و فاقش کاشف سرالہ ۱۲

۱۳ ملا علی دلفیت محاللات مشہور ماں بود در اول دانش و آخر جاوید تخلص می کرد
 در اصفہان فوت کرد ۱۴

۱۵ ابراہیم میرزا از شاہزادہاے والا گوہر صفویہ است جامع جمیع حسنات صفویہ
 و مصفیہ بود روزیک شب چہار و نیم کجہ در ۹۵۵ھ برادرش شاہ اسماعیل فی شہید گرد ۱۶

۱۷ سید عبدالواسع در فن خویش گایہ دوران مست تامل کسے از شعر اشعار
 مخموری اودست نداده تراجی سلطان سنجر سجوقی می کرد دیونش قریب بہ ہشت ہزار

۱۸ بیت است

تخلص	نام	سند و وقت	وطن	ملک	عهد
جندی	میرزا جندی	۰	خوانسار	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
جرات	میر موسوی خاں	۱۱۵۰ هـ	اوزنگ آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
جسمی	ملا جسمی	۰	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
جعفر	جعفر بیگ	۰	"	"	"
جعفر	ابوالحسن جلیس زین	۰	قزاقان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
جعفر	میر جعفر	۰	کاشان	"	"
جعفر	قوام الدین	۱۰۲۱ هـ	قزوین	"	جلال الدین اکبر شاه والی هند
جعفری	میر محمد جعفر	۰	تبریز	"	شاه طهماسب ماضی والی ایران

له میراجندی از کمانتر زاد های خوانسار است ۱۲

له میر موسوی خاں گیلانی اصل است پدرش محمد شیخ در اوزنگ آباد می بود، خودش
بانظام الملک آصف جاه سری برد، صاحب اسقداد و در شرف نویسی ممتاز بود ۱۲

له ملا جسمی جسم سخن آجان است در عهد اکبر شاه و جهانگیر شاه هند آمدن ۱۲

له ابوالحسن جلال الدین از افاضل عالی مقدار و شعری فصاحت شعار بود، شورش
بر قصائد انوری مشهور و مصارعت داغستانی تخلص و ابوالحسن نوشته ۱۲

له میر جعفر کاتب از خوش نشان کاشان است، در عهد شاه عباس ماضی بوده ۱۲

له میرزا قوام الدین آصف خاں خلف میر ابیدع الزمان است، در اول حال

هند آمدن ترقیات کرد، از شاه سلیمان شان هند (اکبر شاه) آصف خاں لقب یافته ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عمد
جعفری	میر خود	.	ساوه	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
جلال	خواجه جلال الدین	.	شروان	آذربایجان	شاه شجاع والی فارس
جلال	جلال الدین	.	زواره	عراق عجم	صاحبقران ثانی شاه جهان والی هند
جلال	ملک جلال الدین	.	سیتان	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
جلال	سید جلال الدین	.	یزد	عراق عجم	سلطان مظفر والی فارس
جلال	خواجه جلال الدین	.	اردستان	"	.
جلالی	میرزا بقدر الدین خان	.	بجاپور	هندستان	.
جمال	جمال الدین الزرق	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین خوارزم شاه والی خوارزم

۱۱ خواجه جلال الدین از شعراے کامل و اطباے عاذق بود. در خدمت و محمود و

ش. شجاع کمال تقرب داشت ۱۲

۱۲ ملک جلال الدین از ملازمان شاه عباس ماضی بود ۱۳

۱۳ سید جلال الدین بنایت دانشمند و فہم بود. وزارت سلطان محمد مظفر والی

شیراز می کرد ۱۴

۱۴ جمال الدین عبدالرزاق پدر خاق المعالی کمال الدین صفہانی است ۱۵

اساطین شعرا بود بیشتر اشارش در معصودیه صفہان است. کمالش قریب بہت بزرگ
بیت میرسد معاصر تاج بر شیب و طوطا و طیر فاریابی و مجد بگردن کمال الدین نوید آفتابی و اشہری

و تحیر بلیقانی است ۱۶

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	نک	عمد
جمال	میر جمال الدین	۰	نخند	خراسان	جلال الدین خوارزم شاه والی خوارزم
جمال	میر جمال الدین	۰	همدان	عراق عجم	
جمال	شیخ فضل الله	۹۴۲ هـ	دہلی	ہندستان	بابر شاہ والی ہند
جانب	میرزا ابوطالب	۱۱۲۵ هـ	کشمیر	"	صاحبقرانی شاہ بھمان والی ہند
جانب	میرزا فتح الله	۱۱۴۵ هـ	صفہان	عراق عجم	فرخ سیر والی ہند
جنتی	شیخ زین الدین	۰	"	"	"

۱۰ میر جمال الدین از استادان سخن بوده، مع جمال الدین عبدالرزاق بسیار کرده، معاصر طبر فاریابی است، ظہیر بجاو کرده ۱۲

۱۱ میر جمال الدین از اجلہ اسد آباد (از توابع ہمدان) است، از علوم رسمی بہرہ یاب بود ۱۲
 ۱۳ شیخ فضل الله از معرفت بہرہ دانی داشت، با مولوی جامی مصححت بودہ
 ۱۴ فرخ در دہلی ست ۱۲

۱۵ میرزا ابوطالب در فنانش حسن خطیگاہ آفاق بود، دیوانے مشتمل بر دوسہ ہزار بیت دارد، در صفہان فوت و ہما نجا مدفون شد ۱۲

۱۶ میرزا فتح الله ولد میرزا احمدی، در ترتیب نظم طبعی بقایت قادر داشت، بہمہ طور سخن شناس بود، بالخصوص بطرز قدما بسیار میل میکرد، دیوانش بچار ہزار بیت میرسد ۱۲

۱۷ شیخ زین الدین از جملہ درویشان صفہان است، کلیاتش قریب بہت ہزار ۱۳

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عمد
جودت	میرزا یوب بیگ	۱۱۲۵ هـ	دہلی	ہندستان	اوزنگ بیگ میر والی ہند
جوشی	حسین بیگ	.	.	.	.
جویا	میرزا داراب بیگ	۱۱۱۵ هـ	کشمیر	ہندستان	صاحبقرانی شاہجہاں والی ہند

باب حاء

حاتم	حاتم بیگ عطار	.	ہمدان	عراق عجم	.
حاتم	خواجہ حاتم بیگ	۱۰۹۵ هـ	اردو باد	آذربایجان	شاہ عباس ماضی الی ایران
حاتم	مولانا حاتم	۹۹۴ هـ	کاشان	عراق عجم	"
حاجی	ملا محمد	.	گیلان	طبرستان	شاہ سلیمان صفوی والی ایران
حاجی	ملا محمد حاجی	.	طهران	عراق عجم	.

۱۰۰۰ میرزا داراب بیگ شش از ایران است تولدش در کشمیر بوده بصحت نیر ابو طالب
 کلیم و میرزا صاحب در آنجا رسید و در زمان ملکوت شد ۱۲
 ۱۰۰۰ خواجہ حاتم بیگ از اولاد خواجہ نصیر الدین طوسی است در کرمان وزیر بکاش خان
 بعد از ان بوزارت شاہ عباس ماضی مقرر شد ۱۲
 ۱۰۰۰ مولانا حاتم از شعرای مقررین شاہ عباس ماضی است از بخاری صاحب تہ بود
 بختش و خوشی و فنی و شجاع و مطلق شاعرات مباحثات در میان داشت ۱۲
 ۱۰۰۰ ملا محمد از افاضل زریں بوده ۱۲
 ۱۰۰۰ ملا محمد حاجی، مرد خوش حال تہ بوده ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
حاجی	حکیم کمال الدین	۷۶۷	گیلان	طبرستان	صاحبقران ثانی شاهیجان والی سهند
حارثی	شیخ الاسلام حارثی	۸۰۰	بلخ	خراسان	.
مجل	شاه باقر	۸۴۰	تبریز	عراق عجم	جہانگیر شاہ والی سهند
حافظ	خواجہ شمس الدین	۸۹۱	شیراز	فارس	شاہ شجاع والی فارس
<p>۱۔ حکیم کمال الدین، خلف حکیم جام ابن مولانا عبدالرزاق ست کمال قابلیت داشت اشعار خوب گفته، در خدمت صاحبقران ثانی شاهیجان می بود ۱۲</p> <p>۲۔ شیخ الاسلام حارثی، قدوه ارباب طریقت است، محمد عوفی گوید در عالم سخن بے تلبند داشت من از خدمت می استفادہ نموده ام، در مدح اہل بیت سالت بزبان تازی تصانیف مشہور است</p> <p>۳۔ خواجہ شمس الدین، خضر قلم و معانی دیوسف مصرخندانی ست، نمک کلامش شود انگن انجمنهاست و سوزینہ اش آتش زن فرمہا، در ابتدائی حال دامن سعی با کتاب علوم برزده بپایہ اعلای فضیلت ارتقا نمود، کسب علم تصوف از شیخ عطار نیشاپوری کہ از مشایخ آن زمان بود، نمود۔</p> <p>از شعرای صوفیہ صافہ است، کلامش از غایت صفا آب لال ست، از نہایت آبداری سک لال، از پیشانی در دو مشرق لذتے دارد، حقائق و معارف الہیہ پرده نشین استعارات مجاز کرده و معانی خاص ابیبارت خط و قال بر آورده تا نظر ہر نا محرمے بر رخسارہ حالات ایشان نیقند و جمال حال از چشم نا فہم محفوظ ماند، چون در سخن او اثر تکلف نیست، قال دیوانش از غیب خبر میدہد، لسان الغیب لقب یافته، در ۸۹۰ و قبول بعض در ۸۹۲ از عالم فانی رفت در خاک مصلای شیراز مدفون گشت، خاک مصلی دادہ تیغ اوست ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة و ق	وطن	نک	عمد
حاکم	عظیم بیگ	۸۸۰	لاهور	بہارستان	محمد شاه والی ہند
حالتی	قاسم بیگ افشار	۸۸۰	لہران	عراق عجم	شاه طہاسب ماضی والی ایران
حالی	سید عبد اللہ	.	اصفہان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
حالی	شمس الدین	.	یزد	"	"
حالی	میرزا عالی	.	بخارا	خوارسان	"
حالی	جمال الدین میر علی	۸۹۲	ہرات	"	سلطان حسین میرزا والی ہرات
حامی	میرزا حامد	.	قم	عراق عجم	طہاسب ماضی والی ایران
حامدی	ملا حامدی	.	شوشتر فارس	"	شاه عباس ماضی والی ایران
حائری	ملا حائری	.	یزد	عراق عجم	"
حبیب	میرزا حبیب	.	شوشتر فارس	"	"

۱۲ قاسم بیگ افشار از شاعر شعری شاه طہاسب صفوی است از علوم ساجد بود

اشعار خوب بسیار دارد ۱۲

۱۳ شہ سید عبد اللہ متبع او شاعر میرزا صاحب است تخلص نیز از ایشان یافته دیوان قعیدہ و غزلش تخمیناً بہ ہزار بیت باشد ۱۲

۱۴ شہ شمس الدین از ہمدانی فاضل زمان شاه عباس ماضی بودہ ۱۲

۱۵ شہ میرزا حامد از شعری زمان شاه طہاسب ماضی است ۱۲

۱۶ شہ ملا حامدی از افاضی در شاعری کامل بودہ ۱۲

تخلص	نام	سند و قی	وطن	مکان	عمد
حبیب	خواجہ حبیب اللہ	.	اصفہان	عراق عجم	
حبیب	میراجیب اللہ		شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حجت	میرزا مهدی	.	مشهد	خراسان	
حرفی	ملاحرفی	۹۷۱ھ	اصفہان	عراق عجم	شاه طہماسپ باطنی والی ایران
خزین	شیخ محمد علی	۱۱۸۰ھ	"	"	سلطان حسین صفوی والی ایران
حزنی	تقی الدین	۹۷۷ھ	"	"	محمد شاه والی ہند
حسابی	میرزا سلیمان	.	نطنز	عراق عجم	شاه طہماسپ صفوی والی ایران
					شاه عباس باطنی والی ایران

۱۲ ۱۱۸۰ھ خواجہ حبیب اللہ از قضاہ ترکہ اصفہان و فضل عالیشان بود

۱۲ ۱۱۸۰ھ میراجیب اللہ برادر میرزا عبد اللہ عشق و علم نیر ادا دوست دزدان شاه سلیمان صفوی و شیراز جو ارجح است

۱۲ ۱۱۸۰ھ ملا حرفی خواہر زادہ ملا بیسی است

۱۲ ۱۱۸۰ھ شیخ محمد علی صاحب از لاجان است در اصفہان نشو و نما یافتہ، در بعضی علوم ہمارت داشت

و جامع انواع طریقین در علم خود بود و در واسطہ عمر ہند وستان سید، در بنارس در گذشت و در تکیہ

۱۲ ۱۱۸۰ھ بخت مدفون گشت

۱۲ ۱۱۸۰ھ تقی الدین قدوہ فضلا و کعبہ بلغا و شعر بود از شعرای زمان شاه طہماسپ باطنی و شاه عباس باطنی

بود، اشعار خوب بسیار دارد ۱۲

۱۳ ۱۱۸۰ھ میرزا سلیمان در فضیلت و موسیقی صاحب نگاہ بود و در طرز سخنوری گمانہ عصر

تخلص	نام	زمنه و وقت	وطن	ملک	عم
حضرت	ملا سید محمد	.	مشهد	خراسان	محمد شاه والی بوند
حسن	مولانا حسن	.	کاشان	عراق عجم	
حسن	سید اشرف الدین حسن	۵۶۵	غزنی	خراسان	بهرام شاه والی غزنی
حسن	خواجہ نجم الدین حسین	۵۷۳	دہلی	ہندستان	علاء الدین خلجی و تغلق شاہ والی بوند
حسن	ملا حسن متکلم	.	نیشاپور	خراسان	ملک مغزالدین کرتالی ہرات
حسن	حسن علی	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
<p>۱۔ ملا سید محمد شاہ غریشہ و ازسادات موسویہ شہد مقدس بود۔ پدرش میرزا صدق اہلبند آہن تہ لہ سید مذکور در آن بلاد اتفاق افتاد۔ در صغیر سن بہرہ ای پر خود بوطن معاودت نمود و دشمن سخنوری از میرزا ہمدی عالی شہدی تربیت یافتہ و دانشستانی گوید اگرچہ شعر او کمتر است اما غزل و سلیست بسیار دارد ۲۔</p> <p>۳۔ سید اشرف الدین حسن بہن ناصر موقی زابل سوگند زبہ و صبح بود۔ فتح بخونی گوید " روزی و غلامی گفت ہفت و ہزار کس در پای مہر او حاضر بودند و می گریستند۔ در حق بہرام شاہ غر نومی قصائد خواہد آمد ۴۔</p> <p>۵۔ خواجہ نجم الدین حسین از مدین قدوہ ساکین حضرت خواجہ نظام الدین اولیاء ہمدانی قدس سرہ۔ فضائل و کمالات از نیت شہرت محتاج بیان نیست صاحب کتاب مذکور فی تشویش و شہدہ نوشتہ ۱۰۔</p> <p>۶۔ ملا حسن مشہور بہ حکم از میان سلطان فیثالدین کرت و معاہدہ مہر ہدی مت ۷۔ حسن علی از اجداد صفقان است ۲۔</p>					

مخلص	نام	سند و مقام	وطن	ملک	عمد
حسن	حسن	.	شوش	فارس	.
حسن	قاضی حسن	.	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن	میرزا احسن خان	.	مشهد	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسن	آقا حسن شاملو	سنة	هرات	خراسان	شاه شاد ماضی والی ایران
حسن	حسن	.	یزد	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن	تاج الدین حسن	.	رے	"	شاه طهماسب ماضی والی ایران
حسین	میر حسین معالی	سنة	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
حسین	حسین خلفه	.	صفهان	عراق عجم	.

۱۱ ملا حسن علی، خلف ملا عبداللہ شوشتری است، در فضل و کمال هر دو مشهور زمانند ۱۲

۱۱ قاضی حسن، کمال فضائل معروف بود، در خدمت اکبر شاه و ابرار عالیہ رسیدہ، مدتها

صوبہ داری گجرات نمود ۱۲

۱۱ میرزا احسن خان، در اوایل حال در زمان شاه سلیمان صفوی بہ مات دیوانی مشغول بود،

آفر در مشہد مقدس عبادت پرداختہ در گذشت ۱۲

۱۱ آقا حسن خان شاملو، ولد حسین خان، بعد از پدر ب حکومت ہرات سرفراز گردید، میرزا ملک شترانی

میرزا فیضی ہروی و ملا ادبی از مصاحبان وی بودہ، دیوانش بقریب بہ ہزار بیت است ۱۲

۱۱ حسن علی، بہندامن، باز بایران رفت، خوش صحبت بود ۱۲

۱۱ تاج الدین حسن، شاگرد مولانا میرزا جان شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمر
حسین ^{۱۰}	خواجه حسین	۹۹۹هـ	مرو	خراسان	جلال الدین اکبر شاه الی بند
حسین ^{۱۱}	آقا حسین	سنه ۱۰۰۰هـ	خوانسار	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسین ^{۱۲}	تاج الدین حسین	.	اصفهان	"	.
حسین ^{۱۳}	سلطان حسین میرزا	۱۰۱۱هـ	برات	خراسان	.
حسین ^{۱۴}	میر حسینی سادات	۱۰۱۵هـ	"	"	بناکوخا و الی خراسان
حسین	مولانا حسین	.	اربدیل	.	شاه طهماسب صفوی والی ایران

۱۰ خواجه حسین بکلم اکبر شاه ترجمه سنگاسن تثنی در نظم نموده ۱۲
 ۱۱ آقا حسین اعظم علمای زمان بود، تلمیذ خلیفه سلطان است، تصانیف عالییه دارد
 اکثر علمای ایران شاگرد اویند ۱۲

۱۳ امیر تاج الدین از اکابر اصفهان است بزرگ و صریح و تقوی گویشین بود
 ۱۴ سلطان حسین میرزا ابن شاه حسین میرزا ابن باقر بن عمر شیخ درویش بن امیر تیمور
 صاحبقران است در سوره بر تخت نشست کتاب جمیع العشق از تصنیفات است و مستعد است
 در ترکی و فارسی دارد اشعارش در کمال غنویت و پیاپی است ۱۵

۱۵ میر حسینی قدوه ارباب دین صاحب کتاب است تصنیفات عالیله از دیوانه
 خرقة از شیخ شهاب الدین سهروردی قدس سره گرفته پیشه آبی و شیخ احمد بن محمد صحبت بوده
 کثر الرموز و زاد المسافرین و نزهة الارواح و سوالات کلش از از جمله تصانیف مشهور است
 در هرات فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سند و مقام	وطن	عبد
حشری	حاشری	۰	تبریز	عراق عجم
حشمت	امام قلی	۱۲۰۰ هـ	صفهان	محمد شاه دلی هند
حشمت	میرحشمت علی	۱۲۰۰ هـ	دهلی	هندوستان
حشری	میرغزین الله	۱۲۰۰ هـ	قم	عراق عجم
حشمت	میرحسین الله	۱۲۰۰ هـ	صفهان	۰
حشری	شهاب الدین احمد	۰	تبریز	سلطان حسین میرزا دلی خراسان
حکاک	میرزا منعم	۰	شیراز فارس	۰
حکیم	فضل الله	۰	اردستان	عراق عجم
حکیم	میرزاجانی	۰	سند هندستان	۰

۱۰ له امام قلی در غوبت کلام از امثال گوی سبقت ربود ۱۲

۱۱ له میرحشمت علی اهل دی از بدخشان معت دیو اتش قریب بهفت هزار بیت است

بسیار خوش سلیقه و شیرین زبان افع شده ۱۲

۱۳ له میرغزین الله برادر کوچک اشکی قوی است ۱۲

۱۴ له شهاب الدین احمد پیر بنیر گوی بود معروف معاصر شاه طهماسب صفوی است

در فن شعر و معارف بود و در نظم قصیده و غزل مهارت کامل داشت ۱۲

۱۵ له میرزاجانی از نژاده های سند است در نظم سلیقه کامل داشت ۱۲

تخلص	نام	سنة و قضاة	ملک	عبد
حمید	حمید الدین	سنة ۶۲۳	بخارا	سعد بن محمد بن ابی دانی خوارزم
حمید	شیخ حمید الدین	سنة ۶۲۳	ناگور	شهاب الدین غوری الی هند
خفله	حکیم خفله	سنة ۶۲۹	بادغش	یعقوب بن لیث الی خراسان
حیات	مولانا حیات	سنة ۶۱۱	کاشان	جلال الدین کبر شاه والی هند
حیات	ملاحیات	سنة ۶۱۵	گیلان	طبرستان
حیدر	میر حیدر کلچہ	سنة ۶۲۸	ہرات	شاه طہاسب فی والی ایران
حیدری	میر حیدر	سنة ۶۲۸	تبریز	جلال الدین کبر شاه والی هند
<p>۱۰ حمید الدین ابن استاد و عمق بخاری است بنایت شیخ طبع و زیرک تہزل و حکیم نوی ابو کردہ ۱۱ شیخ حمید الدین از کبار طبقہ علیہ صوفیہ است مولودہ فنش ناگور است بنجد مت شیخ شہید سہروردی رسیدہ و فرقد از خواجہ معین الدین چشتی یافتہ ۱۰ ۱۲ حکیم خفله از اہل دین قدیم است گویند از وی بیشتر کتب شعری گنجانہ از شاعران است و ۱۳ مولانا حیات از شعرائی زمان شاہ طہاسب صفوی بودہ اتقی و صدی نوشتہ کہ من در دین نام در بند و رفت یافتہ ۱۰ ۱۴ ملاحیات در زمان کبر شاہ و ہند آمدن کیار جہانگیر ہشاہ و در بزرگشید بتقلید شاعران ۱۵ فی حیات کاشانی را بزرگشید ۱۲ ۱۶ میر حیدر کلچہ با آنکہ اتقی بود در میدان فصاحت گوی از بنگال می رود ۱۰ ۱۷ میر حیدر از شاعران مولانا است باو متی مہاشات وشت در ہر ہمو الملک است ۱۸ تبریزی اشعار مولانا فی رقصینہی خوب کردہ است ۱۰</p>				

تخلص	نام	سند و مقام	وطن	ملک	عهد
خیری	ملاحیرت	۵۹۶ هـ	تون	خراسان	شاه طهماسب ماضی والی ایران

باب حاء

خاری	ملاخاری	۰	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خازن	میرزا شریف	۰	"	"	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
خاقانی	حسان العجمی	۵۸۲ هـ	شروان	آذربایجان	سلطان محمد سلجوقی والی ایران
خاکی	میرزا جانی	۰	شیراز	فارس	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خالص	سید حسین	۱۱۲۳ هـ	اصفهان	عراق عجم	اوزنگ نیک عالمگیر والی هند

۱۰ ملاحیرت هشتاد و نه سالگی در شهر تبریز در روز شنبه بیستم به حواله سنن قصاید میگفت که نمی توان دید
در آن زمان از بیم که در آن سرای افتد و ببرد، در زمان شاه طهماسب ماضی از وطن گریخته به ایران آمد
و بلازمست شاه مشرف ماند ۱۲

۱۱ ملاخاری از غریزان عهد اکبری بوده است ۱۲

۱۳ میرزا شریف از تبار اشراف اصفهان است وزیر یوسف خان بختیاری بود ۱۴

۱۵ فضل الدین در میان عجم با اتفاق خودمندان و سخوران محکوم گوی شاعر پیدا شده است
احد را عدیل خود نمیدانست مگر حکیم مرحوم سنائی غزنوی را، در او اهل حال خالصی تخلص میکرد، بالاخر از
خاقان کبیر شروانشان پسر سلطان سلجوقی خاقانی لقب یافته، و در تبریز فوت کرد و در سرخاب پوشید ۱۶

۱۷ میرزا جانی، از اعظم زمان شاه طهماسب ماضی است ۱۸

۱۹ سید حسین در زمان عالمگیر هند آمد و بطلب امتیاز خان متار گردید و بواسطه بهراریت ۲۰

تخلص	نام	سند و بی	وطن	ملک	عبد
خاص	فخرالدین	.	مرز	خراسان	
خالد	فخرالدین	.	مرو	"	سلطان سنجریجوی والی خواندم
خروش	حسین بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
خسرو	امیر ابوحسن	۱۰۲۵ هـ	دهلی	هندوستان	سلطان غیاث الدین بلبن و تغلق شاه والی هند
خصالی	مولانا حیدر	.	تون	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
خضری	ملا خضر	.	تبریز	عراق عجم	
خضری	ملا خضر	۱۰۲۵ هـ	لار	فارس	شاه عباس صفوی والی ایران

۱- فخرالدین از افضل دانشمندان و با حکیم انوری دوستی بسیار داشته است.
 ۲- حسین بیگ در عهد شاه عباس قاضی بزرگبارت ریس و کمال قاضیت داشت.
 ۳- امیر ابوحسن امیر شعرا و خسرو بشارت بعضی از افکار بدعت اشعارش چنان اقم شده
 که هر یک با صد هزار بیت برابری می کند. اصل امیر خسرو از اترک است. هشتاد و چهار سال عمر رفت.
 خیالات امیر خسرو از مشنوی و دیوان قصاید و غزلیات از چهار صد هزار بیت بیشتر بود. طوطی شکریه
 ماده تاریخ فوت او است ۱۲

۴- مولانا حیدر هندوستان آن بلاد مت مهابت خاں بهرمی بود.
 ۵- ملا خضر، معاصر حاجی است.

تخلص نام سنه و قیام وطن ملک عهد

خطای	فخرالدین	برات	خراسان
خطای	شاه اسماعیل صفوی	صنم	عراق عجم
خلقی	ملا خلقی	شستر	فارس
خلقی	میر محمد یوسف	بخارا	خراسان
خلیل	سلطان خلیل	سمرقند	"
خلیل	میرزا باقر	کاشان	عراق
خواجه	ابو العطاء محمود	کرمان	خراسان
			سلطان ابوسعید خاں الی فارس
			شاه سیلمان صفوی والی ایران
			جلال الدین اکبر شاه والی هند

شاه اسماعیل صفوی از شهر ایران ابن سلطان حیدر حسینی صفوی است در فارسی و ترکی

صاحب دیوان است ۱۲

ملا خلقی از شاه ایران اکبر شاه بود، آخر بشیر از مراجعت کرد ۱۲

میر محمد یوسف به تجارت معیشت می کرد ۱۲

سلطان خلیل ابن میران شاه ابن امیر تیمور صاحبقران است بعد از امیر تیمور بر سریر سلطنت

سمرقند جلوس نمود، در نظم کمال قدرت داشته ۱۲

میرزا باقر در مشهد مقدس ساکن بود و به نجافت شد دیوانش چهارده هزار بیت است ۱۲

ابو العطاء محمود، مرید شیخ علاء الدین سمنانی و متراح سلطان ابوسعید خاں بوده،

معاصر شیخ سعدی است صاحب دیوان است مثنوی روضه الانوار در جواب مخزن امرار گفته و

مثنوی بهایون بنامی در بقعه او گفته، خوابگاهش قلعه اکبر بشیر از است ۱۲

تخلص	نام	سند چچ و وطن	نمک	نم
خواجه		هرت		
خیال	میرزا غیاث	شیراز فارس	شاه عباس بن شی	دلی ایران
باب ۵				
داعی	ملاداعی	انجمن	عاق نجم	شاه عباس فاضی دلی ایران
داعی	شاه داعی الی الله	شیراز	فارس	شاه شجاع والی فارس
دانش	میررضی	مشهد	خراسان	صاحبقران فی شاهجهان الی هند
<p>له داغستانی در تذکره خود ذکر او کرده ۱۲</p> <p>له میرزا غیاث خفایه الصدق میرزا صدر او نواده میر باقر داماد است بهر طوری که</p> <p>بود در نظم کمال قدرت داشت و در فضل و عین نمونه جد خود بود ۱۲</p> <p>له ملاداعی مرد صوفی منش برادر کتک طیفور است بیشتر در کاشان بهر میکرد ۱۲</p> <p>له شاه داعی الی الله مولود و فتنش شیراز است از کمالان محقق و اصدان حق بود</p> <p>معاصر شاه نعمت الله دلی و حافظ شیرازی است علوم یث از ابن حجر فرا گرفته دیوانش پنج هزار بیت بوده باشد شش منظوم مسی به سینه منظم است و به ششوی مولانا روم شرح نگاشته است</p> <p>مرقدش در خارج شیراز زیارتگاه بل راز است ۱۲</p> <p>له میررضی از ارباب دانش و کمال بود بهند آموخ در خدمت شاهجهان نواز شریف</p> <p>و آخر بطن باز گردید ۱۲</p>				

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمر
۱۰۰۰	میرزا داود	۳۳۱	مشهد	خراسان	شاهین خان صفوی الی ایران
درکی	ملا درکی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
۱۰۰۰	غزیر الله	.	توفین	"	سلطان حسین میرزا الی خراسان
۱۰۰۰	میرزا رفیع	.	.	.	جلال الدین اکبر شاه والی هند
دقیقی	استاد ابو منصور	۳۳۱	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
دوست	دوست علی	.	سبزوار	"	سلطان حسین مرزا الی خراسان
دولت	دولت شاه	۳۹۰	سمرقند	"	"

له میرزا داود، خلف الصدق میرزا عبداللہ حق است در وفات فضل و کمال بیکه زمان خود بوده
 اشعار آید از وی یادگار است مدتی بتولیت مشهد مقدس سرفراز بود ۱۲
 له ملا درکی، از شاعران مقرر زمان معاصر شاه عباس است ۱۲
 له غزیر الله، در فن مخوری کمال داشت از زمان مجلس سلطان یعقوب بود، هفت هشت هزار
 بیت دارد، معاصر مولوی جامی است و منکر کمال شاعری او است ۱۲
 له میرزا رفیع، در حکمت صاحب تشنگاه بود، همراه شیخ محمد خاں نهند آمد و از تصف خان
 نواز شنایه ۱۲
 له استاد ابو منصور، ملک الشعراء عهد سلطان محمود غزنوی است کتاب گزینہ سپهر
 از دست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عبد
دوانی	علامه جمال الدین	۹۰۵ هـ	دوال	گازرون	ابوسعید بن درحال الی فارس

باب د

ذره	میرزا عبداللہ	۱۱۳۴ هـ	صفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
ذکی	لطیف الدین مرغی	.	تبریز	"	.
ذکی	ملاذکی	۱۰۳۰ هـ	همدان	"	شاه عباس ماضی الی ایران
ذوقی	علی شاه	.	اردن	"	"
ذوقی	محمد امین ترمکان	۱۰۹۹ هـ	کاشان	"	شاه طماسپ ماضی الی ایران

علامه جمال الدین معاصر صدر شیرازی است که در ۱۰۳۰ هـ فوت شد و دوانی را تخفیف
فلسفه کرده است؛ دوان از توابع گازرون است، سالها در شیراز تحصیل علوم کرده مسلم عهد شد،
ماحب تصانیف عالیہ است ۱۲

میرزا عبداللہ فرزند ملا محمد باقر مجلسی است؛ طبعی در کمال سخن شناسی داشت؛ در بده خرم آباد
ت شد؛ مادر رمضان ماده تاریخ فوت او است ۱۲

ملاذکی معاصر شکوه همدانی و شاگرد ابراهیم همدانی است ۱۲

علی شاه، اگرچه از کتب علوم بے بهره بود، اما در سخوری مرتب عالی داشت و قتی حکیم شغالی
ای رنجیده شد صدر باعی در بجا او گفته، ذوقی اصنافی و از دوستانی یکے است ۱۲

محمد امین، با کمال فصاحت و پریرکاری در عالم سخوری چو آفتاب عالم بے شل بود، از شاگردان
راجان شیرازی است چندی در آستان فارس و عراق سیاحت کرده در قصبه لاجان فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عمد
دوبلہ نقاش	سید قاسم الدین حسینی	۱۰۶۴	شروان	آذربایجان	سلطان محمد بن کبک شاهی عراق و فاک
دوبلہ	میر حیدر	.	صفهان	عراق عجم	ابراہیم عادل شاہ والی بجا پور

باب ۱

رابعہ	رابعہ	.	بخ	خراسان	امیر نصیر احمد سمنانی والی خراسان
رازئی	میر عسکری قتل خان	۱۰۶۵	خواف	..	اورنگ زیب عالمگیر والی ہند
رازئی	مولانا رازی	.	شیراز	فارس	سام مرزا صفوی والی ایران
رازئی	زمانای نقاش	.	صفهان	عراق عجم	.

سید قوام الدین حسین معاصر غفائی و فکلی شروانی و جمال اصفہانی ست، مدفنش در مقبرہ الشعرا سرخا بہ ست ۲

۱۲ شہ میر حیدر در خدمت عادل شاہ می بود

۱۳ رابعہ زین الغرب بنت کعب صاحب باق ہر دو زبان تازی و دری بود، در ہر دو لغت شہا آبدار بسیار گفته است، آخو زمان سامانیہ دریافت و معاصر آل بابویہ و رودکی بود ۱۲

۱۴ میر عسکری قتل خان در خدمت عالمگیر بادشاہ کمال اقتدار داشت قصہ پداوت از ہندی زبان ہی نقل نموده است، دورہ شنوی دیگر ہم گفته، اما شعرش چندان نہایت ارد، و صہلش از خواف بہست اما در ہند متولد شدہ، ناصر علی سرہندی ناوہ تاریخ فوت او ناظم عادل بود، گفته ۱۲

۱۵ مولانا رازی سام مرزا صفوی در تذکرہ خود موسوم بہ تحفہ السامی ذکر او کردہ بہست ۱۲
۱۶ زمانای نقاش، در اول حال آنور تخلص میکرد ۱۱

تخلص	نام	سند و مقام	وطن	ملک	عہد
رافع	میر محمد زمان	۱۰۸۰ھ	سرہند	ہندوستان	اوزگتیب عالمگیر والی ہند
رہنی	فصاحت خاں	.	.	.	(از بہار عجم)
رافعی	ابوسعید بابویہ	.	قزوین	عراق عجم	سلطان منوچہر سلجوقی والی سرود
رافعی	غالدین	.	نیشاپور	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
راقم	میرزا سعید الدین	۸۸۰ھ	مشہد	..	شاہ سلیمان صفوی والی ایران و شاہ جہاں والی ہند
راہب	میرزا جعفر	۱۱۶۶ھ	اصفہان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی والی ایران و اوزگتیب عالمگیر والی ہند

۱۔ میر محمد زمان از مردم سرہند بودہ در آخر عہد عالمگیر بادشاہ در سرہند فوت گردیدہ و تدفین از سر خوش ۳۰ فر دگشت بادل کراچ بود ۱۲

۲۔ ابوسعید بابویہ خاقانی مع دے کردہ ہست ۱۲

۳۔ غالدین مولدش اسفہان ہست اما بعضے از سب وارش گفتہ اند محمد عوفی گوید کہ از روضہ خراسان

۴۔ میرزا سعید الدین خلف خواجہ عنایت ہست بپدر خود بہند آمدہ و آخر در زمان

شاہ سلیمان صفوی بہ منصب وزارت سرفراز گردید، مدد و عطا مے نیشاپوری و شوکت و مہماتے مشہدی ہست ۱۲

۵۔ میرزا جعفر طباطبائی، تولد مے در اصفہان ہست نوادہ فضل مرحوم میرزا رفیع

نامی ہست، در اقام شعر ہست و زمان ہست میرزا امام قلی برادر اوست کہ با آزاد بلگرامی در سفر لاہور رفیق طریق بود ۱۲

تخلص	نام	سند و توق	وطن	ملک	عهد
راج	میر محمد علی	۱۱۵۰	سیالکوٹ	ہندوستان	محمد شاہ والی ہند
رباعی	شیخ رباعی	.	مشہد	خراسان	شاہ طہماسپ ناصی الی ایران
ربیع	طابریع	.	اہر	عراق عجم	شاہ طہماسپ ناصی الی ایران
رباعی	خواجہ سیف الدین محمود	۹۹۲ھ	صفہان	"	شاہ طہماسپ ناصی الی ایران
رباعی	زین العابدین	.	تون	خراسان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
رباعی	عبدالرحیم خاں	.	آگرہ	ہندوستان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
رباعی	رسمی قلندر	.	یزد	عراق عجم	شاہ طہماسپ ناصی صفوی الی ایران
رباعی	ملارشدی	.	قم	"	"
رباعی	محمد محسن بیگ	.	ہمدان	"	"

۱۔ میر محمد علی از سادات سیالکوٹ بود، مرد قلندر مشرب بودہ و در شہر خود بسری برد،
 ۲۔ رفت راج بعالم باقی، تیغ قوت دست ۱۲
 ۳۔ خواجہ سیف الدین محمود، در سخوری بے نظیر بودہ ۱۲
 ۴۔ زین العابدین، از سادات حسینی بود ۱۲
 ۵۔ عبدالرحیم خاں خانخاناں، در انشای نظم و شرب لغات شمس ہندی ترکی و فارسی
 کمال ہمارت دہشتہ ۱۲
 ۶۔ محمد محسن بیگ در میدان سخوری گوی از دیگران بردہ در عهد شاہ طہماسپ ناصی صفوی
 در تبریز عس گشتہ و ہم در آن جاکشتہ شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
رشید	رشید الدین طوطا	۷۷۵	بلخ	خراسان	جلال الدین بخر بلجوقی والی خوارزم
رشید	خواجه رشید الدین	.	همدان	عراق عجم	سلطان محمد خدابنده الی ایران
رشیدی	استاد ابو محمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود والی غزنی
رضا	میر محمد رضا	.	خوانسار	عراق عجم	.
رضا	رضایگ	.	همدان	..	شاه سلیمان صفوی والی ایران
رضا	آقا رضا	.	گیلان	طبرستان	.
رضا	میرزا محمد رضا	.	صفهان	عراق عجم	.
<p>سه رشید الدین طوطا، جان اکثری از فضل و مبر بود، اندک شعر و فصاحت و بلاغت است و بی ادب و اعتراف دارند، معاصر ادیب صابرو التوری و حکیم سوزنی است ۱۲</p> <p>سه خواجه رشید الدین، از درازی حیل الله دست جامع رشیدی از مصنفات دست بغایت فہم و دانشمند و نیک اندیش بود مدت در وزارت انوشیروان سلطان محمد خدابنده بہر برده ۱۲</p> <p>سه استاد ابو محمد، معاصر مسعود سعد سلمان و غنی نجاری و لولوی و کلامی و نجیبی و پسری و جوہری و سعدی و علی شطرنجی و علی تائیدی و یحیی فرغانی است، اشعری مہر و قافا از دست ۱۲</p> <p>سه آقا رضا، بہ اکثر مراتب علمیه مربوط و سلیقہ ستیقیم و فطرت عالی داشت، در ایام ہستی در آغوش بر حمت ایزدی در پیوست ۱۲</p> <p>سه میرزا محمد رضا، خلف انوشیروان و مجلسی است در فقہ و حدیث و تفسیر ہرہ وافی داشت، بہ شعر و انشا بسیار مانوس بود، انشای مسمی معراج النفس در کمال متانت از دست، در ایام ہستی در آغوش در صفہان در گذشت ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عهد
رضا	آقا رضا پاشا	.	صفهان	عراق عجم	.
رضا	میر محمد رضا	.	قم	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
رضائی	.	.	صفهان	"	.
رضی	میر رضی	.	ارتیمان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
رضی	رضی الدین	.	نیشاپور	خراسان	سلطان اسلاط سلجوقی والی خوارزم
رضی	شیخ رضی الدین علی	۱۰۲۳ هـ	اسفراین	"	سلطان محمد خوارزم شاه والی خوارزم
رضی	رضی الدین بابا	.	قزوین	"	ابا قاسم بن ملا کوخان والی خراسان
رضی	قاسمی محسن	۱۰۲۳ هـ	صفهان	"	جلال الدین اکبر شاه والی هند
<p>۱۰ آقا رضا پاشا: اصلش تارزه عباس آباد صفهان است با هم تخلص میکرد میرزا طاهر نصیر آبادی شاعر از و نقل کرده بولایت روم رفته چندی پاشای مسهر گردید، آخر العمر در حرم کعبه مجاور شد ۱۲</p> <p>۱۱ میر رضی: پدر مرزا ابراهیم او هم ارتیمانی است که در عهد شاه جهان بوده، اشعارش در نهایت غنایت و ششگی واقع شده ۱۲</p> <p>۱۲ رضی الدین: داغستانی گوید که صیت دانش و اُتدی و از مشرق تا مغرب بین ۱۲</p> <p>۱۳ شیخ رضی الدین علی لالا، از مریدان شیخ نجم الدین کبری است، گویند از یک صد و شصت چهار شیخ فرقه گرفته و در هند صحبت بابا رتن جوگی را دریافت، ابن عم حکیم سنائی غزنوی است، در صفهان فوت کرد و بهما بخامه دفن شد ۱۲</p> <p>۱۴ قاسمی محسن: در حدت ذہن و دقت فہم عجیب و روزگار بود و فقره که از نظم و شعر بر دے خوانندے بے تامل گفتے که چند حرف است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عهد
رفع طه	رفع الدین	۰	کرمان	خراسان	۰
رفع طه	رفع الدین	۰	ابهر	عراق عجم	سلطان محمود غازی خان و الی صفهان
رفع طه	میرزا حسن بیگ	سند	مشهد	خراسان	شاه جهان و الی هند
رفع طه	عبدالعزیز	۰	لنباک	عراق عجم	جلال الدین خوارزمشاه و الی خوارزم
رفع طه	ملا رفیع	۰	شهرستان	»	شاه عباس ماضی و الی ایران
رفع طه	میرزا رفیع	۰	ناین	»	شاه سلیمان صفوی و الی ایران
رفع طه	میرحیدر معالی	سند ۲۵	کاشان	»	جلال الدین اکبر شاه و الی هند
<p>له رفع الدین از دست گال بود، گویند طبع دقیق یاس از حقیقت اشیا آگاهی داشته ۱۲</p> <p>له رفع الدین معاصر کمال صفهانی و اشیرادمانی است ۱۲</p> <p>له میرزا حسن بیگ، شش از قزوین است، مدت باقامت مشهد مقدس در خیر است</p> <p>اندوخت، لهذا به مشهدی علم گردید ۱۲</p> <p>له عبد الغفری، معاصر کمال صفهانی و از قزاقان است، اشیرادمانی توصیف سخورنی است</p> <p>او بسیار نموده در صفهان فوت شد، ۱۲</p> <p>له ملا رفیع، در زمان شاه عباس یعنی منصب احتساب ممالک سرفراز بود ۱۲</p> <p>له میرحیدر معالی، معاصر ششم کاشی و جندی غیرتی فنی کاشی است در فن نج و نما</p> <p>سرام و رنگار خود بود نزد سلاطین ایران هند محترم بود، در کاشان فوت یافت، میر ششم خلیف او است ۱۲</p> <p>له از توالیع صفهان است ۱۲ عهد قریب است از مضافات صفهان ۱۲۰</p>					

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
رکن	رکن الدین غزنوی	۳۳۰	سمنان	خراسان	سلطان ابوسعید خاندانی
رکن	رکن الدین مسعود	۰	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
روح	میرزا امین	۰	شهرستان	»	»
روحانی	حکیم ابوبکر	۳۶۲	سمرقند	خراسان	شمس الدین تمش الی هند و بهرام شاه ابن مسعود والی غزنی
روحی	ملاروحی	۰	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روحی	سید جعفر	۱۱۵۳	زیرپور	هندستان	شاه عالم والی هند
روحی	ملارونقی	۰	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روحی	محمد بن ابونصر	۳۷۰	شیراز	فارس	سلطان نجر سلجوقی والی خوارزم
<p>۳۰ رکن الدین علیرالدوله معاصر شیخ نجم الدین کبری مرشد خواجوی کرمانی است ۱۲</p> <p>۳۱ میرزا امین مخاطب به میرجله در گوگنده مرئی میرزا حکیم بود ۱۲</p> <p>۳۲ حکیم ابوبکر شاگرد رشیدی سمرقندی است معاصر ادیب صابر در شید و طوطا بود ۱۲</p> <p>۳۳ ملاروحی، بی رخوش طبع و نهال بود ۱۲</p> <p>۳۴ سید جعفر، سید پاک نژاد بود، همواره بگوشت ازو ایگذازانید، اکثر مطالب صوفیه را در رباعیات ادا می کرد ۱۲</p> <p>۳۵ ملارونقی، بهندآمده باز بایران بازگشت ۱۲</p> <p>محمد بن ابونصر بقلی، مولدش فساد موطنش شیراز است از جمله اولیای عصر بود، در جمیع علوم و فنون کامل بود، تصانیف نالیه در اکثر علوم دارد، در شیراز مدفون شد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عمد
رودکی	فیدالدین عابد	۳۰۴	سمرقند	خراسان	امیر نصیر بن احمد سامانی والی بخارا
ربی	سلطان علی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه سیاهان صفوی والی ایران
ریحی	ملار یاضی	.	سمرقند	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب ز

زارعی	زاری کمانچه	.	.	.	.
زارعی	خاتون زارعی	.	.	.	.
زابد	میرزا قاسم	.	تبریز	عراق عجم	شاه سیاهان صفوی والی ایران
زجری	ملار زجری	.	.	.	شاه طهماسب صفوی والی ایران
زلالی	ملار زلالی	۳۰۴	خوانسار	عراق عجم	شاه عباس صفی والی ایران

له فیدالدین عابد از قدهای طبعه علیه بنفاوض است: جمیع شعری که در این دیوان خوانده است
 اویند زبان طبع عرب از عجم کلام کرده و عرب با فصاحت عجم معترف ساخت. اکثری از شعرا به این
 طرح و سکر کرده اند ۱۲

له تقی اوحدی نوشته که بسیار با صحبت دشتام ۱۲

له خاتون زارعی از پرده نشینان ایران است او در معنی گوی با غایت بچگونگی لفظ سخن از زمین و آسمان

له ملار زلالی شاگرد جلال اسیر و معاصر میرزا قوام و متلاح است بهفت مثنوی دارد.

محمود و ایاز، آذر و سمندر، شعله دیدار، میخانه ذره و خورشید، حسن گو سوز، سیاهان، قصاید نیز
 دارد. شیخ عبدالحکیم کمره در بند دیوانش را ترتیب و طغرای مشهدی بر آن دیباچه نوشته ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عمد
زینبی	ملا محمد زمان	۱۰۲۱	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
زین	میرشاهی نقاش	.	اردستان	"	.
زین	میر محمد زمان	.	هرات	خراسان	.
زین	حکیم زین الدین محمود	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
زینتی	سید حسن	.	نطنز	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران

باب س

سابق	حاجی فیروز بیگ	.	.	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
ساغری	.	.	.	.	جلال الدین اکبر شاه والی هند
سامری	.	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
ساک	محمد ابراهیم بیگ	.	قزوین	"	صاحبقرانی شاه جهان الی هند

۱۱ ملا محمد زمان گویند دیوان خواجه حافظ را بهی جواب گفته و بنظر بادشاه عصر رسانید که دیوان خواجه را
جواب گفته ام، شاه فرمود خدا را چه جواب خواهی گفت ۱۲

۱۳ از خوش طبعان زمانه بود ۱۲

۱۴ سید حسن، با کمال صلاح در نهایت فقر و تنگدستی بسر می برد صاحب اشکده زینتی را صفهائی نوشته ۱۱

۱۵ سامری، دلجید و تبریزی است ۱۲

۱۶ محمد ابراهیم بیگ، از رفقای کلیم همدانی است چند بار در عهد شاه جهان بهند آمده مراجعت کرد
مدتی در صفهان سکونت داشت، در قزوین فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عبد
ساکت ^۱	ملا ساک	.	یزد	عراق عجم	عبدالله قطب شاه الی دکن
ساکت ^۲	میر محمد علی	.	کاشان	"	"
ساکت ^۳	میرزا امین	.	تبریز	"	شاهجهان والی هند
سالم ^۴	حاجی محمد اسلم	۱۱۱۹	کشمیر	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
سامع	برام بیگ	.	همدان	عراق عجم	.
سامی ^۵	لطف علی بیگ	.	صفهان	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
سجانی	.	.	شوشتر	فارس	.
سجانی	مولانا کمال الدین	۱۱۲۱	استرآباد	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
سجانی	میرزا ابراهیم علی	۱۱۲۶	لار	فارس	محمد شاه والی هند

۱ ملا ساک متی در شیراز بود و آخر بکن آمد و در خدمت عبادت خاں قطب و بر سر یک دروازه نجاشی فوت شد
 ۲ میر محمد علی در شاعری و دستگاه عالی داشت ۱۲
 ۳ میرزا امین شاگرد میرزا صاحب است ۱۲
 ۴ حاجی محمد اسلم از برهمنان کشمیر بود، آخر شرف اسلام شرف شد و زیارت بیت الله رسید
 ۵ طبعش در شعر فارسی درستی تمام داشت، معاصر میرزا بیدل و محمد بخش فانی است ۱۲
 ۶ لطف علی بیگ در اوایل نجیب تخلص میکرد من بعد با جمعی قرار گرفت ۱۲
 ۷ مولانا کمال الدین چهل سال در نجف سکونت داشت علاوه بر غزلیات شش هزار رباعیات و مدح
 ۸ میرزا ابراهیم علی خلف میرزا اسعد الدین لاری است از نیمه نادر شاه غبطه بناورد و ایالت لار را ترک نموده
 بهند آمد و در دارالخلافه شاهجهان آباد فوت شد و در مقبره برهان الملک مدفون گردید ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
زمانی	ملا محمد زمان	۱۰۲۱ هـ	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
زینا	میر شاکلی نقاش	.	اردستان	"	.
زمانا	میر محمد زمان	.	هرات	خراسان	.
زین	حکیم زین الدین محمود	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
زینتی	سید حسن	.	نطنز	"	شاه سیلمان صفوی والی ایران

باب س

سابق	حاجی زین بیگ	.	.	.	شاه سیلمان صفوی والی ایران
ساغری	.	.	.	.	جلال الدین اکبر شاه والی هند
سامری	.	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
ساک	محمد برهم بیگ	.	قزوین	"	صاحبقرانی شاه جهان الی هند

۱۰ ملا محمد زمان گویند دیوان خواجہ حافظ را بہامی جواب گفتہ و بنظر بادشاہ عصر رسانید کہ دیوان خواجہ
جواب گفتہ ام، شاہ فرمود خدا را چه جواب خواہی گفت ۱۲

۱۱ از خوش طبعان زمانہ بود ۱۲

۱۳ سید حسن با کمال صلاح در نہایت فقر و تنگدستی بسر می برد صاحب آشکہ زینتی راضیہ فی نوشتہ ۱۱

۱۴ سامری ولد حیدر تبریزی ست ۱۲

۱۵ محمد ابراہیم بیگ از زخای کلیم بہدانی ست چند بار در عہد شاہ جهان بہند آمدہ مرصحت کرد
مدتی در صفهان سکونت داشتہ در قزوین فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
ساکت ^۱	ملا ساکک	۰	یزد	عراق عجم	عبدالله قطب شاه والی دکن
ساکت ^۲	میر محمد علی	۰	کاشان	"	"
ساکت ^۳	میرزا امین	۰	تبریز	"	شاه جهان والی بهند
سالم ^۴	حاجی محمد اسلم	۱۱۱۹	کشمیر	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی بهند
سامع ^۵	بهرام بیگ	۰	همدان	عراق عجم	"
سامی ^۶	لطف علی بیگ	۰	صفهان	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
سجانی ^۷	"	۰	شوشتر	فارس	"
سجانی ^۸	مولانا کمال الدین	۱۱۲۱	استراباد	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
سجانی ^۹	میرزا بهد علی	۱۱۲۶	لار	فارس	محمد شاه والی بهند

۱ ملا ساکک متی در شیراز بود آخر دکن آمد و در خدمت عبداللہ خاں قصبہ بسر میکرد و بهانجا فوت شد
 ۲ میر محمد علی در شاعری دستگاه عالی داشت ۱۲
 ۳ میرزا امین شاگرد میرزا صائب است ۱۲
 ۴ حاجی محمد اسلم از برهمنان کشمیر بود آخر بکشتن اسلام مشرف شد و زیارت بیت الله رید
 ۵ طبعش در شعر فارسی درستی تمام داشت معاصر میرزا بیدل و محمد بخش خانی است ۱۲
 ۶ لطف علی بیگ در اوائل نجیب تخلص میکرد من بعد با ساجی قرار گرفت ۱۲
 ۷ مولانا کمال الدین چهل سال در نجف سکونت داشت علاوه بر غزلیات شش هزار رباعیات دارد
 ۸ میرزا بهد علی خلف میرزا اسعد الدین لاری است از بیم نادر شاه ضبط بناورد و ایالت لار را ترک نموده
 ۹ بهند آمد در دارالخلافه شاه جهان آباد فوت شد و در مقبره بهرام الملک مدفون گردید ۱۲

تخلص	نام	سند و تبار	وطن	ملک	عبد
سنخی	فنا محسنی	.	کرمان	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
سعدید	سید الدین محمد عوفی	.	.	.	.
سراج	سراج الدین	.	سبز	خراسان	ناصرالدین بن مجوسنگلیس والی غزنه
سرخوش	میر محمد فضل	سلسله	دهلی	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
سرودی	عالم بیگ	.	کابل	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
سرفری	ملا محمد قاسم	.	کاشان	عراق عجم	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
سرودی	ملا سرودی	.	.	خراسان	.
سرفری	اشرف	.	.	.	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
سرفری	مرتضی قلی بیگ	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران

له سید الدین محمد عوفی معاصر اثر الدین خستکی بود ۱۲

له سراج الدین از استادان زبردست فن سخوری است ۱۲

له میر محمد فضل شاگرد میرزا محمد علی ماهر و موسوی خاں فطرت است، صحبت بسیار

از شعرا و اهل کمال دریافته، تذکره او موسوم به کلمات الشعرا است ۱۲

له ملا محمد قاسم جلش از صفهان است، در آغز گذرش هندوستان افتاد،

فرهنگش در لغت فرس مشهور است ۱۲

له ملا سرودی از خوش آهنگان خراسان است معاصر حمالی بود ۱۲

له مرتضی قلی بیگ در سبک غلامان شاه سلیمان صفوی بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عبد
سعدی	شیخ مصطفی الدین	۶۵۰	شیراز	فارس	آتابک بوبکروانی شیراز
سعد	سعد الدین جموی	۶۵۰	برات	خراسان	چنگیزخان الی خوارزم خراسان
سعید	حکیم سعیدخان	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ثانی والی ایران
سعید	محمد سعید	.	"	"	"
سقائی	درویش سقائی	.	بخارا	خراسان	بهاییون شاه والی هند
سلطان	خدیجه سلطان	.	صفهان	عراق عجم	نادر شاه قهرمان ایران
سلطان	سلطان محمد	.	تربت	خراسان	"

شیخ مصطفی الدین: از کابرش بخوارزم و شیراز است. شیخ ابوالفتح بن جوزی است. سعدی شیراز مشهور است. آفاق است از جمله کتاب گفتار کافی بحقیقت طلسمی است که جز بر سر بنجه شل و کشته و دگر دگر گویند حضرت شیخ یکصد و بیست سال عمر یافت. چهل سال در خدمت درویشان بسر کرد و چهل سال دیگر سیاحت نمود. اکثر بلاد مسکون را دیده و بطن مراجعت کرد و چهل سال دیگر با فادیه تربیت غلقی اشتغال نمود. در شیراز بر جنت یزدی پوی و در مکه نیکه خود ساخته بود مدفون گردید. مختصر فن غزل شیخ است. لفظ خاقان را دود تاج فوت است. ۱۲

سعد الدین جموی: از اصحاب شیخ نجم الدین کبری است. به زبان عربی و فارسی شعر میفرمود. در تصوف و اسما و حروف تصانیف عالی دارد. از آن جمله تجمل الارواح است. در بهر آباد مدفون شد. ۱۳

حکیم سعیدخان: به اکثر مراتب حکیمه خصوص حکمت نظری مربوط بود مدتی در خدمت شاه عباس ثانی در ملک طباطبائی بود. صاحب دیوان است. در قم فوت گردید. ۱۴

خدیجه سلطان: بنیه امیری است از ارامی عظیم الشان ایران. بنی نظم سل میفرمود. ۱۵

سلطان محمد: در اصفهان تجارت می کرد. ۱۶

تخلص	نام	سنه و ق	وطن	ملک	عقب
شاهان	سلطان سیدق	.	.	.	.
سلطان	سلطان محمد	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
سلطان	خواجه جمال الدین	۶۶۹	ساده	"	سلطان اویس مبارک الی آذربایجان
سلطان	میرزا محمد قلی شاملو	۷۵۸	طهران	"	صاحبقران ثانی شاهیجان
شاهی	حکیم مجدالدین	۷۵۳	غزنی	خراسان	والی هند سلطان ابراهیم بن مسعود الی غزنه
<p>۱۰ سلطان سیدق، از کبار افاضل عهد خویش بود، در سخوی کمال قدرت داشت بسیار شیرین بن خویش یار بود ۱۲</p> <p>۱۱ سلطان محمد پسر شهاب الدین معالی قمی ست ۱۲</p> <p>۱۳ خواجه جمال الدین در معرکه سخوی پهلوان زمان بود، دیوانش از تحالف و درگاز طرز کمالش با طرز خواجه حافظ بسیار ماناست، معاصر حافظ شیرازی و ناصر قلندر بخاری مداح و معاصر شیخ حسن و مهد علیا و شاه خاتون ست، شیخ علارالدوله سمنانی گفته که مانند شعر سلمان و انار سمنان در همه الم ندریده ام. بساط دار قرار داده تا بخ اوست ۱۲</p> <p>۱۴ میرزا محمد قلی شاملو. صاحب دیوان ست ۱۲</p> <p>۱۵ حکیم مجدالدین، اصلش از غزنی ست در علوم متداوله درجه فیضیت داشت. مصنفات و منظوماتش چو دشتابرجاش آینه است روشن، شاگرد حکیم مختاری غزنوی ست ۱۲۰</p>					

تخلص	نام	سنه و قی	وطن	ملک	عهد
سپهبد	میر نظام الدین احمد	۱۰۰۰	خراسان	سلطان حسین مرزا دلی خراسانی	
سید	سید عبدالله	۰	کاشان	عراق عجم	
سید	سید علی	۰	سبزوار	خراسان	
سیادت	میر جمال سادات	۰	لاهور	هندستان	صاحبقرانی ثانی شاهجهان دلی
سید	میر سید علی	۱۲۰۰	فجور	"	
سیری	میرزا محسن	۰	جربادقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی دلی ایران
سیری	میر سیری	۰	مشهد	خراسان	سلطان ابراهیم دلی شیراز
سیری	محمد حسین غفاری	۰	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه دلی هند
سیف	سیف الدین اعرج	۱۰۵۲	اسفنگ	خراسان	سلطان محمد تکش دلی خوارزم

۱. مولانا سید علی از مردم معین خراسان است گاهی سید و گاهی سیدی تخلص میکرد. شیخ آردی
 این تخلص بی داده دو دیوان در ترکی و فارسی تمام کرده و مثنوی لیلیه مجنون گفته ۱۲
 ۲. سید عبدالله نواده خلیفه سلطان است ۱۲
 ۳. میر جمال معاصر شیخ محمد سید قریشی است ۱۲
 ۴. میر سید علی معاصر میر معطر است ۱۲
 ۵. میرزا محسن فطرت نالی دهشت معاصر فصیح بروی است ۱۲
 ۶. سیف الدین اعرج از استادان سخن و دانشوران این فن است از دست شیخ
 نجم الدین کبری خود خلافت یافت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
سینفی	ملاسینی عروضی	.	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
سینفی	.	.	هرات	"	.
سینفی	شمس الدین	.	مرو	"	.
سینفی	مولانا سیمی	.	نیشاپور	"	میرزا انیس یگ الی سمرقند

باب ش

شاپور	آقا ارجاسپ	سنه ۱۱۸۰	طهران	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی بند
شادمان	شادمان لکمر	.	.	.	.
شاکر	انخوند شاکر	.	طهران	عراق عجم	.

۱۱ ملایسینی عروضی، در فن عروض قافیه استاد کامل است، معاصر ملایجانی است، باده معاصرانو
 ۱۲ ملایسینی، در سبزه مندی و اکثر فضائل منفرد زمان بود
 ۱۳ آقا ارجاسپ، عم اعتماد الدوله جهانگیری، از اولاد امیر طهرانی است، شاعر غزل سر بود،
 اول قریبی تخلص میکرد، بعد از مراجعت از بند شاپور تخلص میکرد، صاحب دیوان است، اشعار خوب دارد
 در عهد جهانگیر در بند فوت شد ۱۲
 ۱۴ شادمان لکمر، از قوم روسای لکمر بود، لکمر طائفه است که، بین ولایت پنجاب و حسن ابدال
 سکونت دارد، درین طائفه غیر از شادمان شاعر بهم نرسیده ۱۲
 ۱۵ انخوند شاکر، از کهنه شاعران سخن شناس بود، در معانی و بیان عروض قوافی مهارت تمام داشت
 در سبک طلبه علم و سبک، با شعرا هم طبع بود، در صفتان فوت شد، اشعارش اگر چه اندک است، اما لطیف است ۱۲

شخص	نام	سند و قبیله	وطن	ملک	عقب
شاهی	شاهانی تیکو	۱۰۲۲ هـ	مشهد	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
شاکت	شاکم میرزا	.	.	.	.
شاه	شاه نصیر الدین	.	کبود جاده	خراسان	سلطان تیکو خوارزم شاه والی خراسان
شاه	شاه رکن الدین محمود	۵۹۹ هـ	سنجان	"	.
شاهی	آقا ملک	۸۵۴ هـ	سنجوا	"	شاه رخ میرزا والی هرات
شجاع	شاه شجاع الدین	۸۵۶ هـ	صفهان	عراق عجم	شاه طهماسب الی ایران
شجاع	میر شجاع الدین محمود	.	"	"	.
شجاع	مولانا شجاع	.	کاشان	"	ابراهیم خاں حاکم کاشان

۱۰ شاهانی منوچهری و ملک قبیله و قبیله است. شاه عباس ماضی دصده این بیت ۱۰
 اگر دشمن کشد ساغر و گرد و دست ۱۰ بلاق ابروی مستانه دوست. در قزوین اورا برکشید ۱۲
 ۱۱ شاه شاکم میرزا، در خدمت محمد خاں شیبانی بسر میکرد ۱۲
 ۱۲ شاه نصیر الدین، در سن سنجی و تربیت اهل سنجیکه افاق بود ۱۲
 ۱۳ کن الدین محمود، از حضرت مود و چشتی که مرشد دوست شاه سنجی لقب یافته، اشعار و کلام را می
 ۱۴ آقا ملک، در شاعری مهارت تمام داشت استاد مولوی جامی است جناب لوی هزار بیت
 از دیوانش انتخاب نموده، متداول است ۱۲

۱۵ میر شجاع الدین محمود، در تحصیل و دانش مشهور زمان بود ۱۲
 ۱۶ مولانا شجاع، در میدان بخوری داد شجاعت داده، قبل از که پادشاه بوده ۱۲

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	تک	عسمه
شجاعی	سیف الحکماء	۰	دماوند	خراسان	جمال الدین الکبر شاه الی هند
شرر	میرزا باادی قلندر	۷۰۰	شیراز	فارس	۰
شرر	میرزا طمس	۰	قم	عراق عجم	۰
شرف	شیخ شرف الدین	۷۸۲	منیر	هندستان	فیروز شاه والی هند
شرف	شرف الدین کتاب	۰	غزنی	خراسان	۰
شرف	شرف الدین	۰	طوس	۰	۰
شرف	میرزا اشرف جهان	۷۶۳	قزوین	عراق عجم	شاه طهماسب الی ایران
شرف	بوعلی شاه قلندر	۷۸۰	۰	۰	علاء الدین خلجی والی هند

۱۰ له میرزا باادی قلندر، معتد الکمال حکیم علوی خراسانی خلیف صدق دوست ۱۲
 ۱۱ له میرزا کاظم، بحدت طبع و صفاتی ذہن در اقران خویش ممتاز بود ۱۳
 ۱۲ له شیخ شرف الدین خلجی، از کمالان بود، مکتوباتش مشهور است که بریدان خود نوشته
 ۱۳ یزیدش قصبه بهار است از مضافات بنگالہ ۱۲
 ۱۴ له شرف الدین کتاب، فاضل و محاسب خوشنویس و شاعر بے نظیر بود ۱۲
 ۱۵ له از قدما ی شعراء حکما است ۱۲
 ۱۶ له میرزا اشرف جهان، خلیف قاضی جهان است، در علوم عقلیه شاگرد میر غیاث الدین منصوری
 ۱۷ دشتکی است، در خدمت شاه طهماسب صفوی کمال تدبیر یافته ۲۰
 ۱۸ له بوعلی شاه قلندر از زمره اولیای کرام است از عراق که موید است بهند آمده و قصبه پی پت
 ساکن گردیده و چون فوت شد، معاصر حضرت سلطان نظام الدین نظام الاولیاء، میر خسرو و شمس تبریزی
 بود، حضرت شمس تبریز کمال توحید و خصوصیت داشت ۱۲

تخلص	نام	سند و ق	وطن	ملک	عمد
شرف	شرف الدین سی	۳۳۳ هـ	یزد	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی هرات
شرف	شرف الدین مقبل	.	.	.	.
شرف	شرف الدین	۳۹۶ هـ	باق	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
شرف	شرف الدین مسعود	.	بخارا	خراسان	.
شرف	شرف الدین سفده	.	سفده	عراق عجم	آتابک قتل ارسلان الی شیراز
شرف	شرف الدین فضل الله	.	شیراز	فارس	ناصر الدین آتابک الی شیراز
<p>۱- شرف الدین علی: رفعت شانش از تصانیف عالیشان پیداست اگرچه تاریخ نگاری وی نیست و اما بنا بر مبالغه شاهرخ میرزا والی خراسان تاریخ ظفرنامه که در سلاست و جنگی و عذوبت و شستگی الفاظ و جود تحریر و صفاتی تقریر و صدق مقال و سنج جمع کتب تاریخ است رینج کمال دست مدفش در زیر دست ۱۲</p> <p>۲- شرف الدین مقبل: شانش مقبول طابع و مشتمل بر صنائع و بدائع است ۱۲</p> <p>۳- شرف الدین: مشهور بشرف جهان از اهل قصه باقی (از توابع کرمان) است بصفت کمالات مشهور جهان بود وزیر شاه طهماسب صفوی بوده در قزوین فوت شد ۱۲</p> <p>۴- شرف الدین مسعود: از اعظم علماء و اکابر فضلا بود نظامی عروضی گوید که اندک آن آسان ناست ۱۲</p> <p>۵- شرف الدین: متوطن سفده (از توابع صهبان) است از قرآن جمال الدین عبدالرزاق و فیض الدین تمبانی است بغایت دانشمند و فضل بوده رساله اطواق الذیذب در برابر اطواق الذیذب علامه زعفرانی مشتمل بر چند کلمه پند و موعظت و شرح حالات اصناف خلائق نوشته در زمان آتابک شیرگیر ملک الشیراز بود میان دو مجری بقیانی اباجی ریکه اتفاق افتاد ۱۲</p> <p>۶- شرف الدین فضل الله: از دانشمندان و درگاه و فضلاء هندو است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عصب
شریف	مولانا شریف	۹۵۶ هـ	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
شریف	ملا شریف	۰	سبزوار	خراسان	۰
شریف	سید شریف	۸۱۴ هـ	جرجان	طبرستان	جلال الدین اکبر والی هند
شریف	میر شریف	۱۱۰۵ هـ	آمل	۰	امیر تیمور گورگان والی سمرقند
شریف	ملا شریفی	۰	بلخ	خراسان	۰
شطحی	ابو علی	۰	سمرقند	۰	۰
شعله	میر سید محمد	۱۱۵۰ هـ	صفهان	عراق عجم	نادر شاه قزاق ایران
شعیب	ملا شعیب	۱۰۸۲ هـ	خوانسار	۰	۰

۱- مولانا شریف از سخنان ملی قدر بود، شاگردانی شیرازی است، بعضی ابیات ستایش
سانی از دیوان برآورده نسخه ساخت آنرا سموالان نام گذاشت سانی بخید و زبان بغیر کشاد ۱۲
۲- سید شریف مشهور به علامه شیرازی، در فضایل و کمالات مشهور آفاق است تصانیف بسیار
دارد، قبرش در شیراز است، صاحب اغتانی سنة و قفا تشنه محمد و نود و هفت نوشته است ۱۲

۳- ملا شریفی، از افاضل عصر بود، تداحی شایان بخشا کرده ۱۲

۴- میر سید محمد، در سخن شناسی مسلم جمهور بود، و در ترتیب نظم طبع مستقیم داشت، جمیع اطوار
قداموده همه شیوه گفتگویی نمود، اگر چه کم فکر بود اما اشعار خوش پسندیده دارد، به اصفهان پیشرو
طبابت مشغول بود، و در جمیع طبابت و فن طبابت مسلم زده ۱۲

۵- ملا شعیب، شاگرد آقا حسین خوانساری است، در مدرسه جده واقع صفهان

ساکن بود ۱۲

تخلص	نام	سند و وقت	وطن مک	شماره
شگونی	میر حیدر	.	جربقان عراق عجم	.
شمس	میرزا شمس الدین	.	شهرستان	شاه اسمان صفوی الی ایران
شمس	شمس الدین	.	بلخ خراسان	جلال الدین خوارزمی و الی خوارزم
شمس	شمس الدین خالده	.	بغداد عراق عجم	سلطان خوارزمی و الی خوارزم
شمس	شمس الدین محمد	.	سین	.
شمس	شمس الدین	.	ساده عراق عجم	.
شمس	قاضی شمس الدین	.	نیشاپور خراسان	.
شمس	شمس الدین	۶۶۶ هـ	.	.
<p>۱۲ - میر حیدر، صلش از کتب نجاشی و شمس در سنه ۱۲</p> <p>۱۳ - شمس الدین، در سمرقند در خدمت صدرالدین بود.</p> <p>۱۴ - شمس الدین خالده، از مشهورین و خواجه نظام الملک در امان سلطان خوارزمی بود.</p> <p>۱۵ - شمس الدین محمد، از محققان بود، در مواظط و نظم نگارش کتب جمع البحرین</p> <p>از تصنیفات اوست ۱۲</p> <p>۱۶ - شمس الدین، از اجداد خوارزمی بود، مصداق لاسمی نجاشی و جنتی و علی سطحی و شاکر</p> <p>حکیم سوزنی است ۱۲</p> <p>۱۷ - قاضی شمس الدین، صلش از نامی که در کتاب دینیه و در بهر قضا متاثر بود.</p> <p>۱۸ - شمس الدین، مکرت (کُرْد) اول کسرت که از مکرت در بر سر سطنت نشست.</p>				

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
شمس	قاضی شمس الدین	۰	طبرس	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شمس	قاضی شمس الدین	۱۶۲۴	هرات	"	جلال الدین خوارزم شاه الخوارزم
شمس	ملا شمس	۰	بدخشان	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شوکتی	میر محمد حسن	۰	ساده	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
شوکت	محمد اسحاق	۱۰۰۰	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شوکتی	ملا ابراهیم	۱۱۱۱	"	"	"
شوکتی	میرزا ابوالقاسم	۰	سمرقند	"	"
شوکتی	میرزا محمد ابراهیم	۰	صفهان	عراق عجم	"

شاه قاضی شمس الدین از شمس در که قدیم است از قبایع خراسان (بوده در هرات متوطن بود) در فن نظم
 و شریعت کمال داشت امری قاضی منصوبه فغانی است که در خراسان بعد از شریعه مشهور بود معاصر میرزا شمس الدین
 شاه قاضی شمس الدین در هرات نشو و نمایه، در سمرقند بخدمت صدرالدوله نظام الملک
 وزیر سلطان ببال الدین بود، دیوانش در وزارت است ۱۲
 شاه ملا شمس، معاصر ملا جامی است ۱۲
 شاه میر محمد حسن، همزمانه مراجعت کرد ۱۲
 شاه محمد اسحاق، مدتی در صحبت مرزا اسد الدین اتم تخلص وزیر خراسان بسر برد، آخر کار آبی میان آمد
 با صفهان رسید در مقابل علی بن سهل مکان اختیار نمود، در احتلاط خلایق بر خود بست نهانجا فوت شد ۱۲
 شاه ملا ابراهیم، همزمانه آمد ۱۲
 شاه میرزا ابوالقاسم، رخساره عالش به زیبانش کمال آراسته بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قضا	وطن	ملک	عبد
شهاب	شهاب الدین	۰	ترشیز	خراسان	شایخ میرزاوالی برات
شهاب	شهاب الدین احمد	۰	سمرقند	۰	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
شهاب	شهاب الدین	۰	یزد	عراق عجم	۰
شهرت	حکیم الملک محمد حسین	۱۱۲۹ هـ	شیراز	فارس	اوزنگ زیب عالمگیر الی هند
شهودی	میر حسین نال	۰	صفهان	عراق عجم	۰
شهودی	۰	۰	سبزدا	خراسان	۰
شهیدی	مولانا شهیدی	۹۳۵ هـ	قم	عراق عجم	۰

له شهاب الدین احمد خلاوت قذا اشعارش در عالم سمرقند از ملاحت انکارش جهان پر شور و
 مدح قلع طغاج خاں حاکم سمرقند است ۱۲
 له حکیم الملک محمد حسین در زمان اوزنگ زیب از شیراز هند آمد و در عهدش و عالم پدید
 بخطاب حکیم الملک مخاطب گردید، دیوانش بیش از چهار و پنجاه بیت است شهرت مرد.
 ماده سال وفات او است ۱۲
 له میر حسین نال نشو و نمایش در صفهان بود، ریاضی میدانست از رمل مستحضر بود ۱۲
 له شهودی، از افضل خراسان بود ۱۲
 له مولانا شهیدی در طر و سخنوری مسلم زمان بود، مک اشعای سلطان یعقوب الی
 تبریز است، هند آمد در گجرات سکونت گزید و بهانجی فوت شد، در سر گنج بخش توفیق گردید.
 صد سال عمر یافته ۱۲

تخلص	م	سنة وقت وطن	مک	عمد
شیخ الاسلام	شیخ الاسلام	سنة	فتحوی سیکری	بندستان صاحبقرانی شاهجهان الی هند
			بلخ	خراسان

باب صاد

صاحب	میر صابر	سنة	اصفهان	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
صاحب	حکیم محمد کاظم	سنة			اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
صادق	میرزا صادق			شیراز فارس	
صادق	آقا صادق			نقرش	عراق عجم
صلح	امیر محمد صالح			هرات	خراسان
صالحی	ملا صالحی				جلال الدین اکبر والی هند

ن علما شیدا. در زمان جهانگیر در فقه اصفهان بادشاه نوکر بود مولدش قندهار و صلش از مشهد
در بند نشو و نمایان. بر یک قصیده قدسی تا آخر اعتراض کرده است. بود مشهد اطول شکر مقال
ماده سال فوات اوست ۱۲

۱۲ میر صابر. استخوان عقی شیرازی در ۱۲۰۰ هجری به پنج اشرف میرد ۱۲
۱۲ حکیم محمد کاظم در عهد عالمگیر پدید آمد معاصر سیدی طهرانی است صاحب طبایف ماده سال فوت او ۱۲
۱۲ میرزا صادق. از سادات دست غیب شیراز است ۱۲
۱۲ آقا صادق. دانشمند خانی از امرای سلطان حسین میرزا والی هرات از شاگردان حکیم محمد صادق
دستانی است در شعر صاحب نثرانی خوش بود بطور مثنوی شیخ بهای مثنوی ها گفته. واقعه ام دیگر شعر گفته دارد ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عہد
صائم ^{۱۱}	حاجی محمد صادق	۱۱۰۰ھ	صفہان	عراق عجم	اوزنگ یب عالمگیر والی ہند
صاب ^{۱۲}	میرزا محمد علی	۱۰۸۰ھ	"	"	صاحبقران بی شاہجہاں والی ہند
صبری ^{۱۳}	امیر روز بہان	"	"	"	شاہ طہماسپ صفوی والی ایران
صبوحی ^{۱۴}	ملا صبوحی	۹۳۴ھ	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر والی ہند
صبوری ^{۱۵}	ملا صبوری	"	تبریز	عراق عجم	شاہ طہماسپ صفوی والی ایران

۱۱ حاجی محمد صادق . در عہد عالمگیر تہند آمد ۱۲

۱۳ میرزا محمد علی . شہساز تبریز است آباد اجدادش حکمران عباس از تبریز ب صفہان گزشتند
 بہ بین تربیت حکیم رکنای کاشی ، فیض صحبت حکیم شفا فی صفہانی بدراج کمال بقایافت در او اہل
 شباب ہندوستان افتاد و بہ وجہ ظفر خاں بھارمت شاہجہاں سید و منصب ہزارمی انعام فرست
 روپیہ سرفرازی یافت و در بہان سال با صفہان بازگشت در خدمت شاہ عباس ثانی و شاہ سینہ محترم
 می زیست از اہل حال صاحب اخلاق پسندیدہ بود ، مولف تذکرہ مجمع بعضی گوید " صاحب طریق
 شاعری طرز غریب داشت کہ اکنون پسندیدہ نیست " کلیات میرزا بہ حد ثبت ہزار بیت میرزا
 و اکثر اشعارش منتخب ہند و بیشتر آن مرغوب دلپسندست . صاحب وفات یافت ماہ ۱۰ سال نو
 اوست ، در صفہان مدفون شد ۱۲ (حمید)

۱۴ امیر روز بہان ، از اعظم اہالی صفہان است در علوم طبع و صفائی ذہن بے مثل بود ،
 و از ہمہ علوم بہرہ داشت ، در او اہل حال فارس تخصی می نمود ، صاحب دیوان ست اہل عراق
 ا در ادعہ خود شای ثانی میدانستند ۱۲

۱۵ ملا صبوحی . پسر ترا بیگ زرگرست ، اشعار آبدار از وی بیادگار ماندہ ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عهد
صهبدی	کمال الدین حسن	۰	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
صبوی	محمد باشم	۰	خوانسار	"	"
صبجستی	ملا صبجستی	۰	روبه	"	سلطان حسین میر والی هرات
صحیفی	مولانا صحیفی	۱۰۲۴ هـ	شیراز	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
صدفی	سلطان محمد	۰	استرآباد	طبرستان	شاه طهماسب ماضی الی ایران
صفائی	جلال الدین	۰	اصفهان	عراق عجم	"
صفی ۱۰	صفی الدین	۰	ری	"	"
صفی ۱۱	شیخ صفی الدین	۰	یزد	"	طغان شاه سلجوقی والی خوارزم
صفی ۱۲	صفی قلی بیگ	۰	صفهان	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
صفی ۱۳	صفی الدین	۰	"	"	شاه عباس ماضی الی ایران

۱۰ کمال الدین حسن در عهد اکبر شاه بهند آمد و در خدمت شاه اغرازیافت ۱۲
 ۱۱ ملا صبجستی . بایاتنی و بکالی مصاحب بود ۱۲
 ۱۲ مولانا صحیفی . در صفهان توطن داشت ۱۲
 ۱۳ صفی الدین ، مستجمع کلمات جامع محسنات بود ، پسر قاسم نور بخش است ۱۲
 ۱۴ شیخ صفی الدین ، از ارباب مجدد حال بود ۱۲
 ۱۵ صفی قلی بیگ ، از اُمرا زاد های ایران است ۱۲
 ۱۶ صفی الدین ، صاحب لبالب گوید " بنده مست دے بریدم و از گشت
 فضا مش خورشه با چیبم ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عم
صفی	شاه صفی الدین	۰	اردبیل	آذربایجان	سلطان ابوسعید خدری
صفی	صفی قلی خاں	۰	عراق	عجم	۰
صلای	میر جلال الدین حسین	۰	صفهان	۰	شاه عباس ماضی الی ایران
صوفی	سلطان صوفی	۰	شیراز	فارس	۰
صدی	میر صدی	۰	طهران	عراق	صاحبقران ثانی شاه جهان الی هند
صیرفی	صلح الدین	۰	ساوه	۰	جلال الدین اکبر شاه الی هند
صیتلی	ملا صیتلی	۰	یزد	۰	شاه عباس ماضی الی ایران

۱۰ شاه صفی الدین قطب زمان مغوث دوران بود نسبت شاهان صفویه بوی می رسد
 مستجمع کلمات بوده، بعد از آنکه برادرش شاه قوام الدین بقصاص خون امیدی کشته شد گونیش
 ۱۱ میر جلال الدین حسین در انشاء و شعر کمال قدرت داشت ۱۲
 ۱۳ سلطان صوفی، شمس از کرمان است از بزم افتاده فوت شد ۱۴
 ۱۵ میر صدی شاعر خوش سخن بود دیوانش اگر چه کم است اما شعرها خوب است از صفهان بنده شد
 پنجم ربع الاول ۱۵۵۸ هجری بملازمت صاحبقران ثانی سرفراز گشت قصیده تائیس بعرض رسانید و برابر
 روپیہ جائزه اندوخت ۱۶
 ۱۷ مولانا صلاح الدین از شاگردان ملا محمد شمس کاشی از شعرا و سلم زمان خود بودند تے
 در بند سیاحت کرد ۱۸
 ۱۹ ملا صیتلی در صفهان میبود، با مولانا ثانی صوفی مهابت داشت شمس از قصبه یزد برست
 در صنعت شمشیرگری کمال قدرت داشت ازین رو صیتلی تخلص کرد ۲۰

باب ضاد

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
ضمیر علی	کمال الدین حسین	سنه ۱۰۳۴	صفهان	عراق عجم	شاه طهماسب ضعیفی الی ایران
ضیاء	ضیاء الدین	.	نخشب	خراسان	.
ضیاء	ضیاء الدین	.	طهران	عراق عجم	.

باب طاء

طالب	ملا طالب	سنه ۱۰۳۴	آمل	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاه الی هند
طالب	بابا طالب	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
طالب	میرزا طالب	.	گیلان	طبرستان	.
طلح	میرزا نظام الدین احمد	.	دهلی	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند

له کمال الدین حسین در فن شاعری یگانه و در تاسدی مسلم بود، به تقریب عبارت علم رمل ضمیری
تخلص میکرد، شش مثنوی مسمی به راز و نیاز، بهار و غزل، لیلی و مجنون، دامن و عذرا، حسنه الاشباه
و سکنه ز نامه گفته ۱۲

۲۰ ملا طالب معاصر تقی اوحدی و خالزاده حکیم رکن مسیح کاشی است، اشعارش در کمال غنوه
و بلاغت تازگی در روانی و نازکی واقع شده، عمر او کم و فاکر، اعتماد الدوله جهانگیری در ادراک ملایمانی بکیری
منتظم ساخته بپایه ملک الشعرائی رسانیده ۱۲

۲۱ بابا طالب، محقق و فاضل بود، به هندوستان آمده ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
طاهر	محمد طاهر	۰	نصیر آباد	عراق عجم	.
طاهر	شاه محمد طاهر	۹۵۴ھ	انجمن	بہاول شاہ والی ہند	.
طائف	محمد علی	۰	اصفہان	..	.
طنجی	ملا طنجی	۰	قزوین	..	شاه عباس اضیٰ الی ایران
طیب	میرزا عبدالباقی	۱۱۱۲ھ	اصفہان	..	محمد شاہ والی ہند
طبعی	کمال الدین حسین	۰	سیستان	خراسان	.
طرزی	ملا طرزی افشار	۹۰۲ھ	شیراز	فارس	.
طریفی	میرزا طریفی	۰	ساوہ	عراق عجم	جلال الدین کبر والی ہند

۱۰ شاہ محمد طاهر از سادات انجمن (از توابع قم) ست در بھار متولد شد در ابتدا
 سن در بلدہ کاشان با فادہ و اشعار مشغول می بود، بہند آمدہ در ترویج مذہب اثنا عشری ایستام
 تمام داشت و بہانجا فوت شد ۱۲
 ۱۰ محمد علی در خدمت آقا حسین خوانساری تحصیل علوم اشتغال داشت ۱۲
 ۱۰ ملا طنجی معاصر تقی اودھدی است ۱۲
 ۱۰ میرزا عبدالباقی در میدان قایمیت گوی از اقوان ربودہ ۰ مدتی بہ طبابت
 نادر شاہ سر فراز بود ۱۲
 ۱۰ کمال الدین حسین طبع خوب و بیان مرغوب دارد ۱۲
 ۱۰ ملا طرزی افشار از شعراے زمان صفویہ است، متبع فقانی می کرد و در طریق
 اقرا ع کرده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
طغرا ^۱	ملا طغرا	سنه ۱۱۱۰	مشهد	خراسان	صاحبقران فی شاهجهان الی هند
طفیلی ^۲	حکیم طفیلی	.	لاہجان	طبرستان	.
طفیلی ^۳	ملا طفیلی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب صفی الی ایران
طفیلی ^۴	میر حسین جلایر	.	.	.	سلطان حسین میرزا والی ہرات
طلحہ ^۵	خواجہ طلحہ	.	مرو	خراسان	.
طوسی ^۶	ملا طوسی	.	مشهد	"	بابر شاہ والی ہند
طوفی ^۷	ملا طوفی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طہماسپ صفی الی ایران
طیان ^۸	حکیم طیان	.	مرغ کرمان	خراسان	.

۱ ملا طغرا در نظم و شعر دستگاہ عالی داشت در خطہ کشمیر پے بہت دردامن غزل کشید و بہانجا در گذشت ۱۲

۲ حکیم طفیلی از اطباءی حاذق بود و در ان کمال مہارت داشت ۱۲

۳ میر حسین جلایر از امرای سلطان حسین مرزا است خوش طبع و شیریں کلام در فن قصیدہ مسلم است ۱۲

۴ خواجہ طلحہ در شاعری سحر سامی و ہشت ۱۲

۵ ملا طوسی از بابر شاہ نوارشات بسیار یافتہ ۱۲

۶ ملا طوفی از شعرای زمان طہماسپ بہت اشعارش در کمال غدوبت واقع شدہ مرقعہ شش در اردبیل است ۱۲

۷ حکیم طیان شاعر و از قدمای شعر بہت اشعارش در کمال فصاحت و بلاغت واقع شدہ ۱۲

باب ظاء

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
ظهوری	نورالدین	۵۲۵	ترشیز	خراسان	ابراهیم عادل شاه الی شیروان
ظہیر	ظہیر الدین	۵۹۸	فاریاب	خراسان	اتابک قزل ارسلان الی شیراز
ظہیر	ملا ظہیر الدین	.	تفرش	عراق عجم	.
ظہیر	ملا ظہیر	.	نہاوند	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران

۱۰ **نورالدین** ملک الشعراء در نظم و شعر کمال قدرت داشت و در اقامت سخوری بروش خود بے مثل و بے نظیر افتاده، قصائد خوب نیز بہم روشش دارد، در زمان ابراهیم عادل شاه از ایران بکونین و قسطنطنیہ نامہ را پیش برہان نظام شاه در احمد گورسال داشت، بادشاہ کریم چند زنجیر فلز پراقتعہ و جنس صلہ آن فرستاد، تھوری در تھوہ خانہ تباکوی کشیدہ فرستادہ باراقبض الوصول خواہند، قدم برداشت و بر پارہ کاغذ بزرگداشت "تسلیم کرد و تسلیم کردم"، در دکن فوت شد، ساقی نامہ، پتھر قعہ، مینا بازار نورس، گلزار ابرہیم، سنہ نشر. از تصنیفات مشہور اوست ۱۲

۱۱ **ظہیر الدین** صدر الحکماء در حکمت و فلسفہ کیتی روزگار بود، دولت شاه گوید "اکابر و فضائل متفق کہ سخن ظہیر نازک تر و باطراوت تر از سخن انوری است"، از خواجہ محمد الدین ہجر دین باب فتوے خواہند و حکم کرد کہ سخن انوری افضل است، ملحق اتابک قزل ارسلان والی شیراز است، آخرا زوے رنجیدہ بخدمت برادر زادہ اش اتابک ابوبکر بن نصر الدین جہان پہلوان آمد، در تبریز فوت شد، در جوار خاقانی در کوہ سرخاب مدفون گردید ۱۲

۱۲ **ملا ظہیر الدین** خلف ملا محمد مراونفرشی است در شعر و انشاد ستہ تمام داشت جامع فنون غلیب بود ۱۲
 ۱۳ **ملا ظہیر**، معاصر زاطاہر و حید بود ۱۲

تخلص	نام	سند و ذات	وطن	ملک	عم
ظہیر	ظہیر الدین محمود	سمرقند	خراسان		

باب ع

عارف	میرزا محمد علی	۱۱۶۴ھ	تبریز	عراق عجم	محمد شاہ والی ہند
عارف	میرزا ابراہیم	.	اصفہان	"	.
عارف	ملا عارف	.	لاہور	ہندوستان	.
عاشق	میر کرم اللہ عاقل خان	۱۱۲۵ھ	دہلی	"	فتح سیر والی ہند
عاشق	آغا محمد	۱۲۰۰ھ	اصفہان	عراق عجم	نادر شاہ قہرمان ایران
عاقل	نواب عاقل خان	.	سے	"	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
عاقل	میرزا عاقل	۱۲۰۰ھ	دہلی	ہندوستان	محمد شاہ والی ہند

۱۔ ظہیر الدین محمد بن علی، در فضیلت ہنرمندی بے مثل بود، محمد عوفی گوید "مدتھا صاحب دیوان
تسلیم طعن خان بودہ، ۱۲

۲۔ میرزا محمد علی، از ہمصحبتان مرزا صائب بود، و در ملک ملازمان نادر شاہ منتظم، نادر شاہ اورا بظہر
شاہ نامہ خود مامور ساخت، ہمراہ وے بہند آمد و باز رفت، در آخر کہ نادر شاہ از دنا خوش شد میرزا اگر خیر بہند آمد،
مدتے بانواب ابوالنفور خان صفدر جنگ نیشاپوری کہ صوبہ دار اودہ والہ آباد بود بسر برد، بعد چندی باز قصد
ایران کرد لیکن اجل نگذاشت در حوالی سندھ فوت شد ۱۲

۳۔ میر کرم اللہ عاقل خان، خلیفہ نواب شکر اللہ خان خاک راست ۱۲

۴۔ میرزا عاقل ہنر و خان، چندی در دکن بانواب آصفیہ بسر برد، بسا خوش فکر بود، صاحب دیوان ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
عالی ^{۱۰}	ملا محمد	۱۱۳۶	صفهان	عراق عجم	.
عالی ^{۱۱}	میرزا محمد نعمت خان	۱۱۲۱	شیراز	فارس	اوزنگ زیب عالمگیر والی مهند
عباسی	سید عباسی	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
.	شیخ عبد الحمید	.	لاهور	هندستان	صاحبقران فی شاهیجان والی مهند
.	عبد الوهاب	.	صفهان	عراق عجم	.
.	میر عبد القادر	.	تون	خراسان	.
عبدی	ملا عبدی	.	خانبد	"	سلطان حسین میرزا والی برات

۱۰ ملا محمد در سخن و نکته شناسی استاد، طبعی در بایس بلاغت خلک بنیاد داشت اشعارش سر اسرار خالی و مضامینش اکثر عالی بود ۱۲

۱۱ میرزا محمد خطاب به حکیم دانشمندان شیرازی الاصل است پدرش حکیم فتح الدین مهندس و میرزا محمد در بند متولد شد و بپدرش شیراز رفته اکتساب علوم کرد و باز به هند مراجعت کرد و در زمره ملازمان خدمت محاکم منتظم گردید رفته رفته به خطاب نعمت خان و داروغگی باورچی خانه و در آخر به خطاب مقرب خان و خدمت جواهر خان امتیاز یافت و بعد فوت خدمت محاکم در ملازمت شاه عالم خطاب و دانشمندان سرافراز شد و بتحریر شاه نامه فرمان یافت. اما هنوز با تمام نرسانیده بود که وفاتش در رسید قطعه که بتقریب که خدائی کامران خاں موزون کرده بود، انوادی از خوشیهای دست، علامه آزاد بگرامی شرحه ستینی بر آن قطعه نوشته است ۱۲

۱۲ شیخ عبد الحمید، شاگرد ابو الفضل اکبر آبادی است در عهد شاه جهان و تاج محمد شاه مامور شد اما بوجه کبر سن توفیق اتمام نیافت ۱۲

۱۳ میر عبد القادر، وزیر ولایت خراسان بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
۰	شیخ عبدالحق	۰	نجد و ان	خراسان	سultan محمد خوارزمشاه الی خوارزم
۰	عبدالمسی	۰	طهران	عراق عجم	ناصرالدین شاه قاجار الی ایران
عبد	خواجه عبید	۵۵۰	زاکان	۰	شاه ابواسحق انجو الی شیراز
عثمان	محمد عثمان	۰	بنجارا	خراسان	۰
عجیبی	شمس الدین	۰	جرجان	طبرستان	۰
عجری	حسن بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
عراقی	شیخ فخرالدین ابراهیم	۴۸۸	همدان	۰	علاءالدین ملقب الی هند
عرشی	طهاسپ قلی بیگ	۰	صفهان	۰	شاه طهاسپ ماضی الی ایران

شیخ عبدالحق، از خلفای اربعه شیخ نجم الدین گبری است ۱۲

عبد خواجه عبید، فاضل عظیم الشان بود. رساله در علم معانی و بیان نام شاه ابواسحق حموی تصنیف کرده خواست که بگذرانند میرفتند، قصه موش و گربه از تصنیفات اوست، با خواجه سیمان و غیره صحبتها داشت ۱۲

شمس الدین معاصر حکیم سنائی است، در مدح امام بن حسین قصیده قصیده رباعیت و سبب گفته ۱۲

شیخ فخرالدین ابراهیم معاصر مولانا شمس تبریزی کمال خجندی مرید شیخ بهارالدین و کرامتانی است

تصانیف خوب از بیاد نگارنده از جمله لغات است که بطور سوانح شیخ محمد غزالی بقلم آورده دیوان غرض

مشهور است، در دمشق بقی پوشت و در صالحیه زیر پای شیخ ابن عربی مدفون شد ۱۲

طهاسپ قلی بیگ، در اول حال عمدی تخلص میکرد، از شعرا غزالی زمان

خود بود ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
عرفی ^{له}	سید محمد جمال الدین	۱۱۹۹	شیراز	فارس	جدا لالدین اکبر شاهی
غزنی ^{له}	خواجہ باقر	.	شیراز	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
غزنی ^{له}	شیخ عبدالغزیز	۱۰۸۹	ہرات	خراسان	اوزنگ زیب عالمگیر والی ہند
غزنی ^{له}	خواجہ غزیر الدین	.	شروان	آذربایجان	ابو المظفر منوچہر شروان شاہ والی شروان
غزنی	ملا محمد مومن	.	فیروز آباد	فارس	.
غزنی	ملا غزنی	.	یزد	عراق عجم	.
عسجدی ^{له}	حکیم عبدالغزیز	۱۱۹۹	ہرات	خراسان	سلطان محمود غازی الی غزنی

۱۔ سید محمد جمال الدین، اول کہ افتخوری رسید پیشتر از ہمہ شیخ فیضی آتش شد. شیخ ہم با او خوب پیش آمد آخر در میانہ شکو آب ہافتاد. او حکیم ابوالفتح ربطے پیدا کرد و بتقریب سفارش حکیم موصوف بنامی پارتبط شد. عرفی پنجگی معانی و شستگی الفاظ و غنویت کلام، و نازکی ادا و توانائی سخنان با جمیع مودع مولف جمع لفظی گوید کہ دیوان غزنی مکرر بنظر رسید؛ سیاق اشعارش پسندید و این یار نیست ی و شش سال عمر یافت و در لاہور فوت شد ۱۲

۲۔ خواجہ باقر، مرے تجارت پیشہ بود از ایران بہندوستان تردد میکرد ۱۲

۳۔ شیخ عبدالغزیز، صاحب فضل و کمال و ات داوزنگ زیب عالمگیر است ۱۲

۴۔ خواجہ غزیر الدین، معاصر حکیم نافعانی و ابوالعلا و سید ذوالفقار بود ۱۲

۵۔ حکیم عبدالغزیز، شاعر و غزنی است ۱۲

۶۔ از توابع شیراز است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
عشرت	آقا علی	۰	صنهان	عراق عجم	۰
عشرت	منا عشرت	۰	شیراز	فارس	۰
عشق	میرزا عبدالله	۰	۰	۰	شاه سلیمان صفوی والی ایران
عصری	ملا عصری	۰	تبریز	عراق عجم	۰
عصار	ملا محمد	۸۶۹ هـ	۰	۰	سلطان اویس ایلیکانی والی آذربایجان
عصمت	خواجه عصمت الله	۸۳۰ هـ	بخارا	خراسان	امیر تیمور گورکان والی سمرقند
عطارد	شیخ فریدالدین	۸۲۶ هـ	نیشاپور	۰	جلال الدین خوارزمشاه والی خراسان

آقا علی از ادبی ذریه فرزندان (از توابع صنهان) است استفاده علوم از ملا شوستری مؤلف کتب طب
 بحضرت حکیم شفا فی دیده بهند آمد و مراجعت کرد در مشهورات یافت و بهانجامد فون شد ۱۲
 میرزا عبدالله خلف میرزا محمد شفیق مستوفی موقوفات مست در زمان شاه سلیمان
 صفوی فوت شد ۱۲

ملا عصری در مرو نشو و نمایافته و در اصفهان سکونت داشت ۱۲
 ملا محمد مسنف مشنوی همرواه، و مداح سلطان اویس ایلیکانی مست ۱۲
 خواجه عصمت الله، در مح سلطان خلیل ابن میران شاه، اشعار بسیار دارد و ۱۲
 شیخ فریدالدین یگانه آفاق و قدوه عشاق بود، در مراتب سخن کمال قدرت داشت دیوان
 نزل و مثنویات بسیار از وی یادگار است از آنجمله جوهر ذات، منطق الطیر، منظر العجائب، مصیبت نامه
 شش نامه بی سرنامه گل و بلبل، قصائد و رباعیات نیز بسیار دارد، مشهور است که اشعار شیخ یکصد هزار بیت است
 و شب تشکده گوید که من پناه هزار بیت را دیده ام، در واقعه چنگیزی شهید شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عظم
عطار دی	حکیم عبدالرحمن	.	فراه	.	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
عطائی	قاضی عطار الله	.	عراق عجم	عراق عجم	شاه طهماسب قاضی والی ایران
عظیم	ملا محمد عظیم	۱۱۱۱ھ	نیشاپور	خراسان	صاحبقران بانی شاهجهان الی ہند
علا	شیخ علاء الدین	.	اجوہن	ہندستان	.
علی	حاجی محمد علی	.	صفهان	عراق عجم	.
علی	خواجہ علی شطرنجی	.	سمرقند	خراسان	جلال الدین بھرجی والی خوارزم
علی	مولانا علی	.	.	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
علی	علی قلی بیگ کمان	.	مازندران	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاہ والی ہند

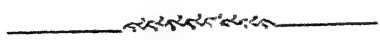
۱۱ حکیم عبدالرحمن از مداحان سلطان محمود غزنوی است، اشعارش نایاب است ۱۲
 ۱۲ قاضی عطار الله در صبح شاہ طہاسب سلطان مراد خوندگار روم تصنیف فرمود کہ وہ تاریخ
 الصلح خیر یافتہ ۱۲
 ۱۳ ملا محمد عظیم خلف ملا قیدی و برادر زادہ ملا لطیفی نیشاپوری است در سخوی کمال قدرت
 داشت، سنوی موسوم بہ فوز عظیم از دست ۱۲
 ۱۴ خواجہ علی از یک تازان معرکہ سخوی است، بالامع بنجاری و شمس خاند صاحب بود و شہ گروان
 حکیم سوزنی بودہ اند ۱۲
 ۱۵ علی قلی بیگ ابن سلطان خلیفہ است، در زمان جهانگیر ہند آمد ۱۲

تخلص	نام	سنة و متی	وطن	مک	عمد
علی	ناصر علی	سنة ۱۱۱۰	سرهند	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی ہند
علی	خواجہ علی غزینان	سنة ۱۱۱۰	راستیں	خراسان	علاء الدین خلجی والی خوارزم
علی	علی بن الیاس	.	بخارا	.	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
علی	ملا تقسیم	.	کاشان	عراق عجم	صاحب قرآن فی شاہجہاں والی ہند
علوی	مولوی عبداللہ خان	سنة ۱۲۶۲	مونیج آباد	ہندستان	ابوظہر بہادر شاہ

سنة ناصر علی در پیش منعم نعت نصرت حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ ست در آغاز سال
بلازت میرزا فخر اللہ مخاطب بسیف خاں بغرت اترام گزرا نید و بعد فوت بسیف خاں باذوالفقار خاں
پسر اسد خاں در غریم خلد مکان صحبتش خوش آمد در ج او غزلے طرح کرده دیکت بخیر فیل و نقد گراناید صلہ یافت
اما از کمال و ارنگی ہمہ را بر مردم رنجت خود ملوث بدی نشد، بسیار متغیانہ می زیست، سخن سنج والا
فکرت ست در آخر عمر از دین بہ شاہجہاں آباد آمد فوت شد و در حوالی مرقد حضرت نظام الملک سلسلہ سلطان
قدس سرہ الغزیدہ فون گردید۔ شہنوی او مشہور و مطبوع است ۱۲

سنة خواجہ علی نقیب غزینان از اعظم ولیاست حضرت مولوی معنوی اشارہ باحوال او کرده است ۱۲
سنة علی بن الیاس باقیقی ہم صحبت بودہ ۱۲

سنة ملا مقیم مدتی در بہار خدمت دارا شکوہ میبوی، توفیق زیارت حرمین یافتہ در مکہ مکرمہ فوت شد ۱۲
سنة مولوی عبداللہ خاں مولدش متو قاتم گنج ضلع فرخ آباد ست، در صغر سن با پدر بہرہ یافت
و کسب علوم و کمال فزون از علمای نامداران یار نمود، جامع اکثرے از فضائل بود و در انشا و سخنوری قدرت تمام
داشت، امام بخش صہبائی و محمد حسین مہجور ناظم اندوز، و مولوی امین الدین خاں امین بلوچی از شاگردان او ہند
باشیخ ابراہیم ذوق، مومن کمالی اتحاد و ارتباط داشت، انشی صغیرہ تبیل و صحت نامہ از مصنفات
شریفہ دوست، بقربابت قریبہ خاں مولف خاکسار بود، در آخر عمر بوطن مراجعت نمود و ہما نجا فوت شد

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
عماد ^{۱۰}	فقیه عماد الدین	۳۷۷	کرمان	خراسان	شاه شجاع والی فارس
عمادی ^{۱۱}	میر عماد الدین	۳۷۷	عراق	عجم	سلطان طغرل سلجوقی والی خوارزم
عمر ^{۱۲}	حکیم عمر خیام	۳۵۱	نیشاپور	خراسان	جلال الدین بنجر سلجوقی والی خوارزم
عمیق ^{۱۳}	شهاب الدین	۳۵۲	بخارا	"	"
عمید ^{۱۴}	عمید الدین	۳۷۵	دیلم	گیلان	سلطان محمد بن فرید الدین
عمید ^{۱۵}	خواجہ عمید عطار کاتب	۳۹۱	عراق	عجم	سلطان ابراهیم والی غزنی
عصری ^{۱۶}	حکیم ابوالقاسم حسن	۳۳۱	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنی

۱۰ فقیه عماد الدین از دانشمندان کامل بود در تصوف صاحب سلسله است از خوب زوی ضبط کرده اند در شیراز مدفون شد ۱۲

۱۱ میر عماد الدین از پهلوانان معروف است صاحب سلسله است از خوب زوی ضبط کرده اند و بعضی او را پیر بخاری گفته با عمادی شهر یاری یکدیگر داشته اند و الله اعلم ۱۲

۱۲ حکیم عمر خیام بنجیمه میزد و خت ازین و بنجیم ملقب شد دفون متاول علیه اکتاب نموده جلال الدین بنجر سلجوقی او را بغایت محترم میداشت رباعیات و شہود و مقبول طابع است صاحب جمیع بعضی تخلص او خیام خوانده است ۱۲

۱۳ آستاد شهاب الدین جیب خوارزمی استادی و اقارداشته اند سومی شیدی سمرقندی که بعضی معارف کرده اند شمس الدین از اعظم فضلا بود اشعارش اکثر مضموع است مسعود سعد سلمان مرثیہ گفته است ۱۴ حکیم ابوالقاسم حسن ملک الشعراء عهد محمود غزنوی است بر چهار صد شاعر که بر یک یک زن بود سرودی نمود و یکی بر پستادی و اشعار و هشتاد گویند شبیه برار بیت شعر گفته شنوی و امی و عذر از دست در غزنی مدفون شد ۱۲

سلسله طوایف و اصناف گردید

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	مک	عمد
عنوان	محمد رضا جلیلی		تبریز	عراق عجم	
عمدی	قاضی عبدالرزاق			خراسان	جلال الدین اکبر شاه والی هند
نیشی	قاضی سیح الدین	۸۵۶	ساوه	عراق عجم	سلطان یعقوب کمان الی دیرین
عیسی	میر علی		یزد	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
عین الفضل	ابو الفضل عبداللہ	۸۳۳	ہمدان	"	جلال الدین بخر سلجوقی والی خوارزم

باب غ

نافل	حمید تقی	کاشان	شاه عباس ثانی والی ایران
نافل	مک حمزہ خاں	سیستان	خراسان
غالب	میر اسد اللہ خاں	دہلی	ہندوستان
غزوہ ری	میر برہان	کاشان	عراق عجم
			جلال الدین اکبر والی ہند

۱۰ محمد رضا جلیلی معاصر میرزا طاهر نصیر آبادی است ۱۲

۱۱ قاضی عبدالرزاق با قاضی نور اللہ شوشتری مصاحب ہمدانی در شعر صاحب دیوان است ۱۲

۱۳ قاضی سیح الدین از فضلاء عالی مرتبہ بود، اشعار باغزوہ دارد کہ بے تامل فکر و مقولہ گفتگو

برز بکش جاری میشد و این کمال مرتبہ صفائی طبع است ۱۲

۱۴ ابو الفضل عبداللہ از اقران حسین بن منصور خلج است بابا طاهر عریان صحبت دہشتہ

جامع جمیع فضائل و علوم بود ۱۲

۱۵ میر برہان در ہند فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
غزوری	ملا غوری		شیراز	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
غریب	شاه غریب میرزا		هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
غزالی	میر اسلام		"	"	میر انعم بیگ گوگانی والی سمرقند
غزالی	مولانا غزالی	۹۸۰ هـ	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی بیه
غضائری	ابو یزید محمد	۹۲۶ هـ	عراق	عجم	سلطان محمود غزنوی الی غنی
غضنفری	مولانا غضنفر		گلپار	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان

۱۰ شاه غریب میرزا، از اولاد سلطان حسین میرزا والی خراسان است. در انشای نظم و شعر عدیل ندر شصت و ۱۲
 ۱۱ میر اسلام، از موزنان آن یار و شاگرد حیدر کلچر پست بهمن آمده باموزن غزالی مشغول
 بتقریب تخلص مشاجرات کرد. نظریات شوخ طبع بود ۱۲

۱۳ مولانا غزالی ملک الشعراء از مشاهیر شعرای زمان طهماسبی بود. کلیاتش بقیه و هزار بیت
 و مثنویات متعدد دارد. از آن جمله مثنوی رشحات آجیات و اسرار المکتوبات و نقش مدیحه است. با شیخ فیضی
 صحبت داشت. در مدینه حال بدی افتاد اما در آنجا که روشن و فنی گرفت. بعد بمقتول شدن قاضی خان
 رو به بستانه اکبری آورد و بخطاب ملک الشعراء فرار کرد دید، در گجرات فوت شد ۱۲

۱۴ ابو یزید محمد از اعظم شعراء اکبر بهمن است. بنحدمت سلطان محمود غزنوی آمده گوی شمرت
 از شعرای پای تخت در ربود ۱۲

۱۵ مولانا غضنفر، از مشاهیر فضلا و معارف بنماست. گلپار قریه ایست از قلم غضنفری اکثر
 اوقات در کاشان بسر میبرد ۱۲

تخلص	ابواب	سند و قافیه	وطن	ملک	عبد
غنی	غنی بیگ	بهدان	عراق عجم	جلال الدین کبر و الی بهند	
غنی	میر عبد الغنی	تفرش	"	"	"
غنی	محمد طاهر	کشمیر	هندستان	صاحب قرآن فی شایجان الی بهند	
غنی	محمد اکرم	کنجاوہ	"	اورنگ زیب عالمگیر و الی بهند	
غواصی	مولانا غوصی	یزد	عراق عجم	شاه طہاسر صفوی الی ایران	
غیاث	غیاث الدین منصو	شیراز	فارس	سلطان حسین میرزا و الی خراسان	
غیرتی	ملک غیرتی	"	"	جلال الدین کبر و الی بهند	

۱۱ غنی بیگ بربوری جمع بود بہند آمدہ مدتنا بسر کردہ ۱۲

۱۱ میر عبد الغنی از سادات جلیل القدر تفرش است از اعمال قم ۱۲

۱۱ محمد طاهر از مردم کشمیر بود، صحبت نیز از صاحب ابوطالب کلیم و حاجی محمد جان قدسی دریافتہ، برستی زبان روانی الفاظ و لطافت معانی او مقبول ہمہ بود از خطہ کشمیر مثل او کسے برنخاست،

دیوانش قریب دو ہزار بیت است ۱۲

۱۱ محمد اکرم از مردم لاہور بود، ثنوی قصہ عزیز و شاہ بافرہ گفتہ ۱۲

۱۱ مولانا غوصی: قصائد در بحر اندیکصد ہزار بیت گفتہ ۱۲

۱۱ غیاث الدین منصو حلوانی، پسر میر عبد الدین شیرازی است کہ صاحب اشعی تجربہ و عرف و مقابل علامہ دانی بود، شاگرد نظام دست غیب است، در اوسط حال از شیراز باصفہان آمدہ از نو و ناز

استیجا محبت بسیار دیدہ در آنجا متوطن شد، سبب از بام افتاد و جابجی سپردہ ۱۲

۱۱ ملک غیرتی، در شاعری پہلوان بودہ ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عم
غیور	میرزا حسن غیور	۰	کرمان	خراسان	۰
باب فا					
فاتح	میرزا رضی	۰	رشت	گیلان	فرخ میر و والی هند
فاخر	ملافاخر	۰	بهبهان	فارس	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
فارغی	شیخ ابوالوحد	۹۴۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میر و والی هرات
فارغی	امیر فارغی	۱۰۰۰	شیراز	فارس	دشاه ولی هند
فارغی	چلی بیگ	۰	هرات	خراسان	جلال الدین اکبر و والی هند
فارغ	چلی بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	۰
<p>۱- میرزا حسن در مقامات علمی شعر هاترش بحال بود، شعرش کمال ربه چاشنی دارد،</p> <p>مثنوی خوبی در بحر مثنوی مولوی معنوی گفته، در کرمان فوت شد ۱۲</p> <p>۲- میرزا رضی در ایام انقلاب ایران بهند آمد، دیوانش قریب به چهار هزار بیت میرسد، مشتمل بر حقائق و معارف، در دیش صاحب حال معنی آگاه بود، در میان تصبیه مروج و مبداء آجین از دست</p> <p>قطاع الطرق شربت شهادت چشید ۱۲</p> <p>۳- ملافاخر بصفات حمیده متصف بود، در خدمت زمان خاں حاکم کیلویه ببری کرد ۱۲</p> <p>۴- شیخ ابوالوحد از شعرا و جلیل القدر است، و تا دیند بود و بعد از آن که شاهانده معاصر بودی بای</p> <p>۵- چلی بیگ مشهور به علامه تبریزی، در شیراز تحصیل علوم نمود، از شاگردان فاضل میرزا جان است</p>					

تخلص	م	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
فاضل	ملا فاضل	۰	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فانی	میر علی شیر نظام الدین	۳۹۰۶	برات	خراسان	صاحبقرانی شاهجهان لی هند
فانی	شیخ محمد حسن	۳۸۰۵	کشمیر	هندستان	شاهجهان لی هند
فاضل	ملا محمد نصیر	۱۱۳۴	اهر	عراق عجم	شاهجهان لی هند
فاضل	میرزا محمد فاضل	۱۰۳۶	نطنز	ر	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
فاضل	میرزا باقر	۱۱۲۸	مازندران	طبرستان	شاه سلیمان صفوی لی ایران

۱۲ ملا فاضل: نواده میر شانه، مرد درویش بود، شعرش از صد هزار بیت تجاوز است
 ۱۳ ملا میر علی شیر نظام الدین: به زبان شعر مفید و عربی فارسی و ترکی تخلص و در ترکی نوای و در
 فارسی فانی است؛ از فضائل علوم بهره وانی داشت؛ وزیر سلطان حسین میرزا بود، در خدمت مولوی جامی ارادت
 تمام داشت، انوار رحمت ماده تاریخ فوت او است ۱۲

۱۴ ملا میرزا حسن: شاعر و قلیوب کشمیری و استاد ملاطاف غنی و حاجی محمد اسلم سلم کشمیری است
 از فضیلت کشمیر بود، دیوانش قریب به هزار بیت است ۱۲

۱۵ ملا محمد نصیر: از ارشد تلامذه میرزا صاحب است، تخلص هم از ویافت، در سخوری از استادان گوی
 می رود، وقتیکه محمود خاں افغان همدان را محاصره کرد باطل طبیعی فوت شد ۱۲

۱۶ ملا میرزا محمد فاضل: بلازمت صاحبقرانی سرفراز بود، خطوط خوب می نوشت، در گجرات فوت گردید
 که کرده رقم شد رحمت واصل: ماده تاریخ وفات او است ۱۲

۱۷ ملا میرزا باقر: از کهنه شاعران بود و بقع اطوار میرزا صاحب میکرد، شعرش بهر و خالی از مانت نبود،
 غیر از غزل چیزی نیکفت، در بنده باره شعرش مازندران رحلت کرد ۲۰

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عبد
فائق	محمد امین	.	اصفهان	عراق عجم	
فائق	سید محمد	سنة ۱۱۹۹	هرات	خراسان	اوزنگ نیب لکیر وانی بند
فتح	شاه فتح الله	سنة ۱۱۹۹	شیراز	فارس	جنال الدین کبر وانی بند
فتح	ملا فتح الله	سنة ۱۲۰۶	اصفهان	عراق عجم	نور الدین جهانگیر وانی بند
فتحی	ملا فتحی	سنة ۱۲۰۵	اردستان	"	سام میر اصفوی وانی ایران
فتوحی	حکیم اشیر الدین	.	مرو	خراسان	سلطان بنجر سجوی وانی خوارزم
فتوری	میرزا نوری	.	هرات	"	
فخری	شمس الدین	.	"	"	سلطان حسین میرزا وانی خراسان
فخر	فخر الدین محمود	.	نیشاپور	"	سلطان بنجر سجوی وانی خوارزم
فخر	فخر الدین اسعد	.	هرجانب	طبرستان	سلطان طغرل سجوی وانی خوارزم

۱۰ شاه فتح الله در علم حکمت و دستگاه عالی داشت. چند آیه در گدشت ۱۰
 ۱۱ حکیم اشیر الدین محمد عونی گوید که مشاءات منطرات و بی با انوی مشهورست ۱۱
 ۱۲ میرزا نوری مدتها در هرات شیخ الاسلام بود. در کمال زهد و پرستشکاری عمر گذرانید
 در هرات فوت شد ۱۲
 ۱۳ فخر الدین محمود مستجمع جمیع کمالات بود. تصانیف عالی در بعضی علوم از وی باقی است
 در خدمت بهرام شاه غزنوی کمال حرمت داشت ۱۳
 ۱۴ فخر الدین اسعد از قدما سے شعراست مثنوی دیر و راس از وی دگشت

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
نیری	شمس الدین		اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
فدائی	شیخ فدائی	۳۹۴	شیراز	فارس	
فدائی	محمود بیگ	۰	طهران	عراق عجم	
فرح	فرح الله	۳۱۱	شوشتر	فارس	عبدالله قطب شاه الی دکن
فرخی	استاد ابوالحسن	۳۲۹	سیستان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
فردوسی	حکیم ابوالقاسم	۳۱۶	طوس	"	"
فرشته	محمد قاسم بنده شاه	۰	استرآباد	طبرستان	ابراهیم عادل شاه الی دکن

له شیخ فدائی خلف الصدق شیخ شمس الدین محمد لاجی شان گلشن را محمود بنده سرتی است
لذا اور شیخ زاده می خوانند، از محتقان زمان خود بود ۱۲

عنه فرح الله، از افضل زمان ست و متا در هند بوده، دیوان و قریب بهفت هزار بیت میرسد
عنه استاد ابوالحسن علی گویند که او شاگرد حکیم عنصری است، بنحمت سلطان محمود غزنوی
آمده و ازیم گردید و اعزایافت، دولت شاه اورا ترندی، و محمد عوفی سکنی گفته است ۱۲
عنه حکیم ابوالقاسم شیخ نظامی بشارت گردی و بندگی او اقرار کرده، پدرش
باغبان چهارباغ موسوم به فردوس بود، بعد از آنکه بمقتضای فطرت صلی بفضائلش اشارت
نمود فردوسی تخلص کرد، در طوس مدفون شده، شاهنامه او که بفرمایش سلطان محمود نوشته
مشهور آفاق است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفاة	وطن	ملک	عم
فرقتی له	ابوتراب بیگ	۱۰۲۶ هـ	کاشان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
فروغ	میرزا محمد علی	.	.	.	نادر شاه قهرمان ایران
فروغی	ملاحسن	۱۰۴۰ هـ	کشمیر	هندستان	شاه جهان دلی هند
فرید	فریدالدین احو	.	اصفهان	عراق عجم	آتابک سعلین زنگی الی قزق
فرید	فریدالدین کاتب	.	جابر	خراسان	سلطان سنجر سلجوقی الی بخارا
فصیح	محمود بیگ	.	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر دلی هند
فصیحی	میر فصیحی	۱۰۳۱ هـ	هرات	خراسان	شاه عباس ماضی دلی ایران

له ابوتراب بیگ، از اهالی انجمن است. اندک زمان نشو و نما یافته، اول کامی تجسس میکرد
 آخر فرقتی قرار داد، دیوان یک نفر اربیت دارد.

له میر احمد علی، تولدش در سن یکصد و هشتاد و چهار سالگی است. شمار خوب از ان جمیع خصل سه زده ۱۲

له ملاحسن، چون صاحبقران فی شاه جهان بشکستیم آمد فروغی و دشمنی زاد و طبع خود بعضی سینه
 پسند آقا و هزار روپیه صله یافت ۱۲

له فریدالدین احو، از شعرائ فصیح و بیخ بود، خواجہ نامی را خدمت کرده است و به مجید و صمیمیت و
 له فریدالدین کاتب، از شعرائ مان بهغای دوران بود، محمد عونی گوید که درخی را بخدمت و سه رب و هم
 له محمود بیگ، مجموعہ کلمات صوری و معنوی بود، در سخنوری گنگ ذاتی بود و در علم سیاق و حساب
 و تاریخ طاق، بهند آمد ملازم اکبر شاه و جهانگیر شاه بعزت تمام بود ۱۲

له میر فصیحی، از سخنوران فصیح بیان است، میان او و حکیم شافعی مشاعر است و
 مباحثات بود ۱۲

تخلص	نام	سند و فتا	وطن	مک	عهد
نصیحی	میر نصیحی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی دالی ایران
فضل	حکیم فضل	.	جرباقان	..	امام قلی خان دالی شیراز
فضل	ملا فضل	۹۸۶ هـ	بغداد	عراق عرب	شاه طهماسب صفوی دالی ایران
فطرت	میر معزالدین	۱۱۰۱ هـ	قم	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر دالی هند
فغانی	بابا فغانی	۹۲۵ هـ	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفوی دالی ایران
نفقور	حکیم محمد حسین	۱۰۳۰ هـ	لاهیجان	طبرستان	نورالدین جهانگیر دالی هند

له ملا فضل از شعایر شش زبان است در عربی و فارسی و ترکی صاحب شگاه بود بهر سه زبان

مشهد آید اردو ۱۲۰۰

تت میر معزالدین صاحب تبتوی خان از اعظم سادات موسوی قم است در صفهان تحصیل علوم
پراختش بهر پنج فصل کلامیه از بیگاه اوزنگ زیب به خطاب خانی و دیوانی دکن سفر فراز گردید و نیز
تت نفس میگردید بعد از آن موسوی اختیار کرد و فاش در سرزمین دکن روداد ۱۲۰۰

تت بابا فغانی مجتهد فن خنوری است پیش از وی احدی بدین روش شعر نگفته پایه سخن
را بجای رسیده که اکثر استادان مثل وحشی زوی، نظیری نیشاپوری، ضمیری صفهانی، حسین شانی،
و فی شیرازی، صفهانی، صفهانی، حکیم رکنالسیح کاشی و محتشم کاشی و غیره متلمذ و شاگرد
نوشته چمن غرس طرازدیند صاحب دیوان است قصاید صاف دارد اما بغزل سرلئی نامل است ۱۲
تت حکیم محمد حسین در اوایل حال در ایران تبتی تخلص میکرد بعد از آنکه بهند آمده ملازمت
سلطان پرویز برابن جهانگیر شاه اختیار نمود و نفقور تخلص کرد ۱۲۰۰

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عبد
فقیر	میر شمس الدین	۸۳۳	دهلی	هند	محمد شاه والی هند
فکاری	قاضی احمد	.	اسفراین	خراسان	شاه طهماسب قاضی والی ایران
فکری	سید محمد	۹۴۳	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
فکری	سید محمد رضا	۱۰۲۸	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس قاضی الی ایران
فکرت	غیاث الدین منصو	.	.	.	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
فکلی	استاد نجم الدین محمد مومن	۱۰۷۵	شروان	آذربایجان	سلطان منوچهر شروانشاه الی شروان

۱- میر شمس الدین دناوش در شاهجهان آباد در سنه ۹۷۰ و کعبه پائین در دیویش در سنه ۱۰۷۵
دیوانش به هفت هزار بیت میرسد، دو مثنوی در سبک نظم کشیده ۱۲
۲- قاضی احمد از فضلاء مشهور اسفراین است در کتب فنی حاضر جوابی گنازه بود ۱۲
۳- سید محمد لقب جامه بفت و مشهور به میر باغی از شعرای مقرر در کار بود در زمان اکبر شاه
بهند آمد و در مدح وی اشعار گفت که گفتار و کلام میر باغی سفر نمود، یاد دین نجف فوت اوست ۱۲
۴- سید محمد رضا، ذوق شاعری بسیار داشت، بکمال در علم سباق صاحب قوف بود
معاصر شقایق اصفهانی است ۱۲

۵- میر غیاث الدین منصو، بهند آمد دیوانه ترتیب ۱۲
۶- استاد نجم الدین محمد مومن با حکیم خاقانی در خدمت ابوالعلا رکنوی تحصیل
مراتب نظم نموده مشهور آفاق بود در شفاخی که مولد اوست مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	مذهب	وطن	ملک	عهد
میر کمال الدین سن	.	.	سرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
ملا مقیما	.	.	نیشاپور	"	شاه جهان والی هند
ملا فوقی	.	.	یزد	عراق عجم	.
ملا فقی	سنة ۱۰۰۰	.	کاشان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
حکیم عبدالعزیز	.	.	بخارا	خراسان	.
عبدالرزاق	.	.	ایبجان	طبرستان	عباس ثانی والی ایران

میر کمال الدین سن در غنوی گمانه و به هنرمندی افسانه بود ۱۲

ملا مقیما پسر ملا قیدی و برادر نظیری نیشاپوری است، در وطن خود

وفات یافت ۱۲

ملا فقی صاحب یوان است، و منشی یزدی را بچو ریک گفته، با حاتم کاشی دیگر معاصیر

مهاجرات و شاعرات بسیار نمود ۱۲

عبدالرزاق از افضل عصر و اعظم دهر است، مشهور به قتی است، شاگرد مولانا

صدر الدین ابیسیم شیرازی و بمسنگ ملا حسن کاشی است، جامع علوم عقلیه و نقلیه بود،

کتاب گوهر مراد و شمس در فارسی بر خصوص شیخ ابن عربی از دوست، دیوانش نمانده

دوازده هزار بیت است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
فیضی	ابوالفیض	سنه ۱۲۸۶	اگره	هندستان	جلال الدین کبیر الی سند

باق

قائمی	قاسم	سنه ۱۲۶۰	اردستان	عراق عجم	ناصرالدین شاه قاجار الی ایران
قاسم	محمد قاسم دیوانه	سنه ۱۲۶۰	مشهد	خراسان	شاهجهان الی هند

ابوالفیض پیر شیخ مبارک و از اولاد شیخ احمد ناگوری است صاحب تصانیف عدیده بود از آن جمله تفسیر سواطع الالهام که به صنعت اجمال تمامی قرآن مجید را تفسیر کرده که بر غایت علم و دربان ساطع تواند بود، صاحب تذکره مجمع لفصحا نوشته که «مسموع افتاده که شیخ فیضی نیمه قرآن مجید را بے نقط تفسیر کرده، کفتم بے حاصل کشیده»، عجب از مولف تذکره که چه قدر راه تعصب و فتنه است و خون انصاف برگردن گرفته و عجب تراکم چنین تفسیر را که از عجایب روزگار است یک نظر ندیده و خبر نگرفته که تمام قرآن مجید را تفسیر کرده است یا نیمه آن را، شیخ فیضی دیوان قصائد و غزل و مثنویات دارد، خاصه مثنوی نلدن، نگلرسته ریاض فصاحت است ۱۲

علاء محمد قاسم، معاصر تقی اوحدی است ۱۲

علاء محمد قاسم دیوانه، در اوایل عمر مدتها در اصفهان تحصیل علوم مشغول بود از آن جا به هندوستان آمد باضافه دیوانه مشهور شد، دیوانش متداول است، شکر گرد میرزا صاحب بود ۱۲

تخلص	نام	سند و تبار	وطن	ملک	عهد
قاسم	سید معین الدین	ششم	تبریز	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی هرات
قاسم	نواب قاسم خاں	ششم	جوئن	خراسان	جهانگیر والی هند
قاسمی	میرزا قاسم	.	گونا باد	"	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
قاسم	ملک قاسم	.	قزوین	عراق عجم	.
قاسم	مولانا قاسم	.	دلیلم	"	.
قاسم	قاسم خاں	.	.	.	جهانگیر شاه والی هند
قاسمی	شیخ ابوالقاسم	.	گادرون	فارس	.

۱۰ سید معین الدین قاسم الوار، مرید شیخ صدرالدین خلیف شیخ صفی الدین ارباب است از شیخ خود قاسم الوار لقب یافته. به صحبت سید نعمت الله کرمانی رسید، چهار بار پیاده حج کرد و در برات سکونت داشت. از اصحاب شاهرخ مرزا توهم نموده به قزوین رفت از مرزا انعم بیگ تمطعنا دید، در جام متوقف گردید و بهانجا فوت شد ۱۲

۱۱ میرزا قاسم جامع کلمات صوری و معنوی بود، در ریاضی ریاضت تمام کشید سر آمد سرداران این علم گردید، بتبع خدمت شیخ نظامی کرده است، شاهنامه اش که فتوحات شاه اسماعیل نظم نموده است بهتر از سایر مثنویات است ۱۲

۱۳ مولانا قاسم، طبابت مهارت خوب داشت بهند آمده مدت ها دران بسر برد. و علم از تالیفات خود ۱۴ قاسم خاں بهمان جهانگیر شاه است، محمد طاهر نصیر آبادی احوال او در تذکره خود مفصل نوشته است ۱۲

۱۵ شیخ ابوالقاسم از شیخ زادگان گادرون شاگردان میرزا جان شیرازی است ۱۳

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عمد
قاضی	شمس الدین عابدی	۱۱۳۹	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی هرات
قاضی	قاضی سنجان	۱۱۳۹	سنجان	خراسان	دالی خراسان
قانع	آقا سیب	۱۱۳۹	کاشان	عراق عجم	شاه بیجان صفوی الی ایران
قبول	میرزا عبدالغنی بیگ	۱۱۳۹	کشمیر	هندستان	فرخ سیروالی هند
قدری	ملا قدری	۱۱۳۹	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
قدسی	میر حسین کر بلانی	۱۱۳۹	هرات	خراسان	شاه بیجان والی هند
قدسی	حاجی محمد جان	۱۱۳۹	مشهد	طبرستان	شاه عباس ثانی صفوی الی ایران
قدسی	حکیم مصطفی	۱۱۳۹	گیلان	طبرستان	شاه عباس ثانی صفوی الی ایران

له قاضی سنجان از اولاد شاه سنجان است. مثنوی منظر الابصار از منظومات است که در تبع مخزن اسرار بنام میر علی شیر گفته ۱۲

له میرزا عبدالغنی بیگ در فن شعر از اولاد اب جوی تربیت یافته است در بن محمد فرخ میر بادشاه بدلی آمده معروف امرای عظام شد و در اولاد جویس شاعرانه پدید آمدند
له ملا قدری باغی و قیدی و غیرتی و طرحی و طرح بود قبل از غنی با اتفاق قیدی بنام قریب جویس
له میر حسین کر بلانی گویند در سبزه دار توطن نمود و مدت در هرات بسر کرد و به محمد فرخ حکم تاجی
اکمال ارتباط داشت ۱۲

له حاجی محمد جان از فصیحای زمان است بهندوستان آمد و از قربان درگاه شاه بیجان شد
بمنصب ملک الشعراء سرور شد شاهنامه که بنام صاحبقران فی نوشته. تو مبدع
له حکیم مصطفی معاصر نقی اوددی است. بهند آید ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عهد
قراری	حکیم نورالدین محمد	.	گیلان	طبرستان	شاه عباس ماضی الی ایران و جلال الدین اکبر شاه الی هند
قربی	ملاقربی	.	داموند	خراسان	شاه جهان والی هند
قربی	ملاقربی	.	گیلان	طبرستان	.
قسمت	ملا محقق قاسم	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قیسیمی	قاسم بیگ افشار	.	.	.	شاه طهماسب صفوی الی ایران
قطران	حکیم قطران	۲۶۵	تبریز	عراق عجم	سلطان شاهرخ جوینی والی خوارزم
قطب	ملا قطب الدین	.	شیراز	فارس	اتابک ابوبکر والی شیراز

س حکیم نورالدین محمد بر در حکیم بود آتش گیزی است در جودت بیت تیزی فهم، عنوم ریا
و کلمات انسانی صاحب کمال بود ۱۲

س ملاقربی، در شاعری کمال قدرت نهایت مهارت داشت، در تمام در بغداد و بسفر نوه آید
روزگاری در شیراز گذرانیده بهمانجا فوت شد معاصر تقی اوددی است ۱۲

س قاسم بیگ افشار، شاعر و خوشی باقی است ۱۲
س حکیم قطران، پهلوان عرصه سخنوری است، محمد عوفی او را تبریزی دانسته دولت و غیره
ویرا تبریزی نوشته اند و اشعارش ابهام رود کی خوانده اند، اگر چه در روش و طرز مر و متوجه اند
اما حمد و صحت ایشان در زمان تفاوت بعید است، گویند حکیم انوری در فن شعر تمیذ اوست،
دیوانش هزار بیت میرسد ۱۲

س ملا قطب الدین، از شعرای زمان بوده، معاصر سعدی شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
قمری ^{۱۰}	سراج الدین	۷۸۰هـ	قزوین	عراق عجم	سلطان ابوسعید خاندانی فارس
قوامی ^{۱۱}	میر قوام الدین	۹۵۰هـ	اصفهان	»	شاه طهماسب صفوی الی ایران
قیری ^{۱۲}	شیخ قیری	۰	بغداد	عراق عرب	»
قیدی ^{۱۳}	ملاقیدی	۹۹۰هـ	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر شاه والی هند
قیدی ^{۱۴}	ملاقیدی	۰	کرمان	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قیصری ^{۱۵}	ملاقصری	۱۰۲۲هـ	بهمن	عراق عجم	صاحبقران ثانی شاه جهان الی هند
قیلان	قیلان بیگ	۰	بدخشاں	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند

له سراج الدین مولف تذکره صبح صادق نوشته که گاهی سراج هم تخلص میکرد در اصل مولفش خلاف کرده اند بعضی او را خوارزمی و بعضی جرجانی و بعضی آملی و دیگران قزوینی دانسته اند ۱۲

۱۰ میر قوام الدین بسیار عظیم القدر و بلند مرتبه بود، در زمان دولت شاه اسماعیل صفوی بثلث صدایک^{۱۲} شرف قیری، از قیر بدو کلامش ایام غنیمت شام جان میرسد، از شایع کرام سلسله علیه صوفیه بود ۱۳
 ۱۴ ملاقیدی، شاعر فاضل و مجموعه کلمات هنرمندی است، با عرفی مجتهدا داشت بحدت اکبر شاه رسید، در هند فوت شد ۱۴

۱۵ ملاقیدی، درویش خصال و پسندیده افعال بود، در اصفهان در مدرسه ملا عبداللّه سکونت داشت ۱۲

۱۶ ملاقصری، بسیار خوش صحبت و خوش مزاج بود و بهند آمده در گجرات فوت بهمانجا مدفون گردید ۱۲

باب ۴

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	مک	عهد
کاتب	یوسف شاه	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
کاتب	محمد بن عثمان	.	بلخ	"	سلطان محمود غازی والی غزنی
کاتبی	محمد بن عبدالله	۸۳۹	نیشاپور	"	امیر تیمور گورکانی الی سمرقند
کاشف	.	.	بخارا	"	.
کاشف	آقا اسماعیل بیک	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
کاشفی	ملا حسین اغوا	سنه ۱۰۰۰	سبزوار	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

یوسف شاه، از خطاطان شهور هرات است؛ با امیر علی شیر معاصر بود ۱۲
 به محمد بن عثمان معاصر حکیم عنقری بنی و شاگرد ابوالفضل سکرزی است ۱۲
 شاه محمد بن عبدالله در ساجی امیر تیمور صاحبقران شایخ مرزا داد سخنوری داده؛
 و فاش در طاعون استرآباد واقع شد، قصه ناظر و منظور را در مثنوی موصوم به مجمع البحرین که
 دو بحرین و دو تافیتین است نظم کرده ۱۲
 به آقا اسماعیل بیک، مثنوی در بحر تخته العراقرین دارد ۱۲
 به ملا حسین اغوا، مثنوی کامل در ویش فدا پرست بود، در علوم عربیه و
 فنون عمیه کمال قدرت و مهارت داشت. اخلاق کریمه، اخلاق محسنی، انوار سهیلی،
 لب لباب (خلاصه مثنوی مولانا روم) تفسیر حسینی، و مخزن الاثنا از تصنیفات شریفه
 درست ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	مک	عم
کاشفی	ملاکاشفی	۰	بدرشان	خراسان	صاحبقران فی شاهیجان الی بند
کاشی	آقا حسن	۹۹۹ھ	آمل	طبرستان	شاه طهاسپی صفوی والی ایران
کاظم	سید کاظمی	۰	تبریز	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
کافی	ملاطفرالدین	۰	همدان	—	جمال الدین مکتشاه سلجوقی الی ایران
کافی	میرزا کافی	۰	اردباد	آذربایجان	شاه عباس ماضی الی ایران
کا کا	ملا کا کا	۹۸۰ھ	قزوین	عراق عجم	شاه طهاسپی صفوی الی ایران
کال	قوام الدین عبداللہ	۰	شیراز	خراسان	۰

۱۰ ملاکاشفی در سن ۳۰۰ وارد بندرستان است ۱۲۰
 ۱۱ سید کاظمی سنش زبیر نیست چون همیشه اوقات ارکشان گذرانید به کاشی مشہور شد
 ۱۲ ملاطفرالدین محمد عوفی توصیف جدت شان و بیاد کرد و در عہد ملک شاہ آویشہ شاعری
 او عالم را فرا گرفت ۱۲
 ۱۳ ملاکا کا مضمون بیت کہ لفظ کا کا اسم بجنس لیت باشد از شعرای زمان طهاسپی
 و اشعارش مقبول نام بود ۱۲
 ۱۴ قوام الدین عبداللہ داغستانی گوید کہ تقی اوحدی نوشتہ کہ وی پر است و علی بدیع است
 کہ در شیراز بود بہند آمد و در تامل از دست کرد از عہد بے بہرہ بود و بہن سیم و طبع مستقیم
 داشت تقی اوحدی اورا دیدہ است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمد
کامی	ملک سعید	.	غفاله	ادریجان	.
کامی	ملاکامی	.	سبزوار	خراسان	سلطان حسین میرادالی هرات
کامی	کمال الدین شاحین	.	همدان	عراق عجم	"
کامی	ملاکامی	.	لایجان	طبرستان	.
کرمی	بهارالدین	.	یزد	عراق عجم	.
کرمی	بهارالدین عبدالکریم	.	سمرقند	خراسان	ملک شمس الدین کُرت الی هرات
کسالی	حکیم محمدالدین ابوالحق	.	مرو	"	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
کسری	محمد قاسم	.	کاشان	عراق عجم	.
کسونی	ملاکسونی	.	یزد	"	.

۱۰ ملک سعید از اناظم غفاله است، در شیراز سکونت داشت اوقات خود را بمطالعه کتب
 و کتب تصوف مصروف میداشت مستجمع جمیع علوم بود ۱۲
 ۱۱ نه ملاکامی، روزی چند در خدمت مولانا جامی علیه الرحمه مشغول تحصیل کمالات بود ۱۲
 ۱۲ بهارالدین بیشتر در کاشان بسر می برد ۱۲
 ۱۳ حکیم محمدالدین معاصر رودکی بود، حکیم ناصر خسرو زمان او را دریافته است، گویند که
 عمرش از حد طبیعی در گذشته بود، محمود غزنوی را دریافته و مرخص کرده است ۱۲
 ۱۴ محمد قاسم، از اولاد ابی شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سده و قاف	وطن	ملک	عبد
کفری ^{۱۰}	میر حسین	۱۰۱۰	ترت	خراسان	جلال الدین کبر شاه والی هند
کفشگر ^{۱۱}	ملا کفشگر	.	گادون	فارس	.
کلامی ^{۱۲}	مصطفی الدین	.	لار	"	.
کلامی ^{۱۳}	ملا کلامی	.	اصفهان	عراق عجم	سلطان ابرهیم ابن مستوشاه الی هند
کلال ^{۱۴}	امیر خواجه کلال	.	کرمان	خراسان	ظفر الدین بابر شاه والی هند
کیلی ^{۱۵}	کیلی بیگ و القدر	.	.	.	نور الدین جهانگیر شاه الی هند
کیلم ^{۱۶}	ابوطالب	۱۰۶۱	همدان	عراق عجم	"

۱۰ میر حسین از خوش خیالان مان بود، بعد فطرت صفائی زمین نظیر نداشت. در
 هندوستان مدتها گذرانید، با ملا نوعی خوشانی مصاحب بود ۱۲
 ۱۱ ملا کفشگر، در شاهراه بخوری آمینس قدم بود ۱۲
 ۱۲ ملا کلامی، برادر سلامی ست، تقی اوصدی ویرا دیده ست، از شعری بنیخ دیو بود
 ۱۳ امیر خواجه کلال، از ماوراءالنهر ست، از بیم طمأنینه گرینجه به سنده رفت ۱۲
 در عهد بابر شاه حاکم قندهار بود ۱۲
 ۱۴ کیلی بیگ و القدر، در عهد جهانگیر با اتفاق برادر خود بهند آمد و بهمانی فوت شد ۱۲
 ۱۵ ابوطالب، در عهد جهانگیری بسیرتند فرامید و به شاه نواز خان ابن میرزا اسماعیل
 مربوط گشت و در خدمت صاحبقران ثانی معزز بوده ملک الشعرا گردید، در کشمیر قلب تهی کرد

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
کمال	کمال الدین سمیع	۸۲۵	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین خوارزمشاه الی خوارزم
کمال	کمال الدین مسعود	۸۹۳	نخجند	خراسان	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
کمال	کمال الدین زیاده	.	اصفهان	عراق عجم	.
کمال	کمال الدین	.	زرنجان	خراسان	جلال الدین خوارزمشاه الی خوارزم
کمال	کمال الدین عبدالرحمن	۸۸۷	هرات	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
کمال	استاد کمال الدین	.	بخارا	"	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم

کمال الدین سمیع لقب خلاق العالی، استاد مسلم الثبوت فن عند لیب گلشن سخن است. از خاک مردم خیز اصفهان برخاست، مرید قدوة المشایخ شیخ شهاب الدین سهروردی بود، در بارگاه جلال الدین خوارزمشاه بنصب دای ملک الشعراء سرافرازی داشت ۱۲

کمال الدین مسعود، از اکابر نخجند است، اشعارش در کمال رتبه و عذوبت است، معاصر خواجه حافظ است. وفاتش در یزد بملهور رسید ۱۲

کمال الدین زیاده صاحب مضامین بلند و اشعار دلپذیر است، مجد عوفی در تائیش و می نگریده ۱۲
کمال الدین معاصر نصیر الدین طوسی است، و مداح خواجه شمس الدین صاحب یونان، در مدح خواجه نصیر الدین شعر با گفته است ۱۲

کمال الدین عبدالرزاق، بوفور کمال از جهانیان ممتاز بود، دانشای شعر و سستی تمام داشت ۱۲
استاد کمال الدین عمیدی، از فصیحای زمان است، در سخنوری مرتبه عالی داشت، معاصر میر معزی، و حکیم انوری است ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمر
کمال ^{له}	ملک کمال کوته پانی	.	.	.	.
کمالی ^{شه}	.	سنه ۱۲۲۸	سبزوار	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
کمالی	مولانا کمال	.	نیشاپور	"	امیر تیمور والی سمرقند
کوشری ^{شه}	میر عقیل	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
کوکب ^{شه}	میر احمدی	.	مازندران	طبرستان	نادر شاه والی ایران
کوکبی ^{شه}	قباد بیگ	.	ماورالنهر	خراسان	جهاگیر شاه والی هند
کیفی ^{شه}	ملا کیفی	.	سیستان	"	"

باب گ

گرامی	میر عبدالرحمن	سنه ۱۲۲۸	خواف	خراسان	.
<p>له ملک کمال کوته پانی در فن سخنوری و بلاغت گسری یدرجولی داشت در خدمت فخر الملک می بود ۱۲</p> <p>شه کمالی مشهور به فصیح سبزواری ست از شعرای صاحب قدرت زن شاه عباس ست</p> <p>ش بنامه بجهت آن بادشاه در غایت تحکمی و خوبی گفته است ۱۲</p> <p>شه میر عقیل صاحب مثنوی فرهاد و شیرین است ۱۲</p> <p>شه میر احمدی از مستعدان و زکات و صاحب کمال است اما متذکر شود که از مثنوی قصاید و نال و بی نظیر است</p> <p>شه قباد بیگ در زمان جهاگیر پند آمده در گو کشته می بود ۱۲</p> <p>شه ملا کیفی جوان میو بود از سیستان پند و زنده با سلام شرف گردید و در آخر پند آمد اشعار خوب بود ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عبد
گلشن	مولانا گلشنی	.	قم	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
گلشن	شیخ سعد الله	سنة ۱۱۴۰	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
گیانی	آقا بابا گیانی	.	همدان	عراق عجم	.

بابل

لامع	میرزا نور	.	همدان	عراق عجم	.
لامعی	حکیم لامعی	.	جرجان	طبرستان	سلطان خیرعلی قلی والی خوارزم
لبی	ملاییبی	.	ادر فرد	خراسان	امیر نصیر ابن احمد سامانی والی سنجان
لذتی	مهدی علی	.	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند

سه مولانا گلشنی، صاحب شعار بلند و افکار جندست، همیشه زاده شهیدی قلی و ازندگانی خاص سلطان حسین مرزا بود ۱۲

سه شیخ سعد الله، اشعار بسیار گفته است، کلیاتش قریب بصد هزار بیت است ۱۲

سه میرزا نور، خلف قاضی نصیر الدین همدانی است، در حدود صدی دوازدهم بوده است، با امرای عصر مصاحبت داشت ۱۲

سه حکیم لامعی، از اعظم شعرا و اکابر بلخاست، بابر بانی و ابوالمنانی و فخر کرکانی، عمیق بخاری و سوزنی سمرقندی معاصر بود، شاگرد امام حجة الاسلام غزالی است ۱۲

سه ملاییبی، معاصر رودکی بخاری است، وطنش محقق نشد که ارد فردی است یا مروزی ۱۲

سه مهدی علی، در آگره می بود، نسبت استاد بی شیخ فیضی داشت ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
لسانی ^{۱۰}	ملا عبد العزیز	۸۴۱ھ	شیراز	فارس	شاه جمشید بنی ایران
لسانی ^{۱۱}	ملا سانی	.	کاشان	عراق عجم	.
لطف ^{۱۲}	مولانا لطف الله	۸۱۱ھ	نیشاپور	خراسان	امیر تیمور گورکانی سمرقند
لطفی ^{۱۳}	ملا لطفی منجم	.	تبریز	عراق عجم	"
لطیفی ^{۱۴}	ملا لطیفی	.	مشهد	خراسان	.
لولوی ^{۱۵}	حکیم لولوی	.	"	"	سلطان ابراهیم ابن مسعود والی غزنی

۱۰ ملا عبد العزیز، مداح امیر نجم وزیر شاه سلیمان صفوی بود، شریف تبریزی از شاگردان او است
 دیوان قریب بدوازده هزار بیت دارد ۱۲
 ۱۱ قبل از لسانی شیرازی بوده است ۱۲
 ۱۲ مولانا لطف الله ساکنی است آگاه، بایده نعمت الله کرمانی ارادت داشت و پیش
 آذری ملاقات نموده، در مشهد فوت شد ۱۲
 ۱۳ ملا لطفی منجم، رصد بنده طرابلس معانی بوده است ۱۲
 ۱۴ ملا لطیفی، از شعرای لطیف مشهد بود ۱۲
 ۱۵ حکیم لولوی، لالی نظش بگی آبدار، و تاج طبعش غیرت گوهر شهوار است معاصر
 سعدی سلمان، عمیق بخاری، و سعدی شیرازی است ۱۲

باب

تخلص	نام	سنت	وفات	وطن	ملک	عهد
مانی	شیخ ابوحیان	۰	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفوی رضی اللہ تعالیٰ عنہ	
ماہر	علی قلی خان	۰	دامغان	خراسان		
ماہر	میرزا محمد علی	۱۰۸۵	اکبر آباد	ہندستان	شاہجہاں الی ہند	
مبدع	ملا مبدع	۰	شیراز	فارس		
متین	مرزا عبدالرضا	۱۱۵۵	اصفہان	عراق عجم	محمد شاہ والی ہند	
مجدد	مجدالدین ہمگر	۱۱۸۳	شیراز	فارس	ابا قاسم والی شیراز	

۱۰ شیخ ابوحیان از صدوزی امرا سہامیر نجم ثانی دریر شاہ اسماعیل کشتہ شد و در سرخاب فون گریہ شد
 ۱۱ علی قلی خان ۱۰ اشعار خوب از وی سرزده ۱۲
 ۱۳ میرزا محمد علی با قوسی و کیم و دیگر شعرائی عہد جاگیر و شاہجہاں عالمگیر صحبت داشت
 دیوان و مثنوی او خالی از کیفیت نیست ۱۴
 ۱۵ میرزا عبدالرضا از دیو خود سر ہند کشید بابر بان الملک سعادت خان نیشاپوری ناظم صوبہ
 اودہ روزگار گزرا نید صاحب دیوان ست ۱۶
 ۱۷ مجدالدین ہمگر معاصر سعدی شیرازی ست قطعہ در محاکمہ ترجیح انوری و طبریزی نوشتہ است
 مداح خواجہ شمس الدین صاحب دیوان ندیم خواجہ بہار الدین صاحب دیوان حاکم شیراز بود
 اول بآبک سعد بن ابوبکر مصاحبتے بہرسانید و بخطاب ملک الشعرائی بند آوازہ گردید ۱۸

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
مجد ۱	قاضی مجید الدین	۰	نساء	عراق عجم	۰
مجد ۲	میرزا مجد	۰	شوشتر	فارس	محمد شاه والی هند
مجرم	میرزا محمد	۰	یزد	عراق عجم	۰
مجنون ۱	ملا مجنون	۰	مشهد	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
مجیر ۱	خواجه مجیر الدین	۱۱۵۵	بیلقان	آذربایجان	سلطان سنجو بلوچی والی خواند
مجی ۱	ملا مجی	۰	لار	فارس	شاه طهماسب قاضی الی ایران
محتشم ۱	ملا محتشم	۱۱۵۵	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
<p>۱۱۵۵ قاضی مجید الدین از افضل زمان قاضی قصبه نساء بود ۱۲</p> <p>۱۱۵۵ میرزا مجد، بهند آمده مدتی گذرانید ۱۲</p> <p>۱۱۵۵ ملا مجنون، پسر کمال الدین رفیقی معاصر ملا جامی است ۱۲</p> <p>۱۱۵۵ خواجه مجیر الدین، شاگرد خاقانی و معاصر شرف الدین سفرد، و ظهیر قاریابی و قوامی و نظامی گنجوی است، امیر خسرو مجیر را بر خاقانی ترجیح داده است ۱۲</p> <p>۱۱۵۵ ملا مجی از تلامذه علامه دوانی است، در سلک شعرای سلطان یعقوب انظمه داشت ۱۱</p> <p>در او اهل حال بشیر از آمد و نظم و شعر مشهور آن دیار گردید، کمال فصیلت داشت، قصیده ابن فیض را شرح کرده، مثنوی سبکی به فتوح الحرمین بنام سلطان مظفر ابن محمود شاه گفته، آخر در وطن خود فوت شد ۱۲</p> <p>۱۱۵۵ ملا محتشم مداح طهماسب صفوی است، در اکثر فنون نظم کمال مهارت داشت، سیما در قصیده و غزل، مرثیه اش که بجهت سید الشهدا گفته مشهور است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عمد
محمّد حسن	میر محمد حسن	۰	سے	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند
محمّد محمد	میر ابو تراب	۰	۰	۰	شاہ عباس ماضی الی ایران
محمّد	ملا محمود	۰	شیراز	فارس	۰
محمّد حسن	محمد حسین خطاط	۰	اصفہان	عراق عجم	۰
محمّد محی	میر معیت الدین	۱۰۲۰ھ	ہمدان	۰	جلال الدین اکبر والی ہند
محمد	محمد جان یگ انشار	۰	داغستان	خراسان	شاہ عباس صفوی الی ایران
محمّد محمد	محمد وراق	۰	ہرات	۰	بہرام شاہ بن سلطان مسعود الی غزنوی
محمد	محمد حسین	۱۰۲۶ھ	یزد	عراق عجم	۰

۱۔ محمد حسن در تہاد ہند بودہ شہسوی شیریں خرمراز دوست، در بنارس داعی اجل را بیکت اند ۱۲
۲۔ میر ابو تراب، پسر قتی مسعود رازی است، بفہم دہش مشہور بود ۱۲
۳۔ محمد حسین خطاط خلف ملا غیاث الدین شیخ الاسلام تبریز است، بوفوفضل و کمال مشہور بود ۱۲
۴۔ میر معیت الدین از شعرائ زمان است، اکثر اشعارش رباعی است، بہند آمدہ مراجعت نمود، تخلص دیگران ہم محمدی بود لیکن محمدی ہمدانی از ہمہ ممتاز است، در آرد بیل ہم بودہ است ۱۲
۵۔ محمود وراق، با محمد بن طاہر ہمدانی و سلاطین طاہرہ و صفادہ معاصر بود ۱۲
۶۔ محمد حسین برادر یون مرزا شہید و معاصر عتی شیرازی است، سمر آمد ملائذ میرزا جان شیرازی است، ہمہ جارا لیش خلاف رای استاد کردہ آخر ترک تحصیل علوم کردہ، در شیراز با مولانا عتی بر سر شعر فہمی مباحثات کرد بعد ازاں اورا مذاق شاعری بہم رسیدہ اشعار خوب گفت، اکثر آن رباعی است، رباعیات مولانا محمد حسین مادہ تالیف و قیادت اوست ۱۲

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عمر
محمود	ملا محمود	۰	گیلان	طبرستان	جناب الدین اکبر شاه ولی مهنه
محمد	حاجی محمد علی	۰	اصفهان	عراق عجم	۰
محمود	شیخ سعد الدین	۲۰	شستر	»	سلطان ابوسعید خان الی فارس
محمد	حکیم محمد رضا	۰	مشهد	خراسان	۰
محمد	میرزا محمد	۰	دولت آباد	هندستان	۰
محمد	محمد صلح زرخش	۰	شیراز	فارس	شاه سیلان صفوی الی ایران
محمود	نجم الدین محمود	۰	۰	۰	شاه شجاع والی شیراز
محمد	ملا محمد	۰	خوانسار	عراق عجم	۰

له ملا محمود، در زمان اکبر شاه زمین مهنه را بقدم مساحت نمود ۱۲

له حاجی محمد علی، از گیلان به اصفهان آمد و از ملا محمد به درخواست کتاب علوم نمود و شاعری علم

اوان گردید، میرزا صاحب میفرمود اگر چه شعر کم دارد اما آنچه دارد منتجب است ۱۳

له شیخ سعد الدین، از مشایخ فضل و شایخ زمان خود است، مصحح فاضل نام، شهر تبریز شوق

بود، مثنوی گلشن از شش کتابیت شور انگیز نسخه ایست در ذخیره میر سیمین سادات بر دی مهنه بیت

مشتمل بر مهنه سوال بایران فرستاد، شیخ محمود بر سوال را به بیت جواب برگاشت و بعد چندی

برای ابیات و مطالب افزوده بطی داد و مثنوی گلشن را از مانش نهاد، فضل بر آن شرح کجاست

افضل آنرا شرح شیخ محمد عجمی نوشته است، دیوان مختصر دارد، اگر اصفهان قریبت داشت

شستر جایست هفت فرسخ از تبریز ۱۴

له نجم الدین محمود ابن ملک العبد، کن الدین محمد المشهور به صاحب لوح است ۱۵

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
محمد ^{۱۰}	محمد ابن بزرگ	۱۰۳۵	نار	خراسان	جلال الدین غور از شاه الی خوارزم
محمد ^{۱۱}	ملا محمد صفوی	۱۰۳۵	مازندران	طبرستان	جهانگیر شاه والی هند
نخاری ^{۱۲}	ملا عثمان	۱۰۳۵	رشت	خراسان	سلطان ابراهیم مسعودی الی غزنی
منفی	ملا منفی	۱۰۳۵	.	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
مخلص ^{۱۳}	اندرام	۱۰۳۵	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
مخلص ^{۱۴}	میرزا محمد	۱۰۳۵	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران

۱۰ محمد ابن بزرگ، از ناصب دهر بود. در عهد عاد الدین بنگی دیوان انشاوی سپرد بود، او را ترسیست مشهور
 ۱۱ ملا محمد صفوی، مردی حکیم مجرد، صاحب تذکره مست، با ابوجان و ملا حسن علی یزدی بهند آمد
 در کشمیر توطن گزید و نجوابش جهانگیر دلی رفت، در سرسند وفات یافت، صاحب تذکره آشکده نقاش
 را تخلص دانسته او را اصفهانی خوانده غلط کرده مجرد اندکی شایسته محمد صفوی، مصرع سیر تارخ
 فوت اوست ۱۲

۱۳ ملا محمد عثمان ابن محمد، بعد از سلطان ابراهیم در رکاب بهرام شاه بهند آمد و باز عود نمود و از
 سلطان اسد الدین سلجوقی نواز شهاب یافت ۱۴

۱۴ اندرام، وکیل وزیر الممالک و اب قمر الدین خان بهادرست، از جماعه هندو درین جزو زمان
 کسی نجوشش محارگی اذیت ۱۵

۱۵ میرزا محمد، معاصر غریب اصفهانی است، قصائد در بحر اعتماد الدوله محمد مومن خان گفته بدرگاه اوفرشان
 خان مذکور او را به اصفهان طلبیده رعایتها مبذول داشت، مدتی در اصفهان ماند و همانجا درگذشت،
 دیوانش سه هزار بیت می رسد ۱۶

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
مدره شمس	سید مبارک خان	۰	حویزه	۰	جلال الدین اکبر والی هند
مرثضه	مرثضی قلی بیگ	۰	اصفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
مرشد	ملا مرشد	۱۰۳۰ هـ	یزد	»	جلال الدین اکبر والی هند
مرشدی	محمد مرشد	۱۰۲۰ هـ	زواره	»	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
مروی	خواجه حسین	۹۴۹ هـ	سمنان	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
مستغنی	محمد امین	۰	کشمیر	هندستان	۰
مسرور	آقا رضی	۰	قزوین	عراق عجم	۰
مسعود	مسعود ابن سعد سلمان	۵۲۰ هـ	جرجان	طبرستان	سلطان ابراهیم والی غزنی

۱۰ سید مبارک خان قامت قابلیش به تشریف کمالات صوری معنوی آراسته بود و در عقاید
شاکر مولانا عصام و در شرعیات تمیذ شیخ ابن حجر بود، بهند آمده در ملک امرای بایونی و اکبری
منسلک گردید ۱۲

۱۱ مرثضی قلی بیگ صاحب تذکره آشکده و در خلف حسن خان شامو نوشته ۱۲

۱۰ محمد مرشد، برادر سپهری است، درست طبیعت صاحب فهم بود ۱۲

۱۰ خواجه حسین، در زمان بایون شاه بهند آمد، صاحب قصیده تولد شاهزاده

سلیم است ۱۲

۱۰ مسعود بن سعد سلمان، معاصر ابوالفرج رونی است، آنوری و ادیب، و صاحب

جلال الدین عبدالرزاق مداح اویند ۱۲

مخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
مسیح	حکیم رکن الدین	سنة ۱۰۵۷	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر و الی هندی
مشتاق	نصیر الدین	.	اصفهان	"	.
مشرقی	میرزا ملک	.	مشهد	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
مشرقی	ملا مشرقی	.	تبریز	عراق عجم	.
مشغفی	ملا مشغفی	سنة ۹۹۵	بخارا	خراسان	جلال الدین اکبر و الی هندی
مشغفی	ملا مشغفی	.	لار	فارس	.
مشهور	زمانا	.	شیراز	"	.
مشهور	منظفر حسین میرزا	.	تبریز	عراق عجم	شاه صفی صفوی الی ایران
منظفر	ملا منظفر	.	یزد	"	.

۱۰۵۷ حکیم رکن الدین مشهور به حکیم رکن، شمسوار عرصه بنخوری، ویکه تازی زبان هنر پروری بود. استاد میرزا صاحب است، صاحب شعر العجم سال و فاشش یک هنر و شفقت و شش نوشته ۱۲

۱۰۵۷ نصیر الدین، شاگرد آقا حسین خوانساری است ۱۲

۱۰۵۷ میرزا ملک، از نستان شاه عباس بود، صاحب تصانیف است ۱۲

۱۰۵۷ ملا مشغفی، در زمان عبداللہ خان روزبک ملک الشعراء ترکستان بود،

به بند آمد ۱۲

۱۰۵۷ زمانا، از شیرین زبانان مشهور زمان، و جادو دمان معروف دوران بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
منظر ۱	حکیم سیف الدین	۱۰۳۵ هـ	کاشان	عراق عجم	شاه عباس ناصی الی ایران
منظر ۲	مولانا منظر الدین	۱۰۱۸ هـ	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند
منظر ۳	مولانا منظر جانجیال	۱۱۹۵ هـ	دہلی	هندستان	محمد شاه والی هند
منظر	منظر الدین	.	قوشچ	خراسان	.
معنی ۴	علی قلی	.	بلخ	.	.
معجزی ۵	ملا معجزی	.	یزد	عراق عجم	.
معزی ۶	امیر عبداللہ محمد	۱۵۴۳ هـ	نیشاپور	خراسان	مغل الدین ملک شہجہتی والی خوارزم

۱- حکیم سیف الدین از ارباب سلوک طریقت بود ۱۲
 ۲- منظر الدین از خویشان ملا حیدر علی انہری ہست، با محشم کاشی و جشی و شیدائی ہندی معاشرت
 ۳- مولانا منظر جانجیال خورشید اوج عرفان ست، در فارسی استفادہ نیز ابیل
 دارد، پیرانجناب در عہد عالمگیر از منصب نیاداری چشم بہت پوشیدہ، جناب مرزا منظر
 اتم سخنوری ہست ۱۲

۴- علی قلی، با حکیم شقای مشاعر و مباحثات داشت ۱۲

۵- ملا معجزی، معاصر تقی اوحدی بود ۱۲

۶- امیر عبداللہ محمد بن عبدالملک، از فضلاء زمان خود ست، در عہد سلطان سنجہ
 امیرالامرا و ملک الشعرا بود، قوت حفظش در مرتبہ بود کہ قصیدہ را بیک شنیدن حفظ میکرد.
 و فاش در مروا اتفاق افتاد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	عهد
معروف	ملا معروف	۰	اصفهان	عراق عجم	۰
معصوم	میرزا معصوم	۰	تبریز	۰	شاه سلیمان صفوی والی ایران
معصوم	میر معصوم	۱۰۵۲	کاشان	۰	شاه جهان والی هند
معصوم	ملا معصوم	۰	شوشتر	فارس	۰
معلوم	محمد حسین بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
معین	خواجه معین الدین	۴۳۳	چشت	خراسان	شهاب الدین غوری والی هند
معین	معین الملک حسین	۰	۰	۰	جلال الدین خوارزمی
معین	معین الدین	۰	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ثانی صفوی والی ایران
مغربی	ملا شیریں	۸۰۹	نائن	۰	امیر تیمور والی سمرقند

۱. میر معصوم، در زمان شاه سلیمان دوسه بار هند آمدن مراجعت نمود ۱۲

۲. میر معصوم، برادر کاشی و ولد میر حیدر معانی است ۱۲

۳. حضرت خواجه معین الدین حشمتی سلطان اولیاد برهان الاصفیاست، رحمه الله علیه
چون خورشید نیروز احوالش از او شن ترست که محتاج ذکر باشد، خواجه قطب الدین و سلطان شهاب الدین
غوری و مولانا ضیاء الدین بلخی از مریدان اویند ۱۲

۴. معین الملک حسین ابن علی، از کتاب مقرر و مقرب سلطان سخر بود ۱۲

۵. ملا محمد شیریں مولدش قریه نائن است، معاصر کمال تجندی و مرید شیخ اسماعیل سمنانی بود
کلامش از شرب فقر لذتی خاص دارد، صاحب دیوان است، در زمان شاه سخر ابن امیر تیمور گورگانی
در تبریز وفات یافت و بهمانجا مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عبد
مفرد ^{۱۰}	محمد علی	۰	اصفهان	عراق عجم	.
منفید ^{۱۱}	ملا مفید	۱۰۸۵	بلخ	خراسان	اوزنگ نسیب عالمگیر والی هند
مفلسی ^{۱۲}	ملا مفلسی	۰	مشهد	"	.
مقبول ^{۱۳}	میر مقبول	۰	قم	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی برات
مقصود ^{۱۴}	ملا مقصود	۰	کاشان	"	شاه عباس باضی صفوی الی ایران
مقصی ^{۱۵}	ملا مقصی	۰	ساوه	"	.
مقیم ^{۱۶}	میرزا مقیم	۱۱۳۱	بخارا	خراسان	فرخ سیر والی هند
مقیمی ^{۱۷}	حسن بیگ	۱۱۰۰	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند

۱۰ محمد علی از خوش خیالان است از فوط حجاب شعر خود را به کس نمیخواند ۱۲
 ۱۱ ملا مفید در زمان عالمگیر هند آمد و در قمان درگذشت ملا مفید غنی مرد به تخریب لفظ آه
 ماده سال ولت اوست ۱۲
 ۱۲ ملا مفلسی از غنیای زمان اولیای دوران بود ۱۲
 ۱۳ میر مقبول از شعرائی زمان سلطان حسین مرزاست بسیار خوش فکر بود در کاشان ولت کرد
 ۱۴ ملا مقصود غرور و فروشن معاشر مخمتم کاشی است چندی در خدمت عبدالعزیز محمد خلت
 میر غیاث الدین منصوب مشغول بود باختتم خصوصت آغاز نهاد آخر در نزد شهید شد ۱۲
 ۱۵ حسن بیگ از بزرگان سلسله ترکان است مرثا و ربیع بود و بهانجا
 درگذشت ۱۲

تخلص	نام	سہوتا	وطن	ملک	عمد
مکتبی	مکتبی	۰	شیراز	فارس	
ملا	خواجہ ملا	۰	گادردن	۰	
ملک	ملک	۱۰۲۶ھ	قم	عراق عجم	ابراہیم عادل شاہ الی بیجاپور
ملک	ملک محمد	۱۰۴۰ھ	تون	خراسان	جنال الدین اکبر والی ہند
ملک	ملا ملک	۰	جرجان	طبرستان	
مکت	ملک طیفور	۰	انجیران	عراق عجم	شاہ طہاسپ صفوی والی ایران
مہم	میرزا مہم	۱۰۲۶ھ	تبریز	۰	شاہ عباس صفوی والی ایران
ممتاز	افضل بیگ	۰	گرجستان	خراسان	شاہ عباس ماضی والی ایران

۱۰ ملا مکتبی در فضیلت ہنرمندی یگانہ زمان بود، از مکتب اران شیراز ست، مشنوی
سی و مجنون بہ متبع نظامی گفتہ است ۱۲

۱۱ خواجہ ملا، در فضیلت ہنرمندی بے مثل بود ۱۲

۱۰ ملک: ہند آمد و از سلاطین دکن خصوص ابراہیم عادل شاہ رعایت عنایت فرادانید
ملا طہوری خویشاوست، دوسہ مشنوی خوبی گفتہ است ۱۲

۱۱ ملک طیفور ہم تخلص ملک قمی ست، بر یک بیت او مردمان گفتند کہ اس بیت
از ملک قمی ست و ملک در آن وقت بغزیت ہند برآمدہ بود ملک طیفور از پے او رواں شد
و در حدود دآر اورا دریافت و بر اثبات بیت خود از وثیقہ گرفتہ بازگشت، برادر مہتر
ملا داعی انجیرانی ست، دشاگر دشیخ عبدالکمال و مولانا فتح اللہ، اول حال کسری
تخلص می کرد ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عہد
منجینک	حکیم ابو الحسن علی	.	ترمذ	آذربایجان	سلطان محمود الی غزنوی
منشور	حاجی محمد شریف	.	صفهان	عراق عجم	شاہ سلیمان صفوی الی ایران
منشوری	ابوسعید احمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان محمود الی غزنوی
منشی	اسکندر	.	اصفہان	عراق عجم	شاہ عباس صفوی الی ایران
منصور	منصور بن علی	.	.	.	مجدد الدولہ دہلی
منطقی	ابو محمد نور بخشی	.	سے	عراق عجم	.
منعم	منعم حکاک	.	شیراز	فارس	اوزنگ نیب مالگیر والی ہند
منوچہری	حکیم احمد بن یعقوب	۳۳۲ھ	دامغان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنوی
مینر	ابو البرکات	۳۵۴ھ	لاہور	ہندستان	اوزنگ نیب مالگیر والی ہند

۱۰ حکیم ابو الحسن علی، معاصر ابو المعالی نجاشی و ابو الفخرازی ست و منجینک و ریاست تہرق ترمذ

۱۱ اسکندر، مصنف تاریخ عالم آرای عباسی است ۱۲

۱۳ منصور بن علی، مداح سلاطین دہلیہ است شاگرد بیع الزمان عملی، معاصر صاحب بن جبار بود

۱۴ منعم حکاک، در عہد شاہجہاں بہند آمد و در اوائل حبوس مالگیر فوت شد شہنوی خوبی

در تعریف اکبر آباد گفتہ است ۱۲

۱۵ حکیم احمد بن یعقوب، مشہور بشت کلمہ است، از حکما و فضلا و شعرا زہرستان محمود

غزنوی است، بعضی اورا از پنج دہستہ اند، منوچہری تخلص خاقان منوچہر شروان شہ و

یکی دیگرے نیز بودہ است ۱۲

۱۶ ابو البرکات، در نظم و شعر قدرت داشت ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
موجی	علی جان بیگ	.	اصفهان	عراق عجم	.
مولی	آقا عبدالمولی	۱۱۴۰	"	"	سلطان حسین صفوی الی ایران
مولوی	مولانا جلال الدین	۱۱۶۲	قونیه	روم	علاءالدین کیتباده الی خوارزم
مولوی	حاجی احمد	.	سیستان	خراسان	شاه عباس باضی الی ایران
مومن	میر محمد مومن	.	استرآباد	طبرستان	.
مومن	آقا میرزا مومن	.	اصفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
مهری	خاتون مهری	.	برات	خراسان	"
مشتی	خاتون مستی	.	گنجه	آذربایجان	سلطان سنجری الی خوارزم

آقا عبدالمولی، میرزا قورس و میرزا جات بمحضت بود ۱۲

مولانا جلال الدین، پیر خندان معانی است از عارفان متحق بوده، صلش از پنج است اما در قونیه روم سکونت داشت و دیوان دشمنی و مرصعان چل آنسج شفاست، مولانا گاهی تخلص خود

خمس گاهی خاموش، گاهی مولوی میفرمود، نور الله مرقدہ، ماده تانج رحلت اوست ۱۲

آقا حاجی احمد، باولی دشت بیاضی شاعرات مهاجرات داشت ۱۲

میر محمد مومن، معلم سلطان حیدر مرزا صفوی است در آفرینند آمد ۱۲

آقا میرزا مومن، بنده آمد و در خدمت جهانگیر نوکر شد ۱۲

خاتون مهری، فصیح زماں و شاعره دوران خود بود ۱۲

خاتون مستی، منظم نظر سلطان سنجری الی بود صاحب تکرده داغستانی گوید که "یک رباعی او"

که بهر دیوان شعر بر آری میکند را قلم و دف تماشش، ه در دود کرده بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قضا	وطن	ملک	عهد
میرک ^{له}	مولانا میرک	۰	سبزوار	خراسان	.
میرکی ^{له}	ملا میرک جان	۱۰۱۶ هـ	بلخ	"	شاه عباس ماضی الی ایران
میرم	خواجه ضیاء الدین	۰	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی هرات
میل ^{له}	میرزا محمد قلی	۹۸۳ هـ	هرات	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
میر ^{له}	میرزا میر	۰	کرمان	"	ارغون خان الی فارس
میر	خواجه میر کلاں	۰	ماوراءالنهر	"	.

باب ن

ناجی	ملا ناجی	۰	تبریز	عراق عجم	.
نادری ^{له}	نادری شیر	۰	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نادم ^{له}	شهباز بیگ	۱۱۱۰ هـ	گیلان	طبرستان	جهانگیر والی هند

۱۰ مولانا میرک شیخ الاسلام سبزواری بود ۱۲
 ۱۱ ملا میرک جان در خدمت شاه عباس ضعی کمال غرت داشت ۱۲
 ۱۲ ته میرزا محمد قلی با ملاولی مطارحات می نمود ۱۲
 ۱۳ ته میرزا میر از شعرای زمان بود باسلیمان ذناصر بخاری و مظفر بروی معاصر بود ۱۲
 ۱۴ ته نادری شیر بعد باول شاه هند آمده مداحی می کرد ۱۲
 ۱۵ ته شهباز بیگ شاگرد ظهیری نیش پوری ست ، اگرچه که شعر مست لیکن اکثر اشعارش هندو برشته
 واقع شده و از اهل حال هند آمده بود در حال پادشاهان فوت و مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
ناصر	ناصر سجوقی	.	نساء	خراسان	سلطان محمد سجوقی ولی خوارزم
ناصر	خواجہ قمر الدین	.	بخارا	"	جهانگیر والی ہند
ناصر	ابو العین بن خسرو	۳۳۱ھ	غزنی	"	سلطان محمود والی غزنی
ناصر	قاضی میر ناصر	.	بخارا	"	سلطان عبدالغفر خاں الی بخارا
ناصر	ناصر بن منوچہر	.	.	.	.
ناصر	ناصر الدین	.	نرخس	"	.
ناطقی	ملانا طقی	.	استرآباد	طبرستان	جلال الدین اکبر شاہ الی ہند
ناطقم	ملانا طہم	۳۱۱ھ	ہرات	خراسان	شاہ سلیمان صفوی الی ایران

۱۱ ناصر سجوقی، در سک شعرائی محمد بن محمود سجوقی انتظام داشت ۱۲
 ۱۱ ابو العین بن خسرو علوی، جامع جمیع علوم ظاہری باطنی بود، در ابتدای حال از شیخ ابوبکر
 خرقانی استفادہ نموده، گویند کہ با حکیم فارابی مباحث کرده و با شیخ الرئیس خصوصیت داشت ۱۲
 ۱۱ ناصر الدین پیر قطب الدین نخعی است، مجموعہ کلمات بودہ، محمد عوفی آورادیدہ است ۱۲
 ۱۱ ملانا طقی از شعرائی عالی طبیعت بود، اشعار خوب از وزیر باناست، در عهد اکبر شاہ ہند آمد
 در تبارس فوت و بہانجامہ فون گردید ۱۲

۱۱ ملانا طہم، مجموعہ کلمات بود، در خدمت عباس علی خان بکریگی شاہ سلیمان صفوی بسر برد،
 مشنوی یوسف رینجا بفرمان خان مذکور گفتہ داد سخنوری دادہ، در مدت چہارہ سال
 بہ تمام رسانید ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عمد
ناظم	خواجہ محمد صادق	۱۰۱۰ھ	تبریز	عراق عجم	.
نامی	میر معصوم خاں	۱۰۱۰ھ	ترند	خراسان	بیدل الدین کبر شاه والی ہند
نامی	میرزا نامی	.	کشمیر	ہندستان	.
نامی	عبد القادر	.	.	.	.
نثاری	ملانثاری	.	تبریز	عراق عجم	شاہ طہاسب ماضی صفوی الی ایران
نجابت	میر عبد العالی	.	اصفہان	.	سلطان حسین صفوی الی ایران
نجاتی	میرزا نجاتی	.	گیلان	طبرستان	شاہ عباس ماضی الی ایران
نجم	شیخ نجم الدین کبری	۶۱۰ھ	خوارزم	عراق عجم	سلطان محمد خوارزمشاہ الی خوارزم

۱۰ خواجہ محمد صادق تفتی اوصدی نوشتہ کہ در سنہ یک ہزار و سی و ہفت ہجری صحبت فرمایید، شنوی گفتہ موسوم بہ فیروز شہباز ۱۲

۱۱ میر معصوم خاں از امرای اکبری است، با حکیم تفتی و فکری و تفتی اوصدی صحبت داشتہ و شمار بسیار گفتہ و تتبع خدمت نظامی کردہ ۱۲

۱۳ میر عبد العالی موطن او اصفہان است، منشی ممتاز بود و در سنگ نشیان سلیمان صفوی زنداشت، کیا تش بدہ ہزار بودہ باشد، مرزا طاہر وحید برآں دیباچہ نوشتہ است ۱۲

۱۴ میرزا نجاتی، صاحب شنوی ناز و نیاز است ۱۲

۱۵ شیخ نجم الدین کبری از مشائخ کہ منظور نظر ایشان بود شیخ نجم الدین بغدادی و شیخ سعد الدین بوی و بابا کمال حنجدی و شیخ رضی الدین غنی نالہ و شیخ سیف الدین باختری و غیر ہم است، لکھی شعر فرمود، آخر در قفہ چکیز خانی شہید شد ۱۲

تخلص	نام	زندقه	وطن	ملک	عهد
نجم	شیخ نجم الدین	۸۵۴	عراق عجم	سلطان محمد خوارزم شاه	الی خوارزم
نجم	ملا نجم الدین	.	سمنان	خراسان	.
نجم	ملا نجم	۸۵۴	کشمیر	هندستان	جلال الدین کبر شاه والی هند
نجیب	شیخ نور الدین	.	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی والی ایران
نجیب	نجیب الدین	.	جرباقان	"	.
نجیب	ملا نجیب	.	استرآباد	طبرستان	شاه بهمن صفوی والی ایران
نجیب	ملا نجیب	.	مرو	خراسان	.
نخلی	ملا نخلی	.	بخارا	"	امام قلی خاں والی بلخ
ندیم	میرزا ذکی	۱۱۵۲	اصفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی والی ایران

له شیخ نجم الدین معروف به دایه از مریدان شیخ نجم الدین کبری ست معاصر مولیانا
جلال رومی بود ۱۲

له ملا نجم الدین از شعرای زمان افاضل دوران بود ۱۲

له شیخ نور الدین در انشاء نظم و شعر عالی از قدرت و لطیف نبود در زمان سلطان حسین صفوی
به ملک الشعراء متاخر گردید ۱۲

له نجیب الدین از شعرای مشهور زمان ست، تراح سلاطین سبقتی بوده بعد از کمال السخیل
در عراق بعرضه ظهور آمد ۱۲

له ملا نخلی در خدمت امام قلی خاں بهرمی بود ۱۲

له میرزا ذکی مثنوی موسوم به بدرتجف در حکایت نظم کشیده ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عهد
نزاری ^۱	حکیم نزاری	۸۳۴هـ	قائن	قستان	.
نزاری	ملانزاری	.	گیلان	طبرستان	.
نسبتی ^۲	ملانستی	۱۱۱۰هـ	تهانیر	هندستان	اوزنگ نوب عالمگیر والی هند
نسبتی ^۳	ملانستی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب ناضی والی ایران
نسبتی ^۴	ملانسی	.	هرات	"	شاه رخ میرزا والی سمرقند
نشانی ^۵	علی حسد	۱۰۲۰هـ	دهلی	هندستان	نورالدین جهانگیر والی هند
نشاط	آقا عبد الوهاب	۱۱۹۰هـ	تبریز	عراق عجم	نادر شاه والی ایران
نصرت ^۶	حمیدالدین نصرت	.	.	.	سلطان سعود بن ابراهیم

۱- حکیم نزاری از حکمای عالی طبیعت بود، گویند در قستان شیخ سعدی بخاندان او در شهر مدینه شیخ نجف آمد
 ۲- ملانستی، دیوانش قریب به شش هزار بیت است، اشعار با مضمون دارد ۱۲
 ۳- ملانستی، مدتی در آذربایجان ساکن بود و آخر در اردبیل مدفون شد ۱۲
 ۴- ملانسی صاحب دیوان است، معاصر ملاکاتبی نیشاپوری بود ۱۲
 ۵- علی احمد مهرکن از فواید اولیا و زمزمه اصفیا بود، به شیخ قفنی مباحثات مشاعرات بسیار داشت
 و مکرکریات بوی فرموده اند، از کلام مولانا کمال قدرت طبع میتوان یافت بسیار عیب این حق از غرضش
 بمنزل مقصود رسیده به ابیت یافته اند ۱۲
 ۶- حمیدالدین نصرت، فارس میدان بخوری مبارز معرکه با غت گسری بود، منشیان زمان از
 کلام با غت لطافتش استفاده نموده اند، به غت فارسی قناری، لغات ابیت خوب بود، ترجمه
 کلید و دمنه از دوست، مزاجی سلطان سعود بن ابراهیم کرده ۱۲

تخصص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
نصیبی	بابا نصیبی	۹۴۴ھ	گیلان	طبرستان	سلطان یعقوب کمان‌الی سمرقند
نصیر	ابو نصر نصیر الدین	۹۷۱ھ	همدان	عراق عجم	جلال الدین الکبر شاه والی هند
نصیر	نصیر الدین چراغ دہک	۹۵۴ھ	دہلی	ہندستان	سلطان فیروز شاہ باریک
نصیر	خواجہ نصیر الدین	۹۶۲ھ	طوس	خراسان	ہلاکو خاں والی خراسان
نطقی	ملا نطقی	.	نیشاپور	"	.
نطقی	نطقی ابن غازی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	.
نظام	نظام الدین ابوعلی	۹۲۱ھ	استرآباد	طبرستان	سلطان حسین میرزا والی ہرات

۱۱ ابو نصر نصیر الدین برخانی اصل دہلوی مولد است ۱۲

۱۱ خواجہ نصیر الدین ابن امام فخر الدین محمد رازی است در طوس باہ جادعی الاول ۹۵۴ھ متولد شد و بہ نجاکب کمالات کرد، در حکمت شاگرد بہمن یار و او شاگرد شیخ بوعلی سینا است، شرحی بر اشارات شیخ بوعلی، و در نجوم شرحی بر صدکہ نظمیوس و در عقائد متن تجرید، و در سلوک اوصاف الاشراف از تصانیف اوست. در کائناتیں مدفون شد ۱۲

۱۱ ملا نطقی: با حاجی محمد جان قدسی معاصر بود ۱۲

۱۱ نطقی ابن غازی بیگ از سخنوران زمان بوده ۱۲

۱۱ نظام الدین ابوعلی معاصر میر حسین معانی نیشاپوری است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
نظام ۱	میر نظام غیب	۰	شیراز	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
نظام ۲	ملا نظام	۰	تبریز	عراق عجم	.
نظام ۳	نظام الدین ارج	۰	.	.	.
نظام ۴	حکیم نظام الدین غیب	۱۰۰۰	کاشان	خراسان	شاه طهماسب ماضی الی ایران
نظام ۵	یحیی نظام الدین غیب	۰	قزوین	عراق عجم	ارغون خان الی فارس
نظامی ۶	ابو محمد الیاس	۶۰۰	گنجه	آذربایجان	سلطان نصرت الدین الی شیراز
نظمی	محمد میرک نظمی	۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا الی هرات
نظیرت	ملا نظیر	۰	مشهد	..	ابراهیم عادل شاه الی سیما پور

۱. میر نظام دست غیب در اندک وقتی کمال شاعری مشهور گردید از سخنوران مشهور است و یوانش بسبب نزاریت میرسد در جوانی فوت شد و در پهلوی خواجه حافظ مد فون شد ۱۲

۲. حکیم نظام الدین علی، پدر حکیم رکنی کاشی است ۱۲

۳. قاضی نظام الدین عثمان، بعضی او را معاصر اباجا توخان دانستند و برخی لازم حضور ارغون خان گفته، بهر حال مملکت نظم را منتظم داشت ۱۲

۴. ابو محمد الیاس، اگرچه در گنجه می بود اما مولدش در شهر قم است چنانکه در اقبال نامه میگوید: چو در گنجه در بحر گنجه گم: و لے از کستان شهر قم - هزار بیت از قصائد و غزلیات و قطعات و رباعیات سوای خمسه دارد ۱۲

۵. ملا نظیر، از شعرا مقرر زماں بود ۱۲

تخلص	نام	سند و بنا	وطن	ملک	عمد
نظیری	میرزا محمد حسین	۱۰۲۱ هـ	نیشاپور	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نعمی	سید فضل الله	۱۰۰۰	تبریز	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی سمرقند
نعمت الله	شاه نعمت الله	۸۳۴ هـ	کرمان	خراسان	شاهرخ میرزا والی خراسان
نفیسی	ملا نفیس	۱۰۰۰	کاشان	عراق عجم	.
نفی	شیخ علی نقی کره	۱۰۳۱ هـ	کره	.	.

سید میرزا محمد حسین شاه غزل سبزی شیرین بان بود؛ از خراسان بعراق آمده باشعرا آنجا مشغول
نمود و از آن جا به هندوستان آمده در خدمت اکبر و همایون ترقیات نمود، غزلیات او بسیارست
و اشعارش امتیاز دارد، در احمد آباد گجرات مدفون شد ۱۲

سید فضل الله از محققان عارفانست، در سمرقند شریفه یگانه جلال بود
تصانیف عالیله دارد ۱۲

سید شاه نعمت الله نور الدین صاحب مرتبه بلند و مقامات ارجمندست، مقدمات علوم
نزد شیخ رکن الدین شیرازی، و علم بلاغت نزد شیخ شمس الدین مکی تحصیل کرده، و علم کلام و الهیات
در خدمت سید جلال خوارزمی و اصول نزد قاضی محمد الدین خوانده، از فضیلتی آن عهد سید
و اعطا مشهور به شاه داعی الی الله، و شیخ ابواسحق بهرامی و سبحان الطعمه شیرازی و شیخ کمال الدین خجندی
و شاه قاسم زواری و خواجہ صائِن الدین علی ترک و مولانا شرف الدین علی یزدی و جماعت کثیر از مریدان
سید بوده اند، پس از یکصد و پنجاه در موضع مایان وفات یافت ۱۲

سید علی نقی از مشاهیر غزله کره (از توابع اصفهان) بود، بیشتر اوقات در کاشان
می بود، اشعار عاشقانه دارد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عمد
نورش	محمد حسین	۰	دماوند	خراسان	سلطان حسین صفوی والی ایران
نوری	قاضی نورالله	۱۰۱۹	شومستر	فارس	جلال الدین کبر شاه والی هند
نور	قاضی نورالدین	۱۰۱۹	اصفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
نوعی	محمد رضا	۱۰۱۹	جنوشان	خراسان	جلال الدین کبر والی هند
نویی	عیدی بیگ	۰	شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
نیکی	زین الدین مسعود	۰	خیابند	خراسان	بهرام ابن مسعود شاه والی غزنی
نیازی	ملانیازی	۰	ملخ	..	جلال الدین کبر شاه والی هند

۱۰ محمد حسین، در اصفهان بشاعری خوشنویسی بسر می برد، چندی صحبت میرزا صاحب دیافت
معاصر میرنجات اصفهانی است ۱۲

۱۱ قاضی نورالدین، از افاضل زمان بود، در فن شاعری کمال قدرت داشت ۱۲

۱۰ محمد رضا، از شعرای زمان است، مثنوی سوز و گداز و ساقی نامه از دست شاگرد ختمی کجی

است، در برهان پور فوت شد ۱۲

۱۱ عیدی بیگ، از اکابر زادگان شیراز است، در علم سیاق کمال مهارت داشت و در مدح نظم

رایت شهرت افزاخت، در جواب خمسه نظامی مثنویات خوب دارد ۱۲

۱۰ زین الدین مسعود، پسر علی اصلاح اصفهانی است. اکثریه تجارت می گزرانید، مثنوی در بر

مخزن اسرار نظامی گفته است ۱۲

۱۰ ملانیازی، پسر مولانا سید علی بخاری است، از شعرای مقرر زمان بود ۱۲

باب و

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عمد
واثق	میرزا حسین بیگ	.	.	.	اوزنگ زیب عالمگیر والی ہند
داعیہ	ملا محمد علی	.	تم	عراق عجم	.
دارالستاد	امام قلی بیگ چکنی	۱۷۷۵ء	سے	.	شاہجہاں بادشاہ والی ہند
وارثی	ملا وارثی	.	اردیل	آذربایجان	.
داصل	محمد امین	.	لاہجیان	طبرستان	.
داصف	میرزا امین	.	یزد	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران
داصف	مولانا سید حسین شاہ	۱۲۸۵ء	بخارا	خراسان	ابو ظفر بہادر شاہ والی ہند

۱۷۷۵ء ملا محمد علی: شہساز قلم است اما در اصفہان بسری برد، مثنوی در کمال خوبی گفته، در سنگ خوش نویسیان سرکار شاہ سلیمان انتظام داشت ۱۲

۱۷۷۵ء امام قلی بیگ چکنی: بہند آمدہ، در عہد شاہ عباس صفوی باز بایران رفتہ وہما نجافوت شدہ ۱۲
 ۱۷۷۵ء مولانا سید حسین شاہ: اصلش از بخارا است، فاتحہ فراغ علوم در خدمت قدوۃ العہد
 مفتی عنایت احمد کاکوری خواند، سالہا در علیگڑھ و کانپور ہنگامہ درس تدریس گرم داشت، پس
 بہ بھوپال رفتہ چندی بعلیم و تربیت رئیس بھوپال پرداخت، وہما بخار ہگر اے عالم باقی گردید، خاکسار
 مولف مہادی علوم عربیہ پیش او خواندہ است، کتاب خلعت الہنود در جواب اندر من
 از دیادگار است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عمد
واضح ^{له}	میرزا مبارک اردکانی	۱۱۱۲	دهلی	هندوستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
واضح ^{له}	آقا زمان	.	اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
واضح ^{له}	میرزا محمد رفیع	۱۱۱۳	قزوین	عراق عجم	شاه عباس ثانی والی ایران
واقف ^{له}	شیخ نورالعین	۱۱۱۹	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
واقف ^{له}	ملا واقف	.	خلخال	آذربایجان	شاه سلیمان صفوی والی ایران
واقفی ^{له}	خواجه علی	.	مشهد	خراسان	.
واله ^{له}	میرزا یوسف	.	قزوین	عراق عجم	..
واله	ملا واله	.	هرات	خراسان	.
واله	جمال الدین	.	شیراز	فارس	.

له میرزا مبارک اردکانی خال شاکر محمد زمان راسخ هست ۱۲

له میرزا محمد رفیع، فن شعر و انشا را به آئینه که باید ضمیمه دیگر کلمات ساخته بود، کتاب ابواب الجنان ترجمه احادیث اهل بیت از دست، در مراتب نظم دیوانی قریب به هفت هزار بیت ترتیب داده ۱۲

له ملا واقف از ارباب فضل عرفان بود، در زمان شاه سلیمان صفوی بر دم رفت و بهانای فوت شد
له خواجه علی برادر زاده خواجه محمد جان قدسی هست، به علوم ربمیه خصوص تفسیر مروج بود،
نشوونمای او در هرات بود بدکن آمده بمراتب یالت رسید ۱۲
له میرزا یوسف برادر میرزا طاهر وحید است، مجموعه کلمات و محسنات بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عمد
والد	علی قلی خان	۱۱۰۰	داغستان	خراسان	محمد شاه بادشاه والی هند
والی	امیر والی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
دایه	میرزا حسن	.	اصفهان	"	"
وجدان	میر معصوم علی خان	۱۱۰۰	سرهند	هندستان	محمد شاه والی هند
وحدت	حکیم عبداللہ	.	گیلان	طبرستان	.
وحشی	ملا وحشی	۱۱۰۰	باق	عراق عجم	شاه طہماسپ صفوی والی ایران
وحد	میرزا محمد طاہر	۱۱۰۰	قزوین	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
وصاف	شرف الدین	۱۱۰۰	شیراز	فارس	سلطان محمد خدا بندہ والی ایران

۱۰۰۰ علی قلی خان در غفوان جوانی از اصفہان بہند آمد و ہما نجا فوت شد، شعر بسیارے گفته، صاحب دیوان و تذکرہ موسوم بہ ریاض الشعراست ۱۲

۱۰۰۰ امیر والی از استادان فصیح بیان و شیوای شیریں زبان ست اشعار زگیں افکار نگین

بسیار دارد، در ۱۱۰۰ در عرصہ حیات بود ۱۲

۱۰۰۰ میرزا حسن در شاعری و تاریخ گوئی ہمارت قدرت تمام داشت ۱۲

۱۰۰۰ ملا وحشی، از باقی کہ قصبہ است از مضافات یزد، چون اکثر اوقات در یزد بسر می برد بہ یزدی شہرت یافت، از شعراے شیریں زبان ست، سہ مشنوی دارد یکی در بحر خزل اسرار سخی بہ خلد بریں، یکی در بحر خسرو شیریں موسوم بہ ناطق و منظور، و یکے دیگر نیز در بحر خسرو شیریں کہ تا تمام ست مسمی بہ فریاد شیریں ۱۲

۱۰۰۰ وزیر شاہ سلیمان صفوی بودہ داعی دیوان نو و نثر بیت داد

۱۰۰۰ صاحب تاریخ و صاف ست در انشای نظم و نثر مسلم زماں و لگانہ زورال بلوہ ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
وصالی	میر علاء الدین	۹۹۸ هـ	.	خراسان	.
وفائی	ملا وفائی کور	.	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر ذالی هند
وفائی	ملا وفائی	.	هرات	خراسان	"
وقوعی	ملا وقوعی	.	تبریز	عراق عجم	.
وقوعی	ملا محمد شریف	۱۰۰۲ هـ	نیشاپور	خراسان	"
دقاری	ملا محمد امین	.	یزد	عراق عجم	.
ولی	ملا محمد	۹۹۹ هـ	دشت یخ	قستان	شاه طماسپغی دالی ایران
وہبی	ملا حسن	.	قم	عراق عجم	.
وہبی	طماسپ قلی بیگ	.	ترشیر	خراسان	جہانگیر شاہ دالی ہند

۱۰ میر علاء الدین از کمالان اہل سنت صاحب ترجیع بند شہر بہ نامیقمان ۱۲
 ۱۱ ملا وفائی کور، از اترک است چون در چشم اندکی عیب بود، بہ کور شہر یافت ۱۲
 ۱۲ ملا وفائی، از است گردان مولانا فیضی است، در ۱۵۰۰ ہ در آگرہ بود ۱۲
 ۱۳ ملا وقوعی، صاحب تذکرہ ریاض الشعرا گوید کہ دے از شعرا مشہور است ۱۲
 ۱۴ ملا محمد شریف، از ارباب کمال است خطا شکستہ را خوب می نوشت، در خدمت اکبر شاہ بری بود
 ۱۵ ملا محمد امین، از ارباب کمالات و ہنرمندی بود ۱۲
 ۱۶ ملا محمد ابن فیض، از شعرا معرون و بخوران مشہور است، در غزل سرایی طبعش متین
 ۱۷ در شعرا شش نمکین است ۱۲
 ۱۸ طماسپ قلی بیگ، در عہد جہانگیر شاہ ہند آمدہ بہ خدمات سرفراز گردید ۱۲

باب ها

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	نم
یا تفتی	ملا عبد الله	۹۲۵ هـ	جام	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
بادی	میرزا بادی	.	شهرستان	عراق عجم	شاه جهان والی هند
بادی	میرزا بادی	.	لار	فارس	.
هارون	خواجه هارون	.	جوئن	خراسان	سلطان باقاخان والی خراسان
باشمی	امیر باشمی	۹۹۹ هـ	قندهار	.	جلال الدین اکبر والی هند
بلایکی	ملا بلایکی	۱۲۰۰ هـ	هندان	عراق عجم	سلطان حسین میرزا صفوی الی ایران
بلالی	نورالدین	۹۳۴ هـ	استرآباد	طبرستان	سلطان حسین میرزا والی هرات

ملا عبد الله بشیر زاده مولانا عبد الرحمن جامی ست چنانکه کتاب بازان خمسة نظامی نظم کرده است
 ملا میرزا بادی پسر میرزا رفیع الدین شهرستانی است در و اهل حال حجب ملک بود، در زمان شاه
 سلیمان بهند آمده به مناصب بلند سر فراز گردید ۱۲
 ملا خواجه هارون پسر شمس الدین صاحب دیوان ست، دانشمند و فاضل بود، با سعادت
 اصحاب ست، وزیر باقاخان بوده ۱۲
 ملا بلایکی، به اکثر فنون شعری مربوط بود، اشعار آید بسیار دارد ۱۲
 ملا نورالدین معاصر ملا جامی ملا گری است، گاهی در عراق و گاهی در خراسان می بود، متفوی
 لای مجنون و صفات العاتقین، شاه در پیش از دیادگار ست، دیوان تصانیل و غزلش شهرت
 سیف اندکشت، ماده تاریخ فوت او ست ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
ہمام	میر ہمام	۹۱۲ھ	تبریز	عراق عجم	آتابک ابوبکر والی شیراز
ہمایوں	امیر ہمایوں	۹۲۰ھ	اسفرائن	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب یا

یاری	ملایاری	۹۵۲ھ	یزد	عراق عجم	.
سیکھی	قاضی سیکھی	۱۰۵۲ھ	لاہجان	طبرستان	صاحبقران بانی شاہجہاں والی ہند
سیکھی	امیر سیکھی	۹۱۰ھ	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند
سیکھی	میر سیکھی	۱۰۶۴ھ	کاشان	فارس	شاہجہاں والی ہند
یقینی	قاضی عبداللہ	.	لاہجان	طبرستان	"

۱۔ میر ہمام، معاصر و صاحب سعدی شیرازی ست؛ و شاگرد محقق طوسی ۱۲

۲۔ امیر ہمایوں، از ندای خاص مجلس سلطان یعقوب ترکمان بود ۲

۳۔ قاضی سیکھی، از افضل زمان بود، مدت مدید در کاشان سکونت داشت پس بہند آمد.

۴۔ شاہجہاں در حق وی تفصیلات فرمود: باز کاشان رفت؛ و ہما نجایات یافت ۱۲

۵۔ امیر سیکھی، از افاضہ فضلای نامدار ست، موزن بے بدل بود. کتاب لب التوابع از دست ۱۲

۶۔ میر سیکھی مشہور بہ کاشی شیرازی الاصل ست؛ در کاشان طرح توطن نہد وخت ۱۲

۷۔ شاہجہاں بہند آمد ۱۲

۸۔ قاضی عبداللہ، عم قاضی سیکھی لاہجی ست؛ در فیضنت وکل گچہ آفاق بود، در

لاہجان شہید شد ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عبد
یمنی	یمنی	.	قم	عراق عجم	.
یقینی	ملا یقینی	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
یمینی	مولانا یمینی	.	سمنان	"	شاه طاهر صفی والی ایران
یمینی	محمد ابن عثمان	.	غزنی	"	سلطان محمود والی غزنی
یوسف	محمد یوسف	.	گازرون	فارس	.
یوسف	نهد یوسف	.	هراتقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران

سند و قبا : امیر قشیر گوید که در ترکی د فارسی شعری گفت ، مدخلش در ده دو برادران است
 سند : مولانا یمنی ، از آذربایجان ، مادر گویان عصر بود ۱۲
 سند : محمد ابن عثمان ، در عهد سلطان محمود نژادی صیت فضل از کراں به کراں رسید تا پنج
 که شش برادران محمود دست با تصانیف دیگر از دست ۱۵
 سند : نهد یوسف ، بوی ریاست ، شعری با سبک تنگ و سبک ، قبل از کبر بود ۱۲

چهار بیت از کتابخانه

۲ ۱ ۰

التماس ضروری

براہ کرم قبل از مطالعہ مندرجہ ذیل مقامات پر ملاحظہ فرمائی جائیں۔

صفحہ	۴	سطر	۹	میں بجائے فراہمی
"	"	"	۱۸	" " " " ہمنہ
"	"	"	۱۵	" " " " خوانی
"	"	"	"	" " " " بمعرض
"	۱۱	"	۱۱	" " " " ارضی
"	۱۳	"	۷	خانہ میں بجائے شیراز
"	"	"	"	" " " " قارس
"	"	"	"	" " " " د
"	"	"	۸	" " " " مشد
"	"	"	"	" " " " خراسان
"	"	"	"	" " " " د
"	۲۲	"	۱۵	میں بجائے ارو
"	۲۹	"	۱۶	" " " " حاجی
"	۳۸	"	۱۳	" " " " تبارہ
"	۵۲	"	۱۲	" " " " عزیز
"	۵۴	"	۱۵	" " " " خواب
"	۵۷	"	۱۳	" " " " نجیبی
"	۵۸	"	۱۰	" " " " تبارہ

عبدالحسین	میں بجائے عبدالحسین	۱۸	سطر	۶۱	منفقو
جدایر	" " " " " " " "	۴	"	۶۶	"
اقران	قران " " " " " " " "	۱۵	"	۶۲	"
"	" " " " " " " "	۱۲	"	۶۳	"
بُلقی	بلقی " " " " " " " "	۱۶	"	"	"
کامی	کاتی " " " " " " " "	۱۷	"	"	"
سم	سمرقند " " " " " " " "	۹	"	۷۷	"
علو	علوم " " " " " " " "	۱۶	"	۷۹	"
کلام و درفن	کلام و درفن " " " " " " " "	۱۳	"	۸۴	"
تلیکم کردند	تلیکم کردند " " " " " " " "	۱۱	"	۸۵	"
بدرے	بدری " " " " " " " "	۱۰	"	۹۲	"
مثنوی خوبے	مثنوی خوبی " " " " " " " "	۱۲	"	۹۷	"
بخارا	بخارا " " " " " " " "	۱۵	"	۱۰۱	"
ہمدان	ہمدان " " " " " " " "	۱۷	"	۱۰۶	"
مرو	اور مرو " " " " " " " "	۸	"	۱۱۶	"
ابوالمعالی	ابوالمحالی " " " " " " " "	۱۵	"	"	"
شفرده	سفرده " " " " " " " "	۱۲	"	۱۱۹	"
ابوالفرج	ابوالفرج " " " " " " " "	۱۷	"	۱۲۳	"
مشتیان	مشتیان " " " " " " " "	۱۵	"	۱۲۴	"
ازمیرزا بیدل	میرزا بیدل " " " " " " " "	۱۱	"	۱۲۵	"
مرزا مظہر	مرزا مظہر " " " " " " " "	۱۲	"	"	"

حوار العرب

علم دوست اصحاب اور طلباء کے لیے ایک نعمت

یہ کتاب بھی جناب مولف صاحب نگہ کر کے ہذا کی تالیف ہے جس میں عربی کے تمام متعارف محاورات کو مستند ترین کتب لغات سے اخذ کر کے اس ترکیب کے ساتھ جمع کیا ہے کہ پہلے خانہ میں عربی محاورات مع مصادر و اشارہ ابواب ثلاثی و رباعی، دوسرے میں حروف صداد تیسرے میں عربی محاورہ کا فارسی ترجمہ اور چوتھے میں سلیس و با محاورہ اردو ترجمہ درج ہے۔ التزام کے ساتھ تمام کتاب تقریباً پچاس ہزار محاورات پر مشتمل ہے کسی محاورہ کے کتب لغات سے تلاش کرنے میں جو زحمت ہوتی ہے وہ طالبان علم سے پوشیدہ نہیں ہے۔ ایسی صورت میں یہ کتاب حقیقت ایک نعمت غیر مترقبہ شمار ہونے کے لائق ہے۔ کتاب کی خوبی کا ایک ثبوت یہ بھی ہے کہ اس کا تہذیبہ عالی جناب مولانا مولوی محمد حبیب الرحمن خاں صاحب شروانی جیسے فاضل جوہر شناس بزرگ قوم نے اپنے نام نامی کے ساتھ منظور فرمایا ہے۔ اور بعض نامور مہمان اہل قلم نے اس کو "نہایت عمدہ" اور "بڑے کام کی" اور ایک فاضل یورپین مستشرق نے "نہایت مفید" بتایا ہے۔ قیمت ایک روپیہ علاوہ محصول ڈاک تاجران کتب کو معقول کمیشن دیا جائیگا جو خط و کتابت سے طے ہو سکتا ہے۔

میلے اکالیہ

مینجر صاحب انسٹی ٹیوٹ پریس علی گڑھ

بفضلِ خدا

انسٹیٹیوٹ پریس میں (جو سرسید علیہ الرحمۃ قائم کردہ اور محسن کالج کی ملک ہونے کی وجہ سے حقیقی معنوں میں ایک قومی پریس ہے) لوہے اور پتھر دونوں قسم کے چاپوں میں اردو، انگریزی کا ہر قسم کا کام بہت صحت اور کفایت سے ہوتا ہے اور وقت پر دیا جاتا ہے۔ مطبع کو اس کے قدیم و اہل نظر سرپرستوں کی وجہ سے جو اطمینان بخش اسناد حاصل ہوئی ہیں ان کی نقل عند الطلب دانہ کی جاسکتی ہے۔ اہل ذوق و ضرورت کم از کم ایک بار ضرور امتحان فرمائیں۔ نسخ زبانی یا بذریعہ خط و کتابت طرہ ہو سکتا ہے۔

علی گڑھ انسٹیٹیوٹ گزٹ نامی ایک اخبار بھی اس دفتر سے نکلتا ہے جو کالج کا سرکاری اخبار ہے اور جو سرسید علیہ الرحمۃ نے کالج کی بنیاد سے بھی قبل جاری کرنا شروع کیا تھا اور جس میں کالج کی خبروں کے علاوہ دلچسپ اور مفید مضامین شائع ہوتے ہیں جنکو ایک نہایت نامور فضل بزرگ نے ”معتدبہ ادبی خوبی والا“ تسلیم کیا اور ان پر ”ماشاء اللہ و بجزاک اللہ خیر“ فرمایا ہے۔ قیمت سالانہ ۴ روپے ہفتماہی ۲ روپے ۶ آنے۔ اشتیارات کا نرخ زبانی یا خط و کتابت سے طرہ ہو سکتا ہے۔

مفید و دلچسپ کتابوں کا بھی ایک خاصہ ذخیرہ اس پریس میں فراہم رہتا ہے جو قابل دید ہے۔ فہرست طلب کرنے پر روانہ کی جاسکتی ہے۔ ہر قسم کی خط و کتابت اور درخواستوں کے لیے پتہ: منیجر صاحب انسٹیٹیوٹ پریس علی گڑھ

Kitabistan

Literary Agents, Publishers & Suppliers

17 Bailey Road,

Allahabad.